बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका

राजस्व सुधार कार्ययोजना

(२०७८/८९)

(Revenue Improvement Action Plan)

बारपाकसुलिकोट गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय,

ताकुकोट

राजस्व सुधार कार्ययोजना (२०७८/८९)

(Revenue Improvement Action Plan 2022)

प्रकाशक : **बारपाकसुलिकोट गाउँपालिका**

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, ताकुकोट

सर्वाधिकार : प्रकाशकमा

प्रकाशन मिति : २०७९

प्राविधिक सहयोग: **सेन्टर फर सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट स्टडिज प्रा.लि.** (www.csds.com.np)

सम्पर्कका लागि : गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

ताकुकोट, गोरखा, गण्डकी प्रदेश, नेपाल

फोन नं.: ०६४-६९११७७

ईमेलः barpaksulikotrm@gmail.com, https://barpaksulikotmun.gov.np/

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, ताकुकोट, गोरखा

प्रकाशकीय मन्तब्य

अन्तर–सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लगायत अन्य सङ्घीय ऐन समेतले सङ्घ तथा प्रदेशसहित स्थानीय तहहरूले अनिवार्यरुपमा राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेसँगै बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाले पनि प्रदेश सुशासन केन्द्र गण्डकी प्रदेशको सहयोगमा यो राजश्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा भएकोमा खुशी व्यक्त गर्दछु ।

राजश्व सुधार कार्ययोजनाले जनचाहना र विद्यमान सम्भावनामा आधारित रही विद्यमान समस्याहरूलाई व्यवस्थित गर्न गाउँपालिकाको आन्तरिक र बाह्य श्रोत पहिचान तथा परिचालन गर्न मद्दत पुग्ने विश्वास लिएको छु । गाउँपालिकाको आवधिक योजनालाई वार्षिक योजनासँग जोडी कार्यन्वयन गर्ने क्रममा यस राजश्व सुधार कार्ययोजनाको सर्बाधिक महत्व रहने गर्दछ ।

राजश्व सुधार कार्ययोजना गाउँपालिकाको श्रोत क्षमता पहिचान गर्न, परिचालन गर्न र वित्त व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन सफलसिद्ध भएको एउटा महत्वपूर्ण औजार भएको नाताले यसले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमा प्राथमिकताका साथ लगानी बढाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अपेक्षा गरेको छु, र यस दस्तावेजले गाउँपालिकाबाट परिचालन हुने सार्वजनिक वित्तलाई दीगो विकास लक्ष्य तथा गाउँपालिकाका समस्याहरूको सम्बोधन गर्ने तर्फ सही किसिमले अगाडि बढाउन सक्ने अपेक्षा गरेको छु ।

अन्त्यमा, यो राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्न लागि पर्ने सम्पूर्ण कर्मचारी, सघाउने पदाधिकारी, आर्थिक सहयोग गर्ने गण्डकी प्रदेश सुशासन केन्द्र, तथा प्राबिधिक सहयोग गर्ने सेन्टर फर सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट सेन्टर प्रा.लि. का विज्ञ टोलीलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

....

श्री बिष्णु प्रसाद भट्ट
गाउँपालिका अध्यक्ष

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, ताकुकोट, गोरखा

मन्तब्य

सार्वजनिक खर्चमा विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तिय सुशासन कायम गरी सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु गाउँपालिकाको एक प्रमुख कार्य तथा जिम्मेवारी हो । आफ्नो गाउँपालिकाको वार्षिक आन्तरिक आय कत्ति हुन सक्छ र त्यसको आधारमा कत्ति बजेट बराबरको कार्यक्रम तथा बजेट तयार पार्ने हो भन्ने विषय गाउँपालिकाको लागि असाध्यै महत्वपूर्ण विषय हो । राजश्व सुधार कार्ययोजना एउटा महत्वपूर्ण योजना हो जस्ले स्थानीय तहको बजेट प्रक्षेपण गर्नमा सहयोग पु¥याउद छ । यस्ले सार्वजनिक वित्त ब्यवस्थापनलाई चुस्त र दुरुस्त तुल्याउदै आवधिक योजना तथा वार्षिक योजनाहरुलाई यथार्थ रुपमा कार्यन्वयन गराउन सहयोग पुर्याउद छ। अन्तर–सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लगायत अन्य सङ्घीय ऐन समेतले स्थानीय तहहरूले अनिवार्यरुपमा राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । सोही अनुरुप बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाले यो राजश्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गरेको छ ।

यस कार्ययोजनाले गाउँपालिकाको दिर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य प्राप्तिका लागि बनाईएको आवधिक योजना, त्यसले लिएका उद्देश्य, लक्ष्य प्राप्तिको लागि श्रोत जुटाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने भएको हुनाले यसको तर्जुमा गर्न गाउँपालिकाको लागि आवश्यकताको विषयका रुपमा रहेको थियो। यसै सन्दर्भमा गण्डकी प्रदेश सुशासन केन्द्रको आर्थिक सहयोग, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरुको अथक प्रयास र गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरुको सहि मार्गनिर्देश र सेन्टर फर सस्टेनेबल स्टडिज प्रा.लि. को प्राविधिक सहयोग सबैको संयुक्त मेहनतको कारणले आज यो कार्ययोजना तयार भएको छ। यसका लागि सम्पूर्णलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

....

श्री सनमाया गुरुङ

गाउँपालिका उपाध्यक्ष

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, ताकुकोट, गोरखा

दुई शब्द

गाउँपालिकाको मार्गदर्शन दस्तावेजको रुपमा पहिलो पटक बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरी प्रकाशनमा ल्याउन पाउँदा मलाई निकै खुसीको अनुभूती भइरहेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहले बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दा आफ्नो आन्तरिक आम्दानीको अध्ययन गरी प्रक्षेपण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । संघात्मक शासन प्रणालीमा स्थानीय तहको आन्तरिक आम्दानीको आधारमा सक्षमताको मुल्याङ्कन हुने गर्दछ। स्थानीय कर, गैर कर, दस्तुर, बहाल, बिटौरी दर आदिको निर्धारण गर्ने र संकलन गर्ने अधिकार स्थानीय सरकारलाई छ । संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने बिभिन्न शिर्षकका अनुदान सहितको बारपाक सुलिकोटको कुल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको योगदान ३ प्रतिशत भन्दा कम रहेको छ । यसलाई बृद्धि गर्नको लागि कुन क्षेत्रमा कत्ति कर लगाउन सकिन्छ र यस्को परिचालन कसरी गर्न सकिन्छ भन्ने योजना नै राजश्व सुधार कार्ययोजना हो । आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ ले समष्टिगत वित्त खाका, बजेट तथा कार्यक्रमको खाका र नतिजा खाका तयारी गर्दा बित्तीय विश्लेषण गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । सम्बन्धित सबै कानुनी व्यवस्थाहरूलाई सम्बोधन गर्दै यो राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको हुनाले यस दस्तावेजले बारपाका सुलिकोट गाउँपालिकाको कानूनी दायित्व पुरा गर्दै गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोत आर्जन तथा परिचालनमा ठूलो योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा गरेको छु ।

दीगो विकासको आवश्यकता र महत्व प्रगाढ हुँदै गएको परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय सरकारका काम, कर्तव्य, अधिकार तथा जिम्मेवारीसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित विषय भएको हुनाले यस यस कार्ययोजनाको तर्जुमाबाट यस गाउँपालिका मार्फत् खर्च गरिने सार्वजनिक वित्तलाई लक्ष्य उन्मुख बनाउन सहयोग पुग्ने र सार्वजनिक खर्चले विकास प्रयासहरूलाई दीगो बनाउने विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा, बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको यस राजश्व सुधार कार्ययोनाको तर्जुमाका लागि गण्डकी प्रदेश सुशासन केन्द्रको आर्थिक र सेन्टर फर सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट स्टडिज प्रा.लि.को प्राविधिक सहयोग प्राप्त हुनुकासाथै गाउँपालिकाका अध्यक्षज्यू, उपाध्यक्षज्यू लगायत निर्बाचित पदाधिकारी र राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरुको प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग रहेको छ । यस सन्दर्भमा सयोग प्रदान गर्ने संस्थाहरु, पदाधिकारीहरु, कर्मचारीहरु एवम् विज्ञहरुलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

....

श्री तुलसी राम आचार्य

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

कृतज्ञता

राज्यको पुनरसंरचना पश्चात मुख्यतयाः स्थानीय क्षेत्रको विकासको लागि स्थानीय सरकारको प्रभावकारी भुमिकाको अपेक्षा तमाम जनता वा समुदायले राखेका छन् । खास गरेर हालसम्म विकासको हरेक अवयवहरुमा समान रुपले दृष्टि पुग्न नसकेको फलस्वरुप विकासले गति लिन नसक्दा जनतामा आएको वितृष्णा र जनआक्रोसले राज्यको शासन प्रणालीमा नै परिवर्तन गर्नुपर्ने अवस्था निम्त्यायो । परिणाम स्वरुप देश गणतन्त्रमा प्रवेश गर्यो भने विकासको दृष्टिले समान ढंगले सम्वोधन गर्न सकियोस भनेर संघीय लोकतान्त्रिक प्रणालीमा संचालन हुने संवैधानिक व्यवस्था लागु भयो । शासन प्रणाली जुनसुकै भए पनि सवैको एउटै लक्ष्य समृद्ध मुलुक र सम्पन्न जनता बनाउनु नै हो ।

मुलुकलाई समृद्ध बनाउन हरेक स्थानीय सरकारहरु समृद्ध हुनु जरुरी हुन्छ । जसको लागि अत्यन्तै वस्तुपरक योजनाहरु निर्माण गरी तिनिहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन नै मुख्य उपाय हो । स्थानीय सरकारका रुपमा रहेका स्थानीय तहहरुले आफ्नो आन्तरीक आम्दानीलाई बढाउँदै आत्मनिर्भरताको बाटोतिर अगाडी बढ्नुपर्ने अहिलेको आवश्यकता हो । जसमध्ये स्थानीय तहको राजश्व सुधार कार्ययोजना (Revenue Improvement Action Plan) तयार गर्नु एउटा प्रमुख कार्य हो । संविधानद्वारा प्रदत्त क्षेत्राधिकार भित्र रही स्थानीय तहहरुले आफ्नो क्षेत्रभित्र राजश्वको सम्भावना लगायत करको दर तथा दायराहरु सम्वन्धी अध्ययन गरी कार्ययोजना तयारी गर्नुपर्ने हुन्छ । यस कार्यका लागि बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाले हाम्रो कम्पनी सेन्टर फर सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट स्टडिज प्रा. लि. लाई छनौट गरि अवसर प्रदान गरेकोमा गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष लगायत गाउँकार्यपालिका परीवार, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सबै प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

राजश्व सुधार कार्ययोजना तयारी कार्य त्यति सहज छैन । यसलाई अत्यन्तै सत्य तथ्यपरक बनाउने प्रयास गरिएको छ । यो कार्ययोजना तयारीका क्रममा सूचना संकलन कार्यमा सहयोग पुर्याउनुहुने गाउँपालिका, संघ संस्था तथा कर्मचारी साथीहरु प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

६ असार २०७९

धन्यवाद ।

Centre for Sustainable Development Studies Pvt. Ltd. 2018

प्रकाश राई
कार्यकारी निर्देशक
सेन्टर फर सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट स्टडिज प्रा. लि.
ललितपुर

विषयसूची

परिच्छेद -१ कार्ययोजनाको परिचय

१.१ पृष्ठभूमी.....1

१२. कार्ययोजनाको उद्देश्य.....1

१३. कार्ययोजनाका विषयबस्तुहरु.....2

१४. कार्ययोजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया.....3

१.५. अध्ययनको सीमा.....5

परिच्छेद - २ गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय.....7

२मानव संसाधन २.....8

२भौतिक सम्पत्ति ३.....9

परिच्छेद - ३ राजश्व अधिकार र आय सम्भावना विश्लेषण

३१. राजस्व अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था.....10

३.२. आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था.....14

३आन्तरिक राजस्वका प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना ३.....16

परिच्छेद - ४ आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलन अवस्था

४१. राजस्व परिचालन सम्बन्धी संस्थागत संरचना.....29

४२. आय संकलनको संस्थागत व्यवस्था.....30

४विगतको आय परिचालनको अवस्था .३.....30

४ .५. राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू.....33

परिच्छेद - ५ राजश्व सुधार कार्ययोजना

५१. राजस्व सुधार कार्ययोजना.....35

परिच्छेद - ६ आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण

६१. राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरु.....40

६२. आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण.....43

परिच्छेद –७ निष्कर्ष तथा सुझाव

७१. आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण.....49

७२. निष्कर्ष तथा सुझावहरु.....49

७.३ कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन.....50

अनुसूचीहरू 52

अनुसूची १ – सन्दर्भ सामग्रीहरु.....52

अनुसूची २ – सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन सूची तथा फाराम 52

अनुसूची ३ – प्रारम्भिक कार्यशालाको कार्यक्रम तथा उपस्थिति 61

अनुसूची ४ – परामर्श कार्यशालाको कार्यक्रम तथा सहभागिहरुको उपस्थिति.....62

अनुसूची ५ बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९ 63

परिच्छेद -१

कार्ययोजनाको परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

वि सं २०७२ सालमा नयाँ संविधान घोषणा भइ लागु भएसंगै नेपालमा संघीय शासन प्रणालीको अभ्यास शुरु भएको छ । संविधानले संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको संघीय ढाँचाको व्यबस्था गरेको छ र संविधानको धारा २३२ ले तीन तहका सरकारहरुबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारीत हुने व्यबस्था गरेको छ। राज्यको पुनर्संरचनासँगै तीनवटै तहका सरकारको निर्वाचन सम्पन्न भएको र वित्तीय संघीयताको समेत कार्यान्वयन प्रारम्भ भइसकेको छ । वित्तीय संघीयता आफैमा पेचिलो विषय हो भने वित्तीय संघीयताको सन्दर्भमा खर्चको विकेन्द्रीकरण भन्दा राजश्व परीचालनको विषय अझै बढी पेचिलो विषय हो। नेपालको संविधान अनुसार तीनै तहका सरकारहरुलाई राजश्वको अधिकार प्राप्त छ। राज्यमा निहित राजस्व अधिकालाई संविधानले संघ, प्रदेश र स्थानीयमा बाँडफाँट गरेको छ। तिनै तहका सरकारको राजस्व क्षेत्राधिकार भित्र आआफ्ना एकल अधिकार सहित केही क्षेत्रमा साझा अधिकार समेत कायम रहने व्यबस्था गरिएको छ। यस अवस्थामा संविधान र कानूनले दिएको अधिकार क्षेत्र भित्र रही कर र गैर करका दरहरु तोकी यथोचित राजश्व परिचालन गर्नु तीनै तहका सरकारहरुको अति महत्वपुर्ण जिम्मेवारी हुन आएको छ।

नेपालको संघीय शासन व्यवस्थामा जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारको रुपमा ६ वटा महानगरपालिका, ११ उप महानगरपालिका, २७६ नगरपालिका र ४६० वटा गाउँपालिका गरी जम्मा ७५३ वटा स्थानीय तहहरु रहेका छन्। स्थानीय सरकारले पहिलो पटक यस्तो अधिकारको उपयोग गर्न प्रारम्भ गरेको र यसरी नयाँ पद्धति अवलम्बन गर्दा कतिपय अवस्थामा पर्याप्त छलफल र तयारी नभएका कारण अधिकांश स्थानीय तहहरुमा राजश्व संकलन तथा परिचालनमा केही समस्याहरू समेत देखिने गरेका छन्।

यिनै समस्याहरूको समाधान गरी संविधान र प्रचलित कानूनले स्थानीय तहलाई प्रदान गरेको राजश्व अधिकारको पूर्ण उपयोग गरी स्थानीय तहको राजस्व परिचालन क्षमतालाई सुदृढ गर्न **राजश्व सुधार कार्ययोजना [Revenue Improvement Action Plan (RIAP)]** तयार गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ। सोही आवश्यकतालई महशुस गरी **बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका,** गोरखाको ***राजश्व सुधार कार्ययोजना***को प्रतिवेदन तयार पारीएको छ।

१.२ कार्ययोजनाको उद्देश्य

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको विद्यमान अवस्था र आन्तरिक स्रोतका संभावनाहरुको विश्लेषण गरी सुधारका कृयाकलाप पहिचान गर्न र सोको आधारमा आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपणमा गाउँपालिकालाई सहयोग गर्न नै यस कार्ययोजना तयारी गर्नुको मुलभूत उद्देश्य हो। यस कार्ययोजनाका विशिष्ठ उद्देश्यहरू देहाय अनुसार रहेका छन्।

- गाउँपालिकाको राजस्व अधिकार तथा सुधार योजनाको आवश्यकता सम्बन्धमा निर्वाचित प्रतिनिधि, कर्मचारी र सरोकारवालाहरूलाई राजश्व परिचालन सम्बन्धी दिशा निर्देश गर्नु।
- गाउँपालिकाको राजस्वका आधारहरुको शीर्षकगत विश्लेषण सहित विगत तीन वर्षको आन्तरिक आयको अवस्थाको विश्लेषण गर्नु।
- आन्तरिक आयवृद्धिको लागि आयका प्रमुख स्रोतहरूको सम्भावना र यथार्थ असुलीको बीचमा भएको फरक पहिचान गर्नु।
- राजस्व प्रशासनको वर्तमान संस्थागत क्षमता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विश्लेषण गर्नु।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक आय वृद्धिका सम्भावनाहरू पहिचान गरी आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपण एबम् आय सुधार रणनीति सहितको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्नु।

१.३ कार्ययोजनाका विषयबस्तुहरु

यस प्रतिवेदनमा बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषणका आधारमा राजस्व सुधारको लागि गर्नुपर्ने कृयाकलापहरुको पहिचान सहित आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजस्व प्रक्षेपण गरिएको छ। यस कार्ययोजनाले गाउँपालिकाको राजस्व सुधारमा गर्नुपर्ने कार्यहरूलाई मार्गदर्शन गर्ने र आगामी वर्षहरूको आय बजेट तयार गर्न आधार उपलब्ध गराउने विश्वास लिइएको छ। कार्ययोजनामा समेटिएका विषयवस्तुहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्।

क. कार्ययोजनाको परिचय

ख. गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

ग. गाउँपालिकाको राजस्व अधिकार तथा आय संभाव्यता विश्लेषण

घ. आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलनको अवस्था

ङ. राजस्व सुधार कार्ययोजना

च. आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपण

छ. निष्कर्ष तथा सुझाव

१.४ कार्ययोजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

यस कार्ययोजना तयारी गर्ने कार्यमा सहभागितामूलक विधिको अवलम्बन गरिएको थियो । यस क्रममा सर्वप्रथम गाउँपालिकाका पदाधिकारी, शाखा प्रमुख तथा अन्य कर्मचारी र वडा सचिवहरू सहितको सहभागितामा कार्यशाला आयोजना गरी सम्पन्न गरिएको थियो । त्यसबाहेक, सूचना संकलन फारामको उपयोग तथा सम्बन्धित कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरसँग छलफल जस्ता विधिहरूबाट थप सूचना संकलन गरिएको थियो । अध्ययनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरूको विस्तृत विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.१ सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा अध्ययन

अध्ययन कार्यको प्रथम चरणमा विभिन्न स्रोतहरूबाट सन्दर्भ सामग्रीहरू संकलन, अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएको थियो । थप सूचनाका लागि सम्बन्धित कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुसंग छलफल गरिएको थियो । कार्ययोजना तर्जुमाको क्रममा अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएका मुख्य सन्दर्भ सामग्रीहरू **अनुसूची १** मा समावेश गरिएको छ ।

१.४.२ तथ्यांक/सूचना संकलन फाराम तयारी

तथ्यांक संकलन गर्नुअघि सम्बन्धित विभिन्न सन्दर्भ सामग्रीहरूको अध्ययनका आधारमा परामर्शदातृ संस्थाबाट सूचना संकलनका लागि आवश्यक फारामहरूको विकास गरिएको थियो । राजस्व सुधार कार्ययोजनाको सन्दर्भमा तथ्यांक संकलनको लागि प्रयोग गरिएको फाराम **अनुसूची २** मा समाबेश गरिएको छ ।

१.४.३ प्रारम्भिक बैठक तथा अभिमुखीकरण कार्यशाला

गाउँपालिकामा आश्विन ९ गते प्रारम्भिक बैठक गरी अभिमुखिकरण कार्यशालाको मिति, समय, सहभागि र छलफलका विषयबस्तुहरु तय गरिएको थियो । राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठी २०७९ जेष्ठ १३ गते विहान नौ बजेदेखि बेलुकी पाँच बजेसम्म आयोजना गरिएको थियो । कार्यशाला गोष्ठीमा गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, कार्यपालिका सदस्यहरू, उद्योग वाणिज्य संघ, निर्माण व्यबसायी संघ तथा अन्य व्यबसायिक संस्थाका प्रतिनिधि, गाउँपालिकाका शाखा प्रमुखहरू, वडा सचिवहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

कार्यशाला गोष्ठीको शुभारम्भ सत्रमा मन्तव्य व्यक्त गर्दै गाउँपालिका अध्यक्ष श्री विष्णु भट्टले गाउँपालिकाको आन्तरीक आम्दानी विना गाउँ सरकार आत्मनिर्भर हुन नसक्ने र त्यसको लागि गाउँपालिकाले प्रगतिशील कर प्रणालीलाई आत्मसात गर्दै करको दायरामा वृद्धि गर्नुपर्ने विचार व्यक्त गर्नु भएको थियो । यसअघि कार्यशाला गोष्ठीमा स्वागत मन्तव्य व्यक्त गर्दै गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष श्री सनमाया गुरुङले राजस्व सुधार कार्ययोजनाले गाउँपालिकाको राजस्व वृद्धिमा योगदान पुर्याउने धारणा व्यक्त गर्नु भएको थियो । शुभारम्भ सत्र शुभारम्भ सत्रको सञ्चालन गाउँपालिका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री तुलशीराम आचार्यले गर्नुभएको थियो । शुभारम्भ सत्र सम्पन्न भएपछि परामर्शदाता टोलीलाई सत्र सञ्चालनको जिम्मा दिइएको थियो ।

कार्यशाला गोष्ठीको प्रारम्भमा परामर्शदातृ संस्थाका तर्फबाट टोली प्रमुख श्री प्रकाश राईले कार्यक्रमको उद्देश्य, अवधारणा तथा कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियाबारे प्रकाश पार्नु भएको थियो। त्यस लगत्तै राजस्व सुधार योजना बिज्ञ श्री बिनोद घिमिरेले कर तथा गैरकरको अवधारणा सहित स्थानीय तहको राजस्व अधिकार तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको आवश्यकता र औचित्यका सम्बन्धमा विषयबस्तुको प्रस्तुति सहित सत्र सहजीकरण गर्नुभएको थियो। प्रस्तुतिकरण सत्र पश्चात् सहभागीहरुलाई चार समूहमा विभाजन गरी राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारभूत विषयवस्तुमा छलफल गरी तयार पारिएको समूह कार्यलाई प्लेनरीमा प्रस्तुती र छलफल गरीएको थियो।

सूचना संकलन कार्यटोलीको गठनसंगै कार्यशाला समापनको लागि परामर्शदाता टोलीको तर्फबाट धन्यबाद सहित फ्लोर गाउँपालिकालाई हस्तान्तरण गरिएको थियो। समापनका अवसरमा गाउँपालिका अध्यक्ष श्री विष्णु प्रसाद भट्टले यस कार्ययोजना तर्जुमाबाट गाउँपालिकाको आन्तरिक आय बृद्धिमा ठोस सुधारको अपेक्षा गर्दै सहभागि सबैलाई धन्यबाद व्यक्त गर्नु भएको थियो।

१.४.४ तथ्यांक/सूचना संकलन

अध्ययनका क्रममा परामर्शदाताद्वारा गाउँपालिकाका विभिन्न शाखाहरू तथा सरोकारवाला पक्षहरूसंग छलफल, अन्तरकृया, स्थलगत अवलोकन एबम् प्रकाशित अप्रकाशित प्रतिबेदनहरुबाट आवश्यक सूचनाहरू संकलन गरिएको थियो। यसका अलावा तथ्यांक संकलन कार्यटोलीले समेत आवश्यक तथ्यांकहरू संकलन गरी परामर्शदाता टीमलाई उपलब्ध गराएको थियो। अध्ययनका क्रममा संकलन गरिएका क्षेत्रगत तथ्यांक एवं सूचनाहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

- राजस्व प्रशासन सम्बन्धी विवरण
- विगत दुईवर्ष तथा चालु वर्षको यथार्थ आय विवरण
- चालु वर्षको आर्थिक ऐन तथा बजेट
- गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण
- कर्मचारी विवरण तथा संगठन संरचना
- आन्तरिक आयको स्रोत, क्षेत्र तथा दर सम्बन्धी विस्तृत विवरण
- आन्तरिक आय संकलनको संभावित नयाँ क्षेत्रहरू सम्बन्धी तथ्यांक तथा सूचना

१.४.५ तथ्यांक विश्लेषण तथा कार्ययोजनाको मस्यौदा तयारी

कार्यशाला, समूहगत छलफल र स्थलगत भ्रमण तथा सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययनबाट प्राप्त तथ्यांक तथा सूचनाहरूलाई विभिन्न तथ्यांकीय औजारहरूको प्रयोग गरी विश्लेषण गरिएको छ। यसरी गरिएको विश्लेषणको आधारमा राजस्व सुधार कार्य योजनाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार पारिएको थियो।

१.४.६ मस्यौदा कार्ययोजना पेश

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा उपर गाउँपालिकाबाट आवश्यक सुझाव तथा सल्लाह प्राप्त गर्नका लागि मस्यौदा प्रतिबेदन गाउँपालिका समक्ष पेश गरिएको थियो। गाउँपालिकाबाट प्राप्त सुझाव समेतका आधारमा परिमार्जन गरिएको मस्यौदालाई परामर्श कार्यशालामा प्रस्तुत गरिएको थियो।

१.४.७ परामर्श कार्यशाला गोष्ठी

प्रतिबेदनको परिमार्जित मस्यौदा प्रस्तुत गरी सुझाव प्राप्त गर्न गाउँपालिकासंगको समन्वयमा २०७९ जेठ १७ गते परामर्श कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो। परामर्श कार्यशाला गोष्ठीमा गाउँपालिका पदाधिकारी, शाखा प्रमुख तथा अन्य कर्मचारी, उ.वा.संघ लगायतका सरोकारवालाहरुको उपस्थिति रहेको थियो। कार्यशालामा मस्यौदा प्रस्तुत गरीएको र प्रतिबेदनका विषयबस्तु माथि विस्तृत छलफल गरी राय सुझाव संकलन गरिएको थियो।

१.४.८ अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

कार्ययोजनाको मस्यौदामा गाउँपालिकाबाट प्राप्त सुझाव र मिति २०७९ असार ५ गते आयोजित परामर्श कार्यशालाबाट गोष्ठीबाट प्राप्त सुझाव समेतका आधारमा मस्यौदा प्रतिवेदनलाई अन्तिम रुप दिइएको छ। यसरी तयार भएको मस्यौदा उपर संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको समेत सुझाव समावेश गरी यो अन्तिम प्रतिबेदन तयार गरी पेश गरिएको छ।

१.५. अध्ययनको सीमा

गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्य योजनाको क्षेत्र व्यापक रहेको भएता पनि सीमित स्रोत साधन, पर्याप्त सूचनाको अभाव, समयको सिमितता जस्ता कारणले यस अध्ययन प्रतिवेदनका केही सीमाहरू रहेका छन्। त्यस्ता सीमाहरु निम्नानुसार रहेका छन्।

- अध्ययन तथा विश्लेषण कार्यका लागि प्रमुख रुपमा कार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज अन्य तथा द्वितीय स्रोतहरूबाट प्राप्त तथ्यांक तथा सूचना एबम् कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिसंगको छलफलका आधारमा प्राप्त सूचनाहरू उपयोग गरिएको छ। तथ्यांक संकलनको लागि विस्तृत स्थलगत सर्भेक्षण गर्न समय र स्रोतको सिमितता तथा परामर्श सेवाको कार्यक्षेत्रगत शर्तमा समाबेश नभएकोले संभव भएन।

- पर्यटन शुल्क सम्बन्धी अधिकार संघ, प्रदेश तथा स्थानीय गरी तीनवटै तहका सरकारको कार्यक्षेत्रमा समावेश भएको कारण यस स्रोतबाट प्राप्त हुन सक्ने आयको आँकलन गर्न सकिएको छैन । सो विषयमा स्पष्टता भए पश्चात् यस प्रतिवेदनलाई परिमार्जन गर्न आवश्यक देखिन्छ, जुन कार्य यस अध्ययनको कार्यक्षेत्रमा समावेश छैन ।
- गाउँपालिकाको जनसंख्या तथा आर्थिक गतिविधिमा हुने वृद्धि, गाउँपालिकाको सेवामा हुने वृद्धि र मूल्यांकन दर तथा राजस्वका दरको पुनरावलोकन आदि कारणहरुले भविष्यको राजस्व संकलनमा पर्न सक्ने असर समबन्धी तथ्यांकहरू उपलब्ध नभएकाले आय प्रक्षेपणमा आधार लिन सकिएको छैन ।

परिच्छेद - २
गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको भौगोलिक, आर्थिक सामाजिक अवस्था र मानवीय र भौतिक स्रोतको उपलब्धता जस्ता आन्तरिक आय परिचालनसंग सम्बन्धित विषयबस्तुहरूलाई समावेश गरिएको हुँदा यस परिच्छेदले गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनसंग सम्बन्धित संस्थागत क्षमतालाई चित्रण गर्दछ ।

२ १.गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

गण्डकी प्रदेश अन्तरगत गोर्खा जिल्लामा पर्ने बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका साविकको स्वाँरा, सौरपानी, ताँकुमाझलाकुरीवोट, ताकुकोट, पाँचखुवा देउराली, पन्द्रुङ र वारपाक गा.वि.स. हरु समावेश गरी वि सं २०७३ फाल्गुन २७ गते स्थापना भएको हो । गोरखा जिल्लाको एक ऐतिहासिक ठाउँ सुलिकोट र भिक्टोरीया क्रसधारी गजेघलेको गाउँ तथा २०७२ सालको महाभुकम्पको केन्द्रबिन्दु रहेको बारपाकको नामबाट राखिएको हो । बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको पूर्वमा आरुघाट गाउँपालिका र धार्चे गाउँपालिका, पश्चिममा सिरानचोक गाउँपालिका र अजिरकोट गाउँपालिका, उत्तरमा चुन नुब्री गाउँपालिका र दक्षिणमा भिमसेन गाउँपालिका रहेकाछन् ।

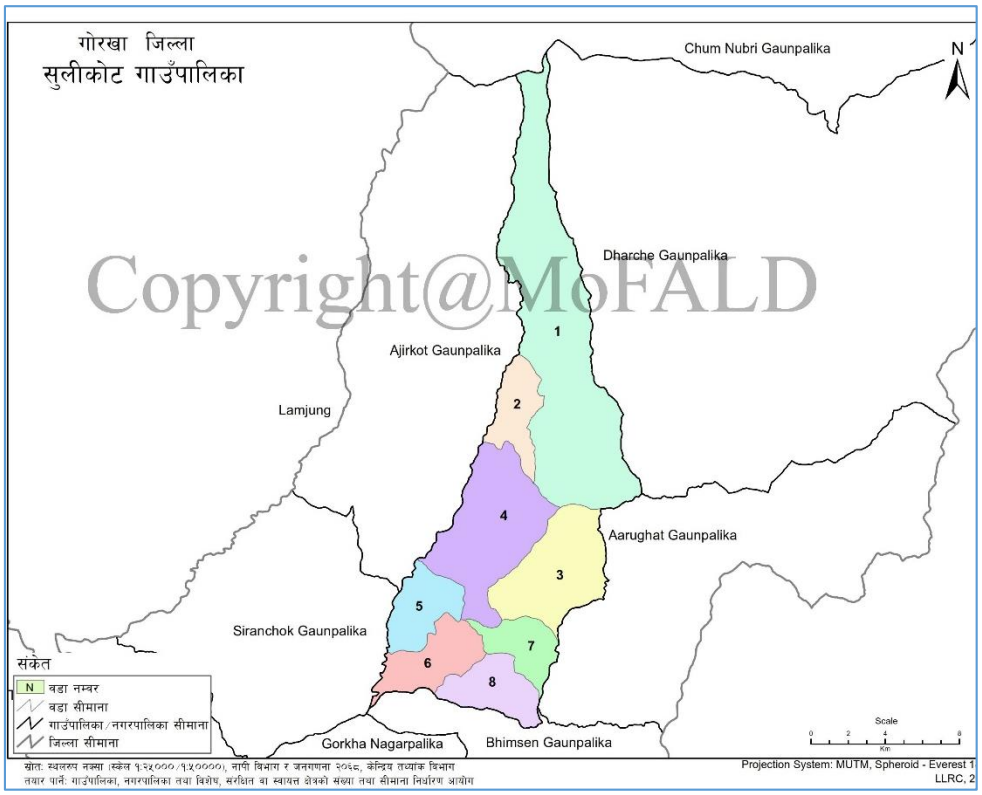

Copyright@MoFALD

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका ८४° ३९' ६" पुर्व देखि ८४° ४८' ७" पश्चिमी देशान्तर सम्म तथा २८°२' ३२" उत्तर देखि २८° ४८' १३" उत्तरी अक्षांश सम्म फैलिएको छ । बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको भु भाग

समुन्द्री सतहदेखि ४८८ मिटर (दरौदी शिवालय दोभान) देखि ५३९९ मिटर सम्मको उचाइमा रहेको छ। बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल २००.६३ व.कि.मि. रहेको छ। यहाँ जम्मा ८ वटा वडाहरु रहेको छ भने को वस्तुस्थिति विवरण २०७५ अनुसार यस गाउँपालिकामा जम्मा ४६४२ घरधुरी रहेका छन् भने जम्मा २५३८९ जनसंख्या रहेकोछ।

२.२ मानव संसाधन

गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा प्रबाहका लागि अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा १६ जना सदस्य सहितको कार्यपालिका रहेको छ। कार्यपालिकाको कार्यालयमा २०७९ असार महिनाको तथ्यांक अनुसार रा.प. त्रितिय श्रेणीको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित विभिन्न तहका कर्मचारी कार्यरत रहेका छन्। यो प्रतिवेदन तयार पार्दाका बखत गाउँ कार्यपालिकामा रहेका मुख्य शाखा तथा शाखा प्रमुखहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३: कर्मचारीहरुको विवरण

क्र सं	नाम	पद	शाखा	फोन नं
१	तुलसी राम आचार्य	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		९८५६०१००६०
२	ईश्वरी प्रसाद पनेरु	सूचना अधिकारी	प्रशासन शाखा	९८४६०७०४२२
३	कल्पना पौडेल रेग्मी	लेखा अधिकृत	लेखा शाखा	९८४६३६२०५७
४	भिम कुमार श्रेष्ठ	शिक्षा संयोजक	शिक्षाशाखा-	९८४६५७०१७२
५	अभिनव गौतम	इन्जिनियर	प्राबिधिक शाखा	9846265378
६	बसन्तराज भट्ट	शिक्षाअधिकृत	शिक्षाशाखा-	९८४८८०७४०३
७	मोदराज भट्ट	सि.ब.हे.अ.	स्वास्थ्य शाखा	९८४६०७५२२२
८	कृष्ण भट्ट	अधिकृत छैटौं	स्वास्थ्य शाखा	९८५६०४०१९९
९	दर्शन न्यौपाने	अन्तरिक लेखा परिक्षक		9847410338
१०	विनोद बिश्वकर्मा	प्रा.स .	कृषि शाखा	९८६५००४३३५
११	अमृत पोखरेल	प्रा.स .	पशु शाखा	9855082143
१२	सुर्य गौतम	प्रा.स .	शिक्षाशाखा-	९८६०१७९८०४
१३	अस्मिता अधिकारी	सव इन्जिनियर	प्राबिधिक शाखा	९८४९७३६८४३
१४	तेजनाथ पाठक	वडा सचिव	प्रशासन शाखा	९८४७७५००१४

क्र सं	नाम	पद	शाखा	फोन नं
१५	अप्सरा पौडेल रिज्याल	वडा सचिव	प्रशासन शाखा	९८४७६६५६६४
१६	कविता पाण्डे	वडा सचिव	प्रशासन शाखा	9849724971
१७	धन कुमार गुरुङ	अइन्जिनियर-सब.	प्राबिधिक शाखा	9860453141
१८	अन्जु थापा	अइन्जिनियर-सब.	प्राबिधिक शाखा	9862816247
१९	विजय गुरुङ	अइन्जिनियर-सब.	प्राबिधिक शाखा	9856041559
२०	बसन्त भट्ट	खाटे.स.पा.	प्राबिधिक शाखा	9842981643
२१	राजिन गुरुङ	कम्प्युटर अपरेटर	सूचना प्रबिधि शाखा	9846271190
२२	खिल कुमारी गुरुङ	फिल्ड सहायक		9846188398
२३	निरु गुरुङ	फिल्ड सहायक		9862785227
२४	प्रेम प्रकाश आर सी	ना.प्रा.से.कृ.	कृषि शाखा	९८६७७५१७६४
२५	तेज माया गुरुङ	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	प्रशासन शाखा	९८४६१२४८३०
२६	यम बहादुर सुनार	सवारी चालक		९८१६१६०६२६
२७	चन्द्र कुमार बराम	कार्यालय सहयोगी		९८१४४७४७५९
२८	रोल नारायण श्रेष्ठ	कार्यालय सहयोगी		९८२७१७१३०८

कार्यपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरु बाहेक ८ वटा वडा कार्यालयहरुमा वडा सचिव र कार्यालय सहयोगी समेत कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन् ।

२.३ भौतिक सम्पत्ति

गाउँ कार्यपालिकाको जिन्सि शाखासंग रहेको तथ्यांक अनुसार गाउँपालिकाको स्वामित्वमा गाउँ क्षेत्रभित्र गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन र ६ वटा वडा कार्यालय भवन रहेका छन् भने वडा नं २ र ६ को वडा कार्यालय भवन बन्न बाँकी रहेको देखिन्छ ।

परिच्छेद - ३

राजश्व अधिकार र आय सम्भावना विश्लेषण

यस परिच्छेदमा संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त अधिकार अनुसार गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको सम्भाव्यतालाई शिर्षकगत रुपमा विस्तृत विश्लेषण गरिएको छ। यसबाट गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको विद्यमान अवस्था तथा सम्भावनाको विस्तृत विश्लेषणका आधारमा पहिचान गरिएका मुद्दाहरूलाई राजस्व सुधार कार्ययोजनाले सम्वोधन गर्ने विश्वास लिइएको छ।

३.१ राजस्व अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था

नेपालको संविधानले गाउँपालिकालाई प्रदान गरेका राजस्व अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छः

- सम्पत्ति कर
- घर बहाल कर
- घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क
- सवारी साधन कर
- सेवा शुल्क दस्तुर
- पर्यटन शुल्क
- विज्ञापन कर
- व्यवसाय कर
- भूमीकर (मालपोत)
- दण्ड जरिवाना
- मनोरञ्जन कर

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिकालाई देहायका राजस्व अधिकार प्रदान गरेको छः

(क) गाउँपालिकाको एकल राजस्व अधिकारः

अ) कर

- **सम्पत्ति करः** आफ्नो क्षेत्रभित्रको घर र घरजग्गामा घर र सो घरले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति कर लगाई बाँकी जग्गा र घर नभएका अन्य जग्गामा भूमीकर (मालपोत) लगाउनु पर्ने व्यबस्था रहेको छ। "घरले चर्चेको जग्गा" भन्नाले घरले ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल र अधिकतम सो क्षेत्रफल बराबरको थप जग्गासम्म पर्दछ। (आर्थिक ऐन, २०७५ र केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको ऐन, २०७५ वाट संशोधित ब्यवस्था)

- **भूमि कर (मालपोत):** आफ्नो क्षेत्रभित्रको जग्गामा त्यस्तो जग्गाको उपयोगका आधारमा भूमीकर वा मालपोत लगाउने व्यबस्था छ। तर, सम्पत्ति कर लगाएको अवस्थामा भूमिकर (मालपोत) लगाउन पाइदैन। (आर्थिक ऐन २०७५ वाट संशोधित ब्यवस्था)

- **घर जग्गा बहाल करः** कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा घरजग्गा बहाल कर लगाउन सकिने व्यबस्था छ। (तर खण्ड ६८, संख्या ३, भाग ५, मिति २०७५।१।१० को नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचना अनुसार प्राकृतिक व्यक्तिले आर्जन गर्ने घर बहाल आयमा लाग्ने घर बहाल कर मात्र सम्बन्धित स्थानीय तहले संकलन गर्ने व्यबस्था गरेको छ।)

- **व्यवसाय कर**: पूजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा स्थानीय तहले व्यबसाय कर लगाउने व्यबस्था रहेको छ।
- **सवारी कर**: टागा, रिक्सा, अटोरिक्सा, विद्युतिय रिक्सामा स्थानीय तहले सवारी कर लगाउन सक्छ।
- **जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर**: आफ्नो क्षेत्रभित्र ऊन, खोटो, जडीबुटी, बनकस (खर), कवाडी माल, जीवजन्तुको हाड, सीङ, प्वाँख, छालाको ब्यवसायिक उपयोग गरे बापत स्थानीय तहले यस्तो कर लगाउन सक्छ।

आ) शुल्क

- **बहाल बिटौरी शुल्क**: आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत स्थानीय तहले बहाल विटौरी शुल्क लिन सक्ने व्यबस्था छ।

- **पार्किङ शुल्क**: आफ्नो क्षेत्रभित्र सवारीलाई पार्किङ सेवा उपलब्ध गराए बापत यो शुल्क लगाउन सकिन्छ।

इ) सेवा शुल्क

स्थानीय तहले उपलब्ध गराउने देहायका सेवामा सेवाशुल्क लगाई उठाउन सक्ने व्यबस्था छ :

- आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका केवलकार, ट्रेकिङ, कायकिङ, बञ्जी जम्प, जिपप्लायर, प्याराग्लाइडिङ आदि मनोरञ्जन तथा साहसीक खेलकुद सम्बन्धी सेवा वा व्यवसायमा।

- आफुले निर्माण, संचालन वा ब्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार वा उपलब्ध गराएको खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास, सडक बत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाहगृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदि सेवामा।

- अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्यांकन सेवा शुल्क।
- सिफारिश सम्बन्धी कुनै सेवा शुल्क।

ई) दस्तुर

- **दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर**: देहायका सेवा उपलब्ध गराए बापत स्थानीय तहले दस्तुर लिन सक्छ :

– एफएम रेडियो संचालन, 'घ' वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युसन, कोचिङ सेन्टर, औषधि पसल, जग्गा विकास (प्लटिङ)

– ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग

- घरनक्सा पास

- ३५ दिन पछि दर्ता गरिने व्यक्तिगत घटना

- सबै किसिमका सिफारिश तथा प्रमाणित सेवा

उ) **बिक्री गर्न सक्ने** (केही नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन २०७५ वाट संसोधित ब्यवस्था)

- गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वाताबरणीय प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एबम् माटोजन्य वस्तुको बिक्री गर्न सक्ने।

- गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गामा रहेको काठ दाउरा, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदिको बिक्री गर्न सक्ने।

- यस्तो बिक्रीबाट प्राप्त रकम गाउँपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।

ऊ) **सामुदायिक वनबाट आय प्राप्त गर्ने** (केही नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन २०७५ वाट संसोधित ब्यवस्था)

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गराउनुपर्ने।

- वन पैदावारको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत रकम सम्बन्धित गाउँपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को उपरोक्त कानूनी व्यबस्था र संघीय वन ऐन २०७६ मा गरिएको सामुदायिक वन सम्बन्धी व्यबस्था एक आपसमा बाझिन गएको अवस्था उत्पन्न भएको छ।

(ख) प्रदेश तथा संघीय कानून अनुसार प्राप्त हुने (दफा ११ (४))

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन् रोयल्टी
- सामुदायिक वनको संचालन ब्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खानेपानी महसुल
- स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई सेवा शुल्क
- स्थानीय स्तरमा जडिवुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादन, संकलन, प्रशोधन र वजार ब्यवस्थापन
- जनरल अस्पताल, नर्सिङ होम, निदान केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, संचालन अनुमति

- स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, नवीकरण
- इन्टरनेट सेवा, टेलीसेन्टर, केवल, तारविहिन टेलिभिजन प्रसारण अनुमति, नवीकरण
- स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिकालाई निम्नअनुसार राजस्व अधिकार प्रदान गरेको छः

(अ) एकल कर प्रशासन सम्वन्धी ब्यवस्था (आर्थिक ऐन २०७५ वाट संसोधित ब्यवस्था)

(क) सवारी साधन कर प्रदेशले लगाउने र उठाउने। तर टागा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतिय रिक्सामा सवारी साधन कर गाउँपालिकाले लगाउने र उठाउने

(ख) घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले निर्धारण गर्ने र गाउँपालिकाले उठाउने।

(ग) मनोरंजन करको दर प्रदेशले निर्धारण गर्ने र गाउँपालिकाले उठाउने।

(घ) विज्ञापन कर गाउँपालिकाले लगाउने र उठाउने।

(ख), (ग) र (घ) बमोजिमको करवाट उठेको रकममध्ये ६० प्रतिशत रकम गाउँपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यबस्था रहेको छ।

प्रदेशले सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत गाउँपालिकालाई बाँडफाँट हुने गर्दछ। यस्तो रकम राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई मासिक रुपमा उपलब्ध गराउनु पर्ने हुन्छ।

(आ) राजस्व बाँडफाँट

नेपाल सरकारले संकलन गरको मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादन तर्फको अन्तशुल्कबाट संकलन भएको रकमको १५ प्रतिशत स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने व्यबस्था छ। राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम यस्तो रकमको बाँडफाँट हुने गर्दछ। यस्तो रकम स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने व्यबस्था छ। प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी समेत आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक श्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५ प्रतिशतले हुने रकम बाँडफाँट गरिन्छ। यस्तो रोयल्टी स्थानीय तहलाई बार्षिक रुपमा प्राप्त हुने व्यबस्था छ।

(इ) अनुदान

- **वित्तीय समानीकरण अनुदानः** खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिशमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने।
- **सशर्त अनुदानः** कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न आयोगले तोकेको आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने।

- **समपूरक अनुदान**: पूर्वाधार बिकास सम्बन्धि कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न योजनाको कुल लागतको अनुपातका आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने ।

- **विशेष अनुदान**: कुनै खास उद्देश्य र योजनाको लागि संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने ।

(ई) वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण

- नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति लिएर मात्र वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन वा बैदेशिक अनुदान वा सहयोगमा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्ने ।

- नेपाल सरकारको सहमति लिएरमात्र राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सिमा भित्र आन्तरिक ऋण लिन सक्ने ।

- स्थानीय तहले नेपाल सरकारस"ग मनासिब कार्यका लागि ऋण लिन सक्ने

उपरोक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम स्थानीय तहले राजस्व अधिकारको उपयोग गर्दा कानून बमोजिम वाहेक कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाउने ब्यवस्था हुनुका साथै निम्न अनुसारका थप ब्यवस्थाहरू रहेका छन् ।

- कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकुल असर नहुने गरी लगाउनु पर्ने संवैधानिक ब्यवस्था रहेको ।

- कूटनीतिक नियोग, कूटनीतिज्ञ, वैदेशिक ऋण वा सहायताबाट संचालित परियोजनावाट हुने पैठारी, सामुहिक वा संयुक्त आवासको बिक्री नभएको स्टक, सामुहिक आवासको सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्रमा कर नलाग्ने

- सेवा शुल्क असुली कार्य आफै वा ब्यवस्थापन करार वा सार्वजनिक निजी साझेदारीवाट गर्न सक्ने ।

३.२. आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

माथि उल्लिखित राजस्व अधिकार सम्बन्धी कानूनी व्यबस्थाका आधारमा यस गाउँपालिकाको सम्भाव्य आय शिर्षकहरूको परिचालनको अवस्था विश्लेषण गरिएको छ । यस अन्तर्गत गाउँपालिकामा सम्भावना भएका आय शिर्षकहरूको संभाव्यता, दर निर्धारण र संकलनको अवस्थालाई देहाय बमोजिम पहिचान गरिएको छ :

तालिका नं. ४: आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

क्र.सं.	आयका शिर्षक	सम्भावना	दर निर्धारण	संकलन
क.	**करतर्फ**			
१	भूमि कर (मालपोत)	भएको	भएको	भएको
२	सम्पत्ति कर	भएको	भएको	भएको
३	सवारी कर	नभएको	भएको	नभएको
४	घर जग्गा बहाल कर	भएको	भएको	भएको
५	व्यवसाय कर	भएको	भएको	भएको

क्र.सं.	आयका शिर्षक	सम्भावना	दर निर्धारण	संकलन
६	जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर	भएको	भएको	नभएको
७	विज्ञापन कर	भएको	भएको	नभएको
ख.	**गैरकर**			
१	ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्री	भएको	भएको	भएको
२	काठ, दाउरा, जराजुरी, दहत्तर, बहत्तर बिक्री	भएको	भएको	भएको
३	सामुदायिक वन पैदावार बिक्री	भएको	नभएको	नभएको
४	नक्सापास दस्तुर	भएको	भएको	भएको
५	व्यक्तिगत घटना दर्ता विलम्ब दस्तुर	भएको	भएको	भएको
६	बहाल विटौरी शुल्क	भएको	भएको	भएको
७	पार्किङ्ड शुल्क	भएको	भएको	नभएको
८	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
९	स्थानीय खानेपानी महसुल	नभएको	नभएको	नभएको
१०	स्थानीय विद्युत् महसुल	नभएको	नभएको	नभएको
११	मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्वन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवाशुल्क (केवलकार, टेकिङ्ड, कायाकिङ्ड, वन्जीजम्प, जिपफलायर, प्याराग्लाईडिङ्ड आदि)	नभएको	नभएको	नभएको
१२	निर्माण, संचालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवामा सेवा शुल्क (अतिथि गृह, सभागृह, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, व्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटबजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, वसपार्क आदि)	भएको	भएको	नभएको
१३	मूल्यांकन सेवा शुल्क	भएको	भएको	भएको
१४	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय १५स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म (आंशिक)	भएको	भएको	भएको
१५	ढुङ्डा, गिट्टी, बालुवा, माटो, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग शुल्क	भएको	भएको	भएको

क्र.सं.	आयका शिर्षक	सम्भावना	दर निर्धारण	संकलन
१६	सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
१७	दण्ड जरिवाना	भएको	भएको	नभएको

प्रस्तुत तालिकामा विद्यमान कानुनी प्रावधान अनुसार गाउँपालिकाले लिन पाउने कर तथा गैरकरहरुको आधारभूत अवस्था शीर्षकगत रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका अनुसार करतर्फ ७ शीर्षक र गैरकरतर्फ १७ शीर्षकमा आन्तरिक आयको विद्यमान अवस्था विश्लेषण गरिएको छ। यस तालिका अनुसार गाउँपालिकाले लिनसक्ने सात किसिमका करमध्ये गाउँपालिकाका सम्बन्धित कर्मचारीहरूसँगको छलफल, स्थानीय तहको भ्रमण तथा गाउँपालिकाका दस्तावेजहरूको अध्ययनका आधारमा ७ किसिमका करहरु संकलनको सम्भावना रहेको देखिन्छ। तत्काल संभावना नदेखिएको ईरिक्सा लगायतका सवारी साधनहरुको पनि दर निर्धारण गरिएकोले सबै १५ किसिमका करको दर निर्धारण भएको मध्य जडिबुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर, सवारी कर, पार्किङ, ट्रेकिङ, पर्यटन, मानोरञ्जन कर तथा विज्ञापन कर बाहेकका अन्य ७ किसिमका शीर्षकबाट मात्र राजस्व संकलन भएको देखिन्छ।

गैरकरतर्फका राजस्वका ४ समुहका ११० शीर्षकमध्ये १४ शीर्षकमा संकलनको सम्भावना भएको पाइए पनि १० शीर्षकको दर निर्धारण भएको र ८ वटा शीर्षकहरुबाट मात्र राजस्व संकलन भएको पाइएको छ।

३.३ आन्तरिक राजस्वका प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना

३.३.१ कर राजस्व

क. सम्पत्ति कर

हालको अवस्था: गाउँपालिकाले आ.व. ०७४।०७५ देखि सम्पत्ति कर कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७६ ले घरसंरचना र सो घरसंरचनाले चर्चेको (प्लिन्थ एरिया) जग्गामा सम्पत्ति कर लगाउने व्यवस्था गरेको छ । जग्गाको मूल्यांकन दर कायम गर्दा व्यापारिक क्षेत्रको जग्गाको सबैभन्दा बढी रु. २७,१०० प्रति रोपनी र खेतीयोग्य जग्गाको सबैभन्दा कम रु. ३० प्रति रोपनी निर्धारण गरेको छ।

गाउँपालिकाले सम्पत्ति कर बापत गत आ.व. २०७७।७८ मा रु. ९६१,५६७ संकलन गरेकोमा चालु आ.व. २०७८।७९ मा सम्पत्ति बापत रु. ३१०,१७१ संकलन गरेको छ। गाउँपालिका कार्यालय लगायत सबै ८ वटा वडा कार्यालयहरुमा बिलिङका लागि कम्प्युटर सफ्टवेयरको व्यवस्था रहेको साथै हाते बिल पनि काट्ने अभ्यास रहेको छ।

संभाव्यता:

गाउँपालिकाले २०७५ मा गरेको सर्भेक्षण अनुसारको कुल घरधुरी संख्या ४६४२ भएको र हालको कानूनी व्यबस्था अनुसार घर तथा घरले चर्चेको जग्गाको मात्र सम्पत्ति कर लिन सकिने भएकोले संभाव्यता गणना गर्दा सम्पूर्ण घरधुरी मध्ये करिब ५०० देखि ७०० घरहरु पर्ति र ऐलानी जग्गामा बनेको अनुमानका आधारमा सम्पत्ति करमा ४००० करदाता रहने अनुमान गरिएको छ। हाल गाउँपालिकाले विगतको एकीकृत सम्पत्ति कर सम्बन्धी व्यबस्था नै सबै

जग्गा र घरमा सम्पत्ति कर लिने गरेको कारण करदाताले न्यूनतम रु २२ देखि अधिकतम रु २७,१०० सम्म कर तिर्ने गरेको पाइन्छ। तर अव उप्रान्त घर र घरले चर्चेको जग्गाको मात्र सम्पत्ति कर लिन पाइने हुंदा प्रति करदाता औषत रकममा व्यापक कमी आउने देखिएकोले औषत करदाता रु ३०० का दरले रकम अनुमान गरिएको छ।

सुधारका पक्षहरूः

सम्पत्ति कर सम्बन्धी संशोधित कानूनी व्यबस्था कार्यान्वयनमा नआइसकेको र सम्भावित सबै करदाता करको दायरामा आइनसकेको अवस्थामा सम्पत्ति करका सम्बन्धमा गाउँपालिकाले सुधार गर्नुपर्ने विषयहरु निम्नअनुसार रहेको देखिन्छः

- गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा हाल भएको सम्पत्तिकर सम्बन्धी प्रावधानलाई व्यबहारमा कार्यान्वयनमा ल्याउने।
- सम्पत्ति मूल्यांकन दर, सम्पत्ति करको दर पुनरावलोकन गरी यथार्थपरक बनाउने र सफ्टवेयरमा आवश्यक परिमार्जन गर्ने।
- करको दायरामा नआएकालाई सूचनामूलक, जनचेतनामूलक तथा अन्य कार्यक्रमहरु मार्फत करको दायरामा ल्याउने।
- सबै वडामा कम्प्युटरमा आधारित बिलिङ पद्धतिलाई अनिवार्य गर्ने।
- सम्पत्ति करको विजकलाई सूचना प्रविधिको माध्यमद्वारा करदातालाई अग्रिम रुपमा जानकारी गराउने पद्धति शुरुगर्ने।

ख. भूमि कर (मालपोत)

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७६ ले सम्पत्ति कर लगाउने भनी तोकिएको जग्गाबाहेकका अन्य जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लगाउने व्यवस्था गरेको छ। भूमीकर (मालपोत) लिंदा सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि कायम भएको जग्गाको मूल्य र करको दरका आधारमा लिने गरिएको छ। गाउँपालिकाले करदाताबाट सम्पत्ति कर र भूमीकर (मालपोत) भनी एउटै विल/रसिद दिने गरेको भए पनि भूमीकर (मालपोत) र सम्पत्ति कर लाग्ने जग्गाको क्षेत्रफल छुट्याई कर लिने गरेको छैन।

गाउँपालिकाले आ.व. ०७४।०७५ देखि नै सम्पत्ति कर कार्यान्वयनमा ल्याएको हुदा त्यस पछिका आ.व. २०७७।७८ सम्मका लागि बक्यौता मालपोत रकम मात्र असूल गरिरहेको छ। चालु आ.व. २०७८।७९ मा मालपोत बापत रु १,१२,१८१ संकलन गरेको देखिन्छ।

संभाव्यताः

गाउँपालिकामा नीजि स्वामित्वको जग्गा सम्बन्धी एकीन विबरण उपलब्ध छैन। मालपोत कार्यालयबाट पनि यस्तो विबरण उपलब्ध हुन सकेन। गाउँपालिकाको वस्तुगत विबरण २०७८ अनुसार घरधुरी संख्या ४६४२ देखिएको भए पनि कतिपय करदाताको घरधुरी अलग देखिए पनि जग्गा र घरको स्वामित्व एकै व्यक्तिको नाममा रहेको र कतिपय करदाताको सम्पत्ति कर लाग्ने बाहेक मालपोत लाग्ने जग्गा नहुने समेत संभावनालाई ध्यानमा राखी कुल मालपोत करको करदाता संख्या ४००० अनुमान गरिएको छ। साथै प्रति करदाता औसत रु ३०० का दरले अनुमान गरिएकोछ।

सुधारका पक्षहरूः गाउँपालिकामा मालपोत करदाता सम्बन्धी विस्तृत र यकीन तथ्यांक उपलब्ध छैन। यसकारण मालपोतको करदाता सम्बन्धी विस्तृत र यकीन तथ्यांक संकलन र नियमित अद्यावधिकरणको व्यवस्था गर्नु आवश्यक देखिन्छ। थप सुधारका पक्षहरु देहायअनुसार छन् :

- मालपोत कार्यालयबाट तथ्यांक संकलन गरेर अथवा मालपोत कार्यालयसँगको समन्वयमा नयाँ नापी गरेर भूमिसम्बन्धी यकीन र विस्तृत तथ्यांकीय आधार तयार गर्ने
- सबै वडामा कम्प्युटरमा आधारित बिलिङ पद्धतिलाई अनिवार्य गर्ने
- आर्थिक ऐनमा परिमार्जन गरी मालपोत र सम्पत्ति कर एकैपटक उठाउने कानूनी व्यबस्था गर्ने
- मालपोत लाग्ने जग्गाको मूल्यांकनमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्ने

ग. घरजग्गा वहाल कर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७६ ले गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक दवरले वहालमा दिइएकोमा वहाल रकमको १२ प्रतिशतका दरले वहाल कर लगाउने व्यवस्था गरेको छ। आ.व. २०७७।७८ मा यस शीर्षकमा रु. ३९२७३२ संकलन भएको देखिन्छ। गाउँपालिकाले राजश्व सम्बन्धी शिर्षक अनुसार राजश्व प्रबृष्ट नगरेकोले कुन शिर्षकमा कति संकलन भएको हो भनी एकिन गर्न कठिन देखिन्छ।

संभावनाः बजार क्षेत्रहरुमा पक्की घरहरुको आधिक्यता रहेको भए पनि अधिकांश ग्रामीण भेगमा कच्ची घरहरु रहेको र बजार क्षेत्रमा मात्र घर बहालमा लिने दिने गरेको अवस्था छ। बजार क्षेत्रमा पनि प्रायजसो कार्यालय, संघ संस्थाहरुले घरबहालमा लिने गरेका छन्। व्यापारिक प्रयोजन र आवासिय प्रयोजनका लागि भाडामा दिने गरेका घर जग्गाहरु न्यून संख्यामा रहेको छ।

गाउँपालिकामा के कति व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम आदि भाडामा लगाएका छन् भन्ने यकीन तथ्यांक उपलब्ध नभएको कारण आर्थिक जनगणनाको तथ्यांकलाई आधार बनाई निम्नअनुसार घरजग्गा बहाल कर अनुमान गरिएको छः

तालिका नं. ५ : घरजग्गा वहाल करको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र सं	प्रयोजनका आधारमा बहालमा बस्ने	कुल संख्या	बहालमा बस्ने अनुमानित संख्या (क)	मासिक औषत अनुमानित भाडा रकम (ख)	वार्षिक भाडा रकम (ग) क X ख X १२	घर बहाल कर (घ) (ग) को १2 प्रतिशत*
१	बैंक	२	२	४००००	८००००	९६००
२	सहकारी	८	८	२०००	१६०००	१९२०
३	निजी विद्यालय	१	१	५०००	५०००	६००
४	होटेल तथा रेष्टुरेन्ट	१८	५	५०००	२५०००	३०००
५	घरायसी प्रयोजनमा बस्नेहरु	२००	२०	१५००	३००००	३०००

क्र सं	प्रयोजनका आधारमा बहालमा बस्ने	कुल संख्या	बहालमा बस्ने अनुमानित संख्या (क)	मासिक औषत अनुमानित भाडा रकम (ख)	वार्षिक भाडा रकम (ग) क X ख X १२	घर बहाल कर (घ) (ग) को १2 प्रतिशत*
६	सरकारी तथा गैस संघ संस्थाहरु	१०	५	७०००	३५०००	४२००
७	अन्य व्यवसायहरु	४००	२००	२५००	५०००००	६००००
	जम्मा	८७५	५८७	५८०००	६९१०००	८२३२०

माथिको तालिकाको विश्लेषण अनुसार गाउँपालिका क्षेत्रभित्र घर बहालमा लगाउने व्यक्तिहरुले संस्थागत प्रयोजनका लागि बहालमा लगाउनेहरुका लागि १२ प्रतिशत र व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि बहालमा लगाउनेहरुका लागि १० प्रतिशत मात्र करको दर प्रस्ताव गर्दा वार्षिक रुपमा गाउँपालिकाले करिब रु. ८२,३२०/- बहाल कर उठ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।

सुधारका पक्षहरू: गाउँपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा सरोकारवालासंगको छलफल तथा स्थानीय स्तरको अध्ययन भ्रमणका आधारमा घरबहाल करमा सुधारका लागि निम्नअनुसार सुझावहरू प्रस्तुत गरिएको छः

- घरबहाल करको दरलाई प्रगतिशील बनाउने उदाहरणका लागि धेरै बहाल रकम आयआर्जन हुने करदातासंग अधिक दरमा (बैंक, विद्यालय, होटल तथा ठूला व्यवसायिक प्रयोजनवापत संकलन हुने बहालमा १० प्रतिशतका दरले) र कम बहाल आर्यआर्जन गर्ने करदातासँग कम दरमा (घरायसी प्रयोजनमा संकलन हुने बहालमा ५ प्रतिशतका दरले) घरवहाल करको प्रतिशत निर्धारण गर्ने।
- घरबहालमा दिनेहरुको लगत संकलन गर्ने र नियमित अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था गर्ने
- आर्थिक गतिविधिका आधारमा बजार क्षेत्रलाई विभिन्न वर्गमा वर्गीकरण गरी सो अनुसार न्यूनतम घर बहाल दर निर्धारण गरी सोही दरमा आधारित भई कर असुली गर्ने
- घरधनी तथा बहालमा बस्ने दुवैलाई बहाल करको विषयमा जानकारी गराउने
- सम्पत्ति कर, व्यबसाय कर र घर जग्गा बहाल कर संकलनलाई एकीकृत रुपमा एकै पटक उठाउन सकिने गरी तथ्यांक र असूली प्रकृयामा सफ्टवेयर पद्धति विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने

घ. व्यवसाय कर

हालको अवस्था: प्रचलित कानूनी व्यबस्था अनुसार गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र सेवामा व्यवसायको प्रकृति, पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारका आधारमा व्यवसायको बर्गीकरण गरी दर्ता र वार्षिक नविकरणमा व्यबसाय कर लगाउन सकिन्छ। गाउँपालिकाले आ.व. २०७७।७८ मा यस शीर्षकमा रु ५३,६००/- आम्दानी गरेको देखिन्छ। गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७९ बमोजिम व्यबसाय करको दर न्यूनतम रु. ३०० मिठाइ पसल देखि अधिकतम रु. १०,०००/- सम्म निर्धारण गरिएको छ।

संभावना: गाउँपालिकाले तयार गरेको बस्तुगत विबरण अनुसार हाल गाउँक्षेत्रमा करिब २६२ उद्योग व्यवसाय सञ्चालनमा रहेको देखिन्छ। गाउँपालिकाले आ.व. २०७७।७८६ मा उठाएको व्यबसाय करमा विगतको बक्यौता र अन्य कर समेत समावेश भएको पाइएकोले आगमी वर्षहरुमा निम्नअनुसार व्यवसाय करको सम्भाव्यता आँकलन गरिएको छः

तालिका नं. ६: व्यवसाय करको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र सं	व्यापार व्यवसायको विवरण	संख्या	करको औसत दर	सम्भावित आय
१	होटेल रेष्टुरेन्ट	३०	३०००	९००००
२	वित्तीय संस्था/सहकारी	८	७०००	५६०००
३	घरेलु उद्योग	१०	२५००	२५०००
४	निजी विद्यालय	२	२५००	५०००
५	राइस मिल	८	२५००	२००००
६	फर्निचर उद्योग तथा सःमिल	४	२०००	८०००
७	निजी अस्पताल	०	५०००	०
८	अन्य व्यवसाय	२००	१०००	२०००००
जम्मा		**२६२**		४०४०००

माथिको विश्लेषण अनुसार गाउँपालिकामा कुल व्यवसाय कर ४,०४,०००/- उठाउन सकिने देखिन्छ। चालु आ.व.का २०७८/७९ लागि गाउँपालिकाको यस शीर्षकमा रु. १००,०००/- संकलन हुने अनुमान गरेको छ। गाउँपालिकाले गरेको अनुमान सम्भाव्यताको तुलनामा निकै कम रहेको कारण अधिकांश व्यबसायहरु व्यबसाय करको दायरामा ल्याउन बाँकी रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ।

सुधारका पक्षहरू: व्यबसाय कर संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि गाउँपालिकाले निम्नलिखित कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छः

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित सबै किसिमको व्यवसायको लगत तयार गर्ने
- घुम्ती टोली खटाई स्थलगत रुपमै व्यबसाय दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिने र कर संकलन गर्ने व्यबस्था गर्ने
- एकै प्रकारको व्यवसायलाई व्यवसायमा भएको लगानी तथा कारोवारको आधारमा वर्गीकरण गरी करको दरमा परिमार्जन गर्ने
- व्यबसाय दर्ता, नविकरण र खारेजी सम्बन्धी स्पष्ट कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने

ङ. जडीबुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर

हालको अवस्था र सम्भाव्यता: गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन २०७६ मा जडीबुटी र जीवजन्तु करको दर निर्धारण गरेको भएता पनि गत आ.ब. २०७७।७८ र चालु आ.व. मा समेत हालसम्म यसबापत कुनै आम्दानी भएको देखिदैन । शहरीकरण बढ्दै गएको परिप्रेक्ष्यमा कवाडी करको सम्भावना बढ्दै गएको छ भने जडिबुटी करको केही संभावना रहेको देखिन्छ । तर यी दुबै करका आधार सम्बन्धी यकीन तथ्यांक गाउँपालिकामा उपलब्ध छैन र सरोकारवाला संगको छलफलका आधारमा तत्काल यस स्रोतबाट कुनै उल्लेख्य रकम आम्दानी हुन सक्ने समेत नदिखएकोले कुनै रकम अनुमान गरिएको छैन ।

सुधारका पक्षहरू: कवाडी, जडीवुटी र जीवजन्तु कर संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छः

- गाउँ क्षेत्रमा संकलन भै व्यबसायिक उपयोग हुने कवाडी, जडिबुटी र जीवजन्तुको परिमाण एकीन गरी कर असूलीका लागि ठेक्का बन्दोबस्त गर्ने ।
- जडिबुटी, जीवजन्तु तथा कवाडी कर उठाउन ठेक्का बन्दोबस्त गर्न संभव नभएको अवस्थामा त्यस्ता वस्तुको कारोबार गर्ने व्यबसायीहरुलाई व्यबसाय करको दायरामा ल्याउने ।

च. सवारी कर

हालको अवस्था र सम्भाव्यता: गाउँपालिका भित्रका केही बजार क्षेत्रमा अटोरिक्सा तथा विद्युतीय रिक्सा जस्ता सवारी साधन सञ्चालनको संभावना रहेको भएता पनि यस्ता सवारीको दर्ता, अनुमति, नामसारी, नवीकरण तथा खारेजीका लागि आवश्यक कानून तथा आवश्यक दक्ष जनशक्तिको व्यबस्थापन नभएसम्म यस शीर्षकमा कुनै रकम प्राप्त हुन नसक्ने भएकोले यसबाट हाललाई कुनै रकम आम्दानी हुने अनुमान गरिएको छैन ।

सुधारका पक्षहरू: सवारी कर संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छः

- सर्वप्रथम अटोरिक्सा तथा विद्युतीय रिक्सा जस्ता सवारी साधनको दर्ता, अनुमति, नामसारी, नवीकरण तथा खारेजी सम्बन्धी कानूनी व्यबस्था गर्ने
- कानूनी व्यबस्थासंगै आवश्यक जनशक्ति गर्न व्यबस्थापन गर्ने
- आर्थिक ऐन २०७६ को अनुसूचीमा प्रदेशको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने सवारी साधनहरुको पनि करको दर निर्धारण भएको देखिएकोले आर्थिक ऐनमा आवश्यक परिमार्जन गर्ने ।

छ) विज्ञापन कर

हालको अवस्था र सम्भावना : गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७६ ले गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक जमिनमा होर्डिङ बोर्ड, साइन बोर्ड, ब्यानर जस्ता विज्ञापनका सामग्रीहरु राखेमा प्रति वर्ग फुटका हिसाबले विज्ञापन कर लिने गरी दर निर्धारण गरेको छ । यस शिर्षकमा दररेट निर्धारण भएता पनि अहिले सम्म कुनै राजश्व संकलन भएको देखिदैन ।

सुधारका पक्षहरूः विज्ञापन कर संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छः

- गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका विज्ञापन सामग्री सम्बन्धी लगत संकलन गर्ने ।
- विज्ञापन सामग्रीको आकारका अतिरिक्त विज्ञापनका विषयवस्तुलाई पनि वर्गीकृत गर्ने गरी विज्ञापन कर व्यबस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
- विज्ञापन करको अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाई कानून बमोजिमका सबै विज्ञापन सामग्रीलाई करको दायरामा आउने विषय सुनिश्चित गर्ने ।
- सार्वजनिक जग्गा बाहेक निजी घर र जग्गामा राखिएका विज्ञापन सामग्रीमा समेत कर लगाउने गरी कानूनी व्यबस्था गर्ने ।

३.३.२ गैरकर राजस्व

क) बहाल बिटौरी शुल्क

हालको अवस्था र सम्भावना : गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा व्यबस्था गरी आफ्नो स्वामित्वमा रहेको जग्गा र सार्वजनिक, पर्ति एबम् ऐलानी जग्गामा बनेका संरचनालाई आवासको लागि अलग अलग बहाल विटौरी शुल्कको दर कायम गरेको छ । गाउँपालिकामा संकलन हुने राजश्वको शिर्षक अनुसार आम्दानी प्रबिष्ट नभएकोले यस शिर्षकमा कति राजश्व संकलन भएको हो भन्ने एकिन गर्न कठिन देखिन्छ । विगतमा यस्तो शुल्कमा अन्य रकम समेत समावेश भै जम्मा भएको जानकारी लेखा शाखाबाट प्राप्त भएको र गाउँपालिकामा यस्ता करदाता सम्बन्धी एकीन तथ्यांक नभएकोले कार्याशालामा भएको छलफलका आधारमा आगामी वर्षहरुमा यस्ता करदाता २०० हुने र प्रति करदाता रु ५०० का दरले शुल्क प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरूः बहाल विटौरी शुल्क संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छः

- सार्वजनिक, पर्ती र ऐलानी जग्गा तथा त्यस्ता जग्गामा बनेका घर, टहरा तथा अन्य संरचना सम्बन्धी विस्तृत तथ्यांक संकलनलाई अन्तिम रुप दिई बहाल विटौरी शुल्कको दायरामा ल्याउने
- जमिनको उपयोग अनुसार बहाल विटौरी शुल्कको दर निर्धारण गर्ने ।
- गाउँपालिकाको स्वामित्व र भोगचलनमा रहेका संभाव्य स्थानको जग्गामा सटरहरु निर्माण गरी बहालमा लगाउने विषयलाई प्राथमिकतामा राख्ने ।

ख) पार्किङ शुल्क

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ सेवा उपलब्ध गराएबापत पार्किङ शुल्क लगाउन सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा बसपार्क तथा गाउँपालिकाले तोकेको पार्किङ क्षेत्रमा पार्किङ गर्ने सवारी साधनहरुमा किसिम अनुसार रु ५ देखि रु २० प्रति घण्टा पार्किङ शुल्क

लिने व्यवस्था गरेको छ। यद्यपी हालसम्म गाउँपालिकाले यस शीर्षकमा कुनै रकम आम्दानी गरेको देखिदैन र आय अनुमान समेत गरेको छैन।

सुधारका पक्षहरूः पार्किङ शुल्क संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छः

- खलंगामा रहेका दुबै वसपार्कमा पार्किङ सुविधाका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार तयार गर्ने।
- पूर्वाधार निर्माणका लागि स्वलगानी, सहलगानी वा नीजिक्षेत्र परिचालन गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने।
- अन्य बजार क्षेत्रमा पार्किङ स्थल निर्माणका लागि समय मै स्थान निर्धारण गर्ने।
- पार्किङ शुल्क असुली विधि छनोट र कार्यान्वयनमा ल्याउने।

ग) फोहोर मैला व्यवस्थापन शुल्क

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र फोहोरमैला व्यवस्थापन, सरसफाइ, ढल निकासजस्ता सेवा निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको अवस्थामा सेवा शुल्क लिन सकिने कानुनी व्यवस्था छ। प्रारम्भिक अनुमान अनुसार गाउँपालिकामा दैनिक औसत एक ट्रेक्टर फोहोर निष्कासन हुने गरेको छ। तर सेवाशुल्क बापत कुनै रकम उठाउने गरी शुल्क निर्धारण गरिएको छैन। उठाएको फोहोरलाई राताचौर भन्ने ठाउँमा विसर्जन मात्र गर्ने गरिएको छ।

सम्भावनाः प्रारम्भिक अनुमान अनुसार गाउँपालिकामा दैनिक औसत एक ट्रेक्टर फोहोर निष्कासन हुने गरेको छ। हाल गाउँपालिकाले खलंगा बजार क्षेत्रमा दैनिक रुपमा फोहोरमैला उठाउने गरेको छ। तर सेवाशुल्क बापत कुनै रकम उठाउने गरी शुल्क निर्धारण गरिएको छैन।

सुधारका पक्षहरूः फोहोर मैला व्यवस्थापनका सन्दर्भमा निम्नअनुसार सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छः

- गाउँपालिकाले फोहोर व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल साईटको व्यबस्था गरी नीजि क्षेत्र मार्फत फोहोरमैला व्यबस्थापन नीति अवलम्बन गर्ने।
- घरधुरीमै फोहोर वर्गीकरण गर्ने कार्यलाई अनिवार्य बनाउने।
- सेवाशुल्क गाउँपालिकाले तोक्ने र नीजि क्षेत्रको सेवाप्रदायक मार्फत रकम उठाई गाउँपालिकाको संचित कोषमा दाखिला गर्ने र सेवाप्रदायकलाई भुक्तानी दिने प्रणाली अपनाउने।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनका वैकल्पिक र प्रभावकारी उपायहरु तथा सफल अभ्यासहरुको खोजी गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।

घ) सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले दस्तुर शीर्षक अन्तर्गत नक्सापास दस्तुर, सिफारिश तथा बक्सौनी दस्तुर, घटना दर्ता विलम्ब दस्तुर अन्य दस्तुर (निवेदन तथा सिफारिश, सर्जमिन, इजाजत तथा नवीकरण आदि) आर्थिक ऐनमा

तोकी राजस्व संकलन गरिआएको छ। आ.व. २०७७।७८ मा यस शीर्षकमा कुल रु. ११,९०,३८२ राजस्व संकलन गरेकोमा चालु आ.व. २०७८।७९ मा रु. १३,००,००० संकलन गर्ने लक्ष्य राखेको छ।

सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर वापतको राजस्व संकलन गर्ने कार्य गाउँपालिका कार्यालय सहित सबै वडा कार्यालयहरुबाट गर्ने गरिएको छ। बिलिङको लागि गाउँपालिका कार्यालयसहित सबै वडाहरु समेतमा कम्प्युटर, राजस्व सफ्टवेयर तथा इन्भर्टरको व्यवस्था भए पनि हाते बिलसमेत प्रयोग गर्ने गरिएको पाइन्छ। खासगरी सबै वडाहरुले बिलिङका लागि कम्प्युटर सफ्टवेयरका अतिरिक्त हाते बिल प्रयोग गर्ने गरेका छन्।

सम्भावना: सिफारिश वा प्रमाणित गाउँपालिकाको नियमित र निरन्तर काम भएकाले यो गाउँपालिकाको आम्दानीको एक नियमित स्रोत समेत हो। यस शीर्षकमा विगतको आय प्रवृत्ति, जनसंख्या तथा बढ्दो शहरीकरणलाई मध्यनजर गर्दा कुल रु. ३,९५०,००० आय प्राप्त गर्न सक्ने अनुमान गरिएको छः

तालिका नं. ९: सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

प्रमाणित तथा दस्तुरका प्रकारहरु	अनुमानित संख्या	औसत दर (वार्षिक)	सम्भाव्य रकम (रु)
निवेदन तथा सिफारीश दस्तुर	६०००	१५०	९०००००
व्यक्तिगत घटना दर्ता विलम्ब दस्तुर	५०	२००	१००००
प्रमाणित दस्तुर	५००	२५०	१२५०००
अन्य दस्तुर	१०००	१००	१०००००
न्यायिक दण्ड जरिवाना र जफत	५०	२००	१००००
प्रशासनिक दण्ड जरिवाना	१००	२००	२००००
अन्य विविध आय	२३००	१००	२३००००
जम्मा			**१३९५०००**

सुधारका पक्षहरू: सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरका सन्दर्भमा निम्नअनुसार सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छः

- सिफारिश वा प्रमाणित गर्नुपूर्व दस्तुर तिरे नतिरेको एकीन गर्ने।
- दस्तुर नबुझाएसम्म सम्वन्धित अधिकारीले सिफारिश वा प्रमाणित नगर्ने।
- वडावाट संकलित दस्तुरहरू शिर्षक सहितको विवरण तयार गर्ने र तोकिएको समयमा बैंक दाखिला गर्ने।
- सबै वडा कार्यालयहरुमा कम्प्युटर सफ्टवेयरमा आधारित बिलिङ प्रणालीलाई अनिवार्य बनाउने।

ङ) पर्यटन स्थल प्रवेश शुल्क

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको स्थानीय पूर्वाधार वा पर्यटकीय स्थलमा कुनै सेवा उपयोग गरेबापत सम्बन्धित सेवा प्रदायक तथा सेवाग्राहीलाई सेवाशुल्क लगाउन सक्ने कानुनी व्यवस्था छ। तर हालसम्म पर्यटन शुल्क सम्बन्धमा कुनै निर्णय भने गरेको छैन।

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका पर्यटकीय सम्भावना रहेको भए पनि तत्कालका लागि प्रवेश शुल्क लगाउन सकिने संभावना कमै रहेको छ। भेरी नदीमा राफ्टीङको राम्रो संभावना रहेको भए पनि तत्काल कार्यान्वयनमा आउने देखिदैन। तसर्थ पर्यटन स्थल प्रवेश शुल्क बापत आगामी तीन वर्षसम्म गाउँपालिकालाई कुनै संभावना देखिदैन।

सम्भावनाः गाउँपालिकाले पर्यटकीय क्षेत्रको विकास गरी नियमित रुपमा अर्थोपार्जन गर्ने सम्भावना रहेको छ। यी सबै संरचना निर्माणमा ठूलो लगानी आवश्यक पर्ने हुँदा गाउँपालिकाले नीजि क्षेत्रसंग सहकार्य गर्न आवश्यक छ। यसका लागि सबैभन्दा पहिले संभाव्यता अध्ययन गराउन आवश्यक छ।

च) नक्शापास दस्तुर

हालको अवस्था र सम्भावना : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ७, दफा २७ ले कसैले पनि गाउँपालिकाबाट नक्शापास नगराई भवन निर्माण गर्न नहुने व्यबस्था गरेको छ। गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनले आर.सी.सी. घरको नक्शापास दस्तुर बजारक्षेत्र र अन्य क्षेत्रमा तल्लागत रुपमा प्रति वर्ग फुट रु. ३ देखि रु ७ सम्म अन्य प्रकारका घरहरुको प्रति वर्ग फुट रु. ०.५० देखि रु १ सम्म कायम गरेको छ भने दरखास्त फारामको रु. १५०० दस्तुर तोकेको छ। गाउँपालिकाले आ.व. २०७७।७८ मा यस शीर्षकमा रु १८,००० रकम संकलन गरेको छ। चालु आ.व. २०७८।७९ मा भने रु. ७५,००० संकलन गर्ने अनुमान गरिएको छ। नयाँ निर्माण हुने घरको संख्या कम रहेको, निर्माण हुने सबै घरहरु नक्शापास प्रकृयामा नआउने र अभिलेखीकरण गर्न आउने घरहरुको संख्या पनि कम भएकोले यस शीर्षकबाट अपेक्षा अनुरुप आय संकलन हुन सकेको देखिदैन। हाल वार्षिक रुपमा ३० वटा घर नयाँ निर्माण हुने र करिब १३० जति घर अभिलेखिकरण गर्न बाँकी रहेको र आगमी तीन वर्ष भित्रमा प्रति वर्ष १३० घर अभिलेखिकरण हुने अनुमानका आधारमा यस बापतको रकम आँकलन गरिएको छ।

तालिका नं. १०: नक्शापास दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र सं	दस्तुर	अनुमानित संख्या	औसत क्षेत्रफल (घनफुट)	प्रस्तावित दर	राजश्व रकम (रु)
१	नक्सापास आर सी सी	३०		५०००	१५००००
२	अभिलेखीकरण दस्तुर	१००		५००	५००००
कुल राजश्व					**२००००० |**

सुधारका पक्षहरुः नक्शापास दस्तुरका सन्दर्भमा निम्नअनुसार सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छः

- नक्शा पास नगरेको घरमा पानी, विद्युत जडान गर्न नमिल्ने गरी कानूनी व्यबस्था गरी सोको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गर्ने
- सचेतनामूलक तथा प्रचारात्मक अभियानहरु सञ्चालन गरी नक्शापास हुन बाँकी सबै घरलाई नक्सापासको दायरामा ल्याउने र निश्चित अवधिभित्र नक्शापास नगरे जरिवानाको कानूनी व्यबस्था गर्ने
- आवासीय र व्यवसायिक प्रयोजनका घरहरुलाई नक्शापास दस्तुरको दरमा विविधता कायम गर्ने
- नक्शा पाससंग सम्पत्ति कर लगायत अन्य करलाई सूचना प्रविधि मार्फत आबद्ध गर्ने

छ) व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर (दर्ता तथा अनुमति दस्तुर)

हालको अवस्था र सम्भावना : गाउँपालिकाले एफएम रेडियो सञ्चालन, 'घ' वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यवसायिक तालिम, ट्युसन, कोचिङ सेन्टर, औषधि पसल, ढुंगा, गिट्टी, वालुवा, माटो, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग आदि कार्य गर्नको लागि अनुमति दिन र सो बापत दस्तुर संकलन गर्न सक्छन्। यो व्यवस्था भखैरै प्रचलनमा आएको हुनाले गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा सेवा शुल्क, दस्तुर शीर्षक अन्तर्गत निर्माण व्यबसायी ईजाजत र नविकरण दस्तुरको दर न्युनतम रु ३०० देखि अधिकतम रु १०,००० तोकेको छ भने अन्य दस्तुर तोकिएको छैन। आगामी बर्षहरुका लागि प्रति वर्ष ५० वटा फर्महरुबाट औषत रु ५,००० का दरले आय प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ।

सुधारका पक्षहरू: व्यबसाय रजिष्टेशन दस्तुरका सन्दर्भमा निम्नअनुसार सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छः

- दर्ता, अनुमती र नविकरणका लागि छुट्टै कार्यविधि तर्जुमा गर्ने।
- आर्थिक ऐनमा दर्ता, अनुमति र नविकरण दस्तुरको दर निर्धारण गर्ने।
- नयाँ संस्था, फर्म वा उद्योग स्थापना गर्नुपूर्व दर्ता तथा अनुमति प्रमाणपत्र अनिवार्य गर्ने।
- अनुमति नलिई संचालनमा रहेका संस्था, फर्म वा उद्योगलाई नियमित गर्न दण्ड जरिवाना सम्बन्धी कानूनी ब्यवस्था गर्ने र यसको नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने।

ज) बिक्रीबाट प्राप्त रकम (स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा तथा माटोजन्य वस्तु बिक्री)

हालको अवस्था र सम्भावना : केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ ले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ को दफा ६२ क थप गरी गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न सक्ने व्यबस्था गरिएको छ। प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिबेदनका आधारमा आगामी दुई वर्षका लागि १५१००० घनमीटर परीमाणमा ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन गर्न सकिने संभावना रहेको रहेको देखिएकोले प्रति वर्ष ७५००० घनमीटरको प्रति घनमीटर रु १०० का दरले कूल आय सभाव्यता अनुमान गरिएको छ। साथै संकलन लागत

समेतका आधारमा संभाव्यताको करिव ६७ प्रतिशत रकम प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । साथै तेस्रो वर्षमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरूः ढुंगा, गिट्टी, बालुवा विक्रीको सन्दर्भमा निम्नअनुसार सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छः

- संभाब्य सबै क्षेत्रको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अविलम्ब स्वीकृत गराउने
- ढुंगा, गिट्टी तथा बालुवा ठेक्का प्रक्रिया अगाडि बढाउनु पूर्व गाउँसभाबाट बिक्रीको दर निर्धारण गरी आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गर्ने ।
- वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिश गरेका मापदण्डभित्र रहेर उत्खनन् गर्ने कार्य गराउन आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गर्ने
- संकलन कार्यको नियमित रुपमा अनुगमन गरी अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिश गरेको मापदण्डभित्र मात्र रहेर उत्खनन् हुने कार्य सुनिश्चित गर्ने ।
- गाउँपालिकाले अर्थिक ऐन र कार्यविधि मार्फत गरेको व्यबस्था विपरित गर्ने ठेकदारलाई कारबाही गर्ने र ठूलो परिमाणमा दण्ड जरिवाना गर्न सकिने प्रावधान कानूनमा समावेश गर्ने ।

झ) सामुदायिक वनको वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त हुने आय

हालको अवस्थाः केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ ले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ को दफा ६२ ख. थप गरे पश्चात् सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावारको बिक्रीबापत प्राप्त गर्ने रकमको दश प्रतिशत सम्बन्धित गाउँपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । डिभिजन वन कार्यालय गोरखाले उपलतब्ध गराएको तथ्यांक अनुसार यस गाउँपालिका क्षेत्रमा जम्मा १८ वटा सामुदायिक वनहरु रहेका छन् ।

तालिका नं. ११: सामुदायिक वनबाट प्राप्त आय सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र सं	विवरण	तथ्यांक
१	सामुदायिक वन संख्या	१८
२	प्रति सा व को सरदर वार्षिक वन पैदावार विक्री परीमाण (घनफुट)	५५०
३	वन पैदावारको औषत मूल्य (प्रति घन फुट)	८५
४	वन पैदावरको कुल बिक्री मूल्य रु.	४६७५०
५	गाउँपालिकाले प्राप्त गर्न सक्ने १० प्रतिशत आय रकम रु. (प्रति वन)	४६७५
६	**गाउँपालिकाले प्राप्त गर्न सक्ने १० प्रतिशत आय रकम रु.**	**८४१,५००**

सुधारका पक्षहरूः सामुदायिक बनको आयका लागि निम्नअनुसार सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छः

- गाउँपालिकामा रहेका सामुदायिक वन तथा वन पैदावर सम्बन्धी अभिलेख संकलन गर्ने ।
- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरुस“ग छलफल गरी परिवर्तित प्रावधानका बारेमा जानकारी गराउने

- सामुदायिक वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी वार्षिक कार्ययोजना माग गरी स्वीकृत गर्ने ।
- आय संकलन सम्बन्धी प्रावधान आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने र रकम प्राप्तीको व्यबस्था मिलाउने ।

माथी उल्लिखित संभावना विश्लेषणका आधारमा गाउँपालिकाले रु ८४१,५०० प्राप्त गर्न सक्ने संभावना देखिएको भएता पनि हालै मात्र संघीय बन ऐन २०७६ मा गरिएको व्यबस्थाले गर्दा सामुदायिक वनहरुबाट यस्तो रकम तत्काल गाउँपालिकामा प्राप्त हुन सक्ने अवस्था नदेखिएकोले हाललाई यस स्रोतबाट कुनै रकम आम्दानी हुने अनुमान गरिएको छैन । तर कानूनमा परिमार्जन भएको अवस्थामा यस क्षेत्रको आय अनुमानमा परिमार्जन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

परिच्छेद -४
आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलन अवस्था

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको राजस्व परिचालन सम्बन्धी संस्थागत क्षमता र आय संकलनको वर्तमान अवस्थालाई संक्षिप्त रुपमा चर्चा गरिएको छ। यसबाट गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनका लागि संस्थागत क्षमतामा सुधार गर्न गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्नेछ।

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धी संस्थागत संरचना

गाउँपालिकामा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६५ अनुसार गाउँपालिका उपप्रमुखको संयोजकत्वमा राजस्व सम्बन्धी विषयमा परामर्शका लागि सात सदस्यीय स्थानीय राजस्व परामर्श समिति गठन गरिएको छ।

तालिका नं. १२: राजस्व परामर्श समिति

क्र सं	नाम	पद	जिम्मेवारी
१	श्री सनमाया गुरुङ	उपाध्यक्ष	संयोजक
२	श्री तुलशी राम आचार्य	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सदस्य
३	श्री पुर्ण बहादुर गुरुङ	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
४	श्री बाबुलाल गुरुङ	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
५	अध्यक्ष वा प्रतिनिधि	उद्योग बाणिज्य संघ	सदस्य
६	अध्यक्ष वा प्रतिनिधि	घरेलु तथा साना उद्योग	सदस्य
७	श्री कल्पना पौडेल	लेखा अधिकृत	सदस्य सचिव

राजस्व परामर्श समितिले राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी गाउँपालिकामा सिफारिश गर्ने लगायत समितिको लागि प्रचलित कानूनले तोकेका काम, कर्तव्य र अधिकार क्षेत्रभित्रका कामहरू गर्दै आएको छ। समितिको मिति २०७९ असार महिनामा बसेको बैठकले गाउँपालिकाले आ.व. २०७९।८० मा लगाउने विभिन्न कर तथा गैर करहरुको दररेटको सम्बन्धमा शीर्षकगत रुपमा छलफल गरी स्वीकृतिका लागि गाउँ सभामा पेश गर्ने निर्णय गरेको थियो। समितिको बैठक ०७८।७९ मा ३ पटक सम्म बसेको देखिन्छ।

आ.व.२०७९।८०७ का लागि स्वीकृत राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कार्ययोजनाहरू:

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको गाउँसभाले आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को लागि राजस्व परिचालन सम्बन्धी विषयमा नीति तथा कार्ययोजनाहरू तय गरेको छ। गाउँपालिकाले आ.व. ०७४।०७५ देखि एकीकृत सम्पत्ति कर लगाएको भएता पनि संघीय आर्थिक ऐन, २०७५ बाट स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा भएको संशोधनले

गाउँपालिकाले सम्पत्ति कर र भूमकिर (मालपोत) छुट्टा छुट्टै लिनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसै व्यबस्थाको कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन, २०७९ मा सोही अनुसार कानूनी व्यबस्था गरेको छ ।

गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को लागि स्वीकृत गरेको राजश्व सम्बन्धी नीतिहरुको विस्तृत विवरण **अनुसूची ५** मा समावेश गरीएको छ ।

४.२ आय संकलनको संस्थागत व्यवस्था

गाउँपालिकाको राजस्व संकलन सम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था देहाय अनुसार रहेको छः

- गाउँपालिकामा राजस्व परामर्श समितिले आवश्यकता अनुसार बैठक गर्ने, करका दर, दायरा सम्बन्धमा शीर्षकगत छलफल गरी स्वीकृतिका लागि गाउँसभामा पेश गर्ने गरेको छ ।
- राजस्व शाखामा कुल १ जना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन् ।
- वडा कार्यालयहरुमा वडा सचिव, कार्यालय सहयोगी सहित सामान्यतया दुई जना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन् ।
- गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सहित सबै वडा कार्यालयमा कम्प्युटर, इन्भर्टर सहित राजस्व सफ्टवेयरको व्यवस्था रहेको छ । सबै वडा कार्यालयबाट कम्प्युटर सफ्टवेयरमा आधारित बिलिङ गर्ने गरेको भए पनि पर्याप्त कर्मचारी लगायत अन्य कारणले हातले लेखी कागजी बिल पनि काट्ने गरिएको पाइन्छ ।
- कर संकलन र व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउन सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५ तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ ।
- स्थानीय तहको राजस्व प्रशासन र व्यबस्थापन सम्बन्धी विषयमा विशिष्ठीकृत तालिम, अध्ययन, अवलोकन भ्रमण लगायत क्षमता विकासका कृयाकलापहरु भने हुन सकेको देखिदैन ।

४.३. विगतको आय परिचालनको अवस्था

गाउँपालिकाले आ.व. ०७५।०७६ देखि सम्पत्ति कर कार्यान्वयन सुरु गरेको छ । जडीबुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर, विज्ञापन कर, मनोरञ्जन कर, सवारी साधन कर, पर्यटन शुल्क, सरसफाई सेवाशुल्क, पार्किङ शुल्क जस्ता शीर्षकहरुमा भने राजस्व संकलन गर्ने गरेको देखिदैन । यससम्बन्धी थप विवरण देहायअनुसार रहेको छः

तालिका नं. १३ : गाउँपालिकाको राजस्व संकलनको अवस्था

	आयको श्रोत	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनूमान	वार्षिक बृद्धि दर (प्रतिशत)	आगामी पहिलो आ.व. २०७९/८० को अनूमान	आगामी दोश्रो आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	आगामी तेश्रो आ.व. २०८१/८२ को प्रक्षेपण
क	**आन्तरिक आय**	**२६३२**	**७३३५**	**१७९**	**१०२७०**	**१४३७७**	**१७८२१४२**
	सम्पत्ति कर	०	९६२	विगत २ आ व को तुलनात्मक अध्ययन गर्दा १७८ प्रतिशतले बृद्दि भएको देखिएता पनि आ व २०७९/८० को वार्षिक योजनाले लिएको लक्ष्य र मध्यमकालिन खर्च संरचनाले लिएको लक्ष्यलाई मध्यनजर गरी ४० प्रतिशतले बृद्दि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ	१३४६	१८८५	२६३९
	घर बहाल कर	०	३९३		५५०	७७०	१०७८
	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क	०	०		०	०	०
	सवारी साधन कर	०	०		०	०	०
	सेवा शुल्क दस्तुर	५६०	०		०	०	०
	पर्यटन शुल्क	०	०		०	०	०
	विज्ञापन कर	०	०		०	०	०
	व्यवसाय कर	१५७	५४		७५	१०५	१४७
	भूमीकर (मालपोत)	७६५	०		०	०	०
	दण्ड जरिवाना	०	५३०		७४१	१०३८	१४५३
	मनोरञ्जन कर	०	०		०	०	०
	सिफारिस दस्तुर	९००	११९०		१६६७	२३३३	३२६६
	नाता प्रमाणित दस्तुर	२५०	१२२		१७०	२३८	३३४
	नक्शा पास	०	१८		२५	३५	४९
	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	०	८४		११८	१६५	२३१
	धरौटी सदस्याह	०	१२५		१७५	२४५	३४३
	अन्य दस्तुर	०	८७०		१२१७	१७०४	२३८६
	अन्य क्षेत्रको आय	०	२३८८		३३४४	४६८१	६५५४
	बेरुजु	०	६०१		८४१	११७८	१६४९
ख	**राजश्व बाँडफाट**	**७८,७७९**	**५२,०३५**	**MTEF प्रक्षेपण**	**१०८,४५०**	**१२४,१०२**	**१४२,०६५**
	राजश्व वाडफांट (संघ)	७२६२८.५	४६३३५.७		१०१६११	११६८५२.७	१३४३८०.५
	राजश्व वाडफांट (प्रदेश)	६१५०	५६९९		६८३९	७२४९.३४	७६८४.३
ग	**अनुदान**	**४५०४८०**	**४३८६०८**	**MTEF प्रक्षेपण**	**४२१७४५**	**४६१५०१**	**४८८२९५**
1	**संघीय सरकार वित्तीय हस्तान्तरण**	**४१६६६१**	**४१०९५०**		४०३०००	४३६६३१	४६१४८२.८
	वित्तिय समानीकरण	१३८३००	१४३४००		१५१९००	१५७९७६	१६४२९५.०

	आयको श्रोत	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	वार्षिक बृद्धि दर (प्रतिशत)	आगामी पहिलो आ.व. २०७९/८० को अनुमान	आगामी दोश्रो आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	आगामी तेश्रो आ.व. २०८१/८२ को प्रक्षेपण
	समपूरक अनूदान	२००००	२०८००		०	१००००	१५०००
	सशर्त अनूदान	२४८३६१	२४६७५०		२५११००	२६३६५५	२७६८३७.७
	विशेष अनदूान	१००००	०		०	५०००	५३५०
2	**प्रदेश सरकार वित्तीय हस्तान्तरण**	**३३८१९**	**२७६५८**	**MTEF प्रक्षेपण**	१८७४५	२४८६९.७	२६८११.९
	वित्तिय समानीकरण	१२४४३	१७६५८		१८७४५	१९८६९.७	२१०६१.९
	समपुरक अनुदान	२१३७६	५०००		०	५०००	५७५०
	सशर्त अनूदान						
	विशेष अनदूान		५०००				
3	आन्तरिक ऋण						
4	अन्य अनुदान (जि.स.स लगायत)	०	०		०		
5	जासहभागिता						
6	अन्तर स्थानीय तह साझेदारी						
घ	**जनसहभागिता**	**०**	**०**	**-**	**०**	**०**	**०**
ङ	**नगद मौज्दात (अ.ल्या.)**	**८०२०३**	**११२६५४**	**MTEF प्रक्षेपण**	**१५०००**	**१४०००**	**१३०००**
	जम्मा आय	**६१२०९४**	**६१०६३२**		**५५५४६५**	**६१३९८०**	**२४२५५०१.५**

गाउँपालिकाको विगत दुइ वर्षको कुल आय संरचना हेर्दा आ.व. २०७६।७७ को कुल आयमा आन्तरिक आयको हिस्सा ३ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७७।७८ मा ०.४ प्रतिशत र आ.व. २०७८।७९ मा १.२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। आ.व. २०७९।८० मा वित्तीय समानीकरण अनुदान घटेको र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम पनि घटेको पाइन्छ। गाउँपालिकाको कुल आयमा बाह्य स्रोतको हिस्सा ९८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी थप विवरण देहाय अनुसार रहेको छः

तालिका नं. १४: गाउँपालिकाको कूल आय संरचना

आय स्रोत	२०७७ /०७८	प्रतिशत	२०७८ /०७९	प्रतिशत	२०७९ /०८०	प्रतिशत
आन्तरीक आय (रु.)	२६३२.२३२	०.४	७३३५.३५८	१.२०	१०२६९.५०१२	१.८
राजश्व बाँडफाँट (रु.)	७८७७८.५	१२.९	५२०३४.६८	८.५२	१०८४५०	१९.५
बाह्य स्रोत (रु.)	४५०४८०	७३.६	४३८६०८	७१.८३	४२१७४५	७५.९
जनसहभागीता	०	-	०	-	०	-
गत वर्षको मौज्दात	८०२०३	१३.१	११२६५४	१८.४५	१५०००	२.७
जम्मा	६१२०९३.७	१००.०	६१०६३२	१००.००	५५५४६४.५०१२	१००.०

४.५. राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू

यस गाउँपालिकाले राजस्व अधिकार क्षेत्रभित्रका धेरै सम्भावनाहरुलाई अझैपनि पूर्ण रुपमा उपयोगमा ल्याउन सकेको देखिदैन । समग्रमा यस गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनको क्षेत्रमा निम्नअनुसारका प्रमुख सवालहरु विद्यमान रहेका छन् ।

क. आन्तरिक आय परिचालन सम्बन्धी नीतिगत र कानूनी व्यबस्था

गाउँपालिकाले आय परिचालन सम्बन्धी सम्पत्ति कर बाहेक अन्य क्षेत्रहरुमा समेत कार्यविधि तयार गरी वडा समितिहरूलाई समेत उपलब्ध गराउनु आवश्यक छ । यसमा करदाताको पहिचान, करदाता दर्ता, नविकरण, कर निर्धारण, कर संकलन, बैंक दाखिला तथा प्रतिवेदन बुझाउने ढाँचा र अनुगमन जस्ता विषवस्तु पर्दछन् । साथै गाउँपालिकाले हाल आर्थिक ऐनमा समाबेश गरेका प्रदेशको क्षेत्राधिकार भित्रका सवारी करको कानूनी बैधतामा पनि प्रश्न उठ्न सक्ने देखिएकोले सुधार गर्न आवश्यक देखिन्छ । साथै सम्पत्ति कर र भूमीकर (मालपोत) को हकमा कानूनी व्यबबस्थाको व्यबहारिक कार्यान्वयनको खाँचो देखिएको छ ।

ख. संगठन संरचना र जनशक्ति व्यबस्थापन

राजस्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन राजस्व संकलन सम्बन्धी कानूनी व्यबस्थास"गै आवश्यक जनशक्ति, कार्यस्थल तथा उपकरण सहितको कार्यवातावरण हुनु आवश्यक हुन्छ । वडास्तरमा पर्याप्त कर्मचारी नभएको कारण कम्प्युटर, इन्भर्टर र राजस्व सफ्टवेयर भएर पनि हाते बिल प्रयोग गर्ने गरिएको छ । राजस्व शाखाका लागि पर्याप्त स्थानको कमी रहेको देखिन्छ । राजस्व शाखामा एकजना मात्र कर्मचारी कार्यरत छन् । वडा कार्यालयहरुको हकमा एकजना वडा सचिव र एकजना कार्यालय सहायोगी कार्यरत रहेको देखिन्छ । कार्यबोझका आधारमा कर्मचारी व्यबस्थासंगै कार्यरत कर्मचारीहरुको लागि क्षमता विकासमा समेत पर्याप्त ध्यान दिन आवश्यक देखिन्छ ।

ग. सूचना तथा तथ्यांक प्रणाली र सूचना प्रविधि

हाल गाउँपालिकामा सम्पत्ति कर, भूमि कर (मालपोत), व्यवसाय कर तथा अन्य कर र गैरकर बुझाउने करदाताको संख्या के कति छ भन्ने यकीन तथ्यांक उपलब्ध छैन । यसका लागि सबै करदाताको लगत संकलन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । करदाताको लगत संकलन पश्चात् करको दायरामा आउन बाँकी करदाताको संख्याका बारेमा पनि आँकलन गर्न सकिन्छ । पूर्णरुपमा कम्प्युटरमा आधारित बिलिङ गर्ने परिपाटी भए मात्र कुन शीर्षकमा कर तिर्ने कति करदाता छन् भन्ने तथ्यांक यकीन साथ तुरुन्त भन्न सकिने स्थिति रहने हुँदा बिलिङ पद्धतिलाई पूर्णरुपमा कम्प्युटरमा आधारित बनाउनुपर्ने देखिन्छ । साथै करदाताले तिर्नु पर्ने कर रकम बारे अग्रिम जानकारी दिने र कर दाखिला गर्ने सहज व्यबस्थाका लागि सूचना प्रविधिको अधिकतम उपयोग आवश्यक छ ।

घ. राजस्व प्रशासनमा पारदर्शिता एबम् दण्ड र पुरस्कार नीति

गाउँपालिकाले लगाउने कर तथा गैरकरका दर निर्धारण गर्दा सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरुसंग पर्याप्त छलफल, संबाद र अन्तरकृया गर्ने र सभाबाट स्वीकृत भएको करको दरलाई जनस्तरसम्म प्रचार प्रसार गर्न आवश्यक हुन्छ । गाउँपालिकाले करदाता शिक्षामा पनि पर्याप्त ध्यान दिन सकेको देखिदैन । यसका अतिरिक्त करदाताले आफुले

तिरेको करको सही उपयोग होस भन्ने चाहना राख्ने भएको हुँदा आन्तरिक आयबाट उठेको रकम कहाँ र कसरी खर्च भैरहको छ भन्ने विषयमा करदातालाई सही र यथार्थ सूचना प्रवाह गरी करदातामा विश्वासको वाताबरण सृजना गर्न आवश्यक छ। साथै राजस्व प्रशासनमा दण्ड र पुरस्कारको नीतिलाई प्रभावकारी रुपमा अवलम्बन गर्न पनि उत्तिकै आवश्यक देखिन्छ।

ङ. समन्वय संयन्त्रको प्रभावकारिता

राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति निर्माण, शुल्क तथा दस्तुरको दर निर्धारण, राजस्व संकलन विधि निर्धारण जस्ता कार्यमा गाउँपालिकाले आन्तरिक रुपमा तथा उद्योग वाणिज्य संघ, आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विद्युत, खानेपानी, मालपोत, नापी, बन, प्रहरी जस्ता बाह्य निकायहरूसंग पनि प्रभावकारी समन्वयको खाँचो पर्दछ। यसका लागि राजस्व परामर्श समितिको भूमिकालाई पनि प्रभावकारी बनाउन आवश्यक हुन्छ। आय संकलनमा वडा समितिको भूमिकालाई स्पष्ट व्याख्या गरी वडा र राजस्व शाखाबीच निरन्तर समन्वयको खाँचो देखिन्छ। त्यसैगरी रोयल्टी लगायतका राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धमा नेपाल सरकारसंग, सवारी साधन कर तथा घरजग्गा रष्ट्रेशन शूल्कको बाँडफाँटका लागि प्रदेश सरकारसंग र विगत बर्षहरुको राजस्व बाँडफाँटका लागि जिल्ला समन्वय समितिसंग समेत पर्याप्त समन्वय कायम हुन आवश्यक देखिन्छ।

च. आन्तरिक नियन्त्रण र जवाफदेहिता

कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएका सबै व्यक्तिलाई करको दायरामा ल्याउन, कर निर्धारणमा कुनै पनि किसिमको भेदभाव, मोलाहिजा र पक्षपात नगरी यथार्थ कर निर्धारण गर्न, असूल भएको कर समयमै तोकिएको कोषमा जम्मा गर्न र कर सम्बन्धी सबै अभिलेख दुरुस्त राख्न सुदृढ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली आवश्यक हुन्छ। आयको संकलन अवस्थाको अनुगमन गरी राजस्व चुहावट भएको पाइएमा त्यसलाई नियन्त्रण गर्न तत्काल आवश्यक कारबाही गर्नु पर्दछ। गाउँपालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विकाससंगै आय व्ययको विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशमा ल्याउनु, करदातासंग निरन्तर संवाद गर्नु, सूचना प्रविधि तथा सामाजिक मिडियामार्फत् राजस्व र खर्चको विवरणबारे जनता तथा सरोकारवालालाई जानकारी गराउनु यस दिशातर्फको केही सकारात्मक प्रसासहरू हुन सक्दछन्।

परिच्छेद -५

राजश्व सुधार कार्ययोजना

यस परिच्छेदमा अध्ययनको क्रममा प्राप्त सूचना तथा तथ्यांकहरुको विश्लेषण र कार्यशाला मार्फत गरिएको सहभागितामूलक छलफल समेतका आधारमा तयार पारिएको गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाले कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन सकेमा गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालन अवस्थामा सुधार हुने विश्वास लिइएको छ ।

५.१ राजस्व सुधार कार्ययोजना

गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनमा के कस्ता समस्या छन् र सुधारका लागि के कस्ता कृयाकलाहरु सञ्चालन गर्न आवश्यक छ भन्ने विषयमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि र सो कार्यमा संलग्न जनशक्ति नै सबैभन्दा बढी जानकार हुन सक्दछन् । त्यसबाहेक यसका सरोकारवालाहरुको भोगाई पनि आफैमा महत्वपूर्ण मानिन्छ । यस कार्यका लागि बाह्य परामर्शदाताको भूमीका उनीहरुलाई समस्या पहिचान गरी समाधानका सही उपाय पहिल्याउने कुरामा सहजीकरण गर्ने सम्मको हुन्छ । तसर्थ यो कार्ययोजना तर्जुमा गर्दा पनि यसै अवधारणा अनुरुप सहभागितामूलक कार्यशालाको आयोजना गरिएको थियो । कार्यशालाका सहभागीहरूलाई चार वटा समूहमा विभाजन गरी गरिएको समूह कार्य र त्यसउपर प्लेनरीमा भएको छलफलका आधारमा तय भएका विषयबस्तुलाई परामर्शदाताद्वारा संकलित अन्य सूचना तथा विश्लेषणबाट आएका नतिजाहरूलाई समेत समावेश गरी राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस कार्ययोजनाका क्रियाकलापहरूलाई बृहत् रुपमा निम्न तीन क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छः

क. कर राजस्व सुधार योजना

ख. गैरकर राजस्व सुधार योजना

ग. राजस्व प्रशासन सुधार योजना

क. कर राजस्व सुधार योजना

कार्यशालाको निष्कर्ष, पदाधिकारीहरुसंगको छलफल र परामर्शदाताले प्राप्त गरेका सूचना तथा तथ्यांकहरुको विश्लेषणका आधारमा नेपालको संविधान, संघीय कानूनहरु र गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा भएका कर राजस्व सम्बन्धी विषयमा आवश्यक सुधारका लागि निम्नानुसारका कृयाकलापहरु प्रस्ताव गरिएको छः

तालिका नं. १५ : कर राजस्व सूधार कार्ययोजना

क्र.सं	कर राजस्वको शिर्षक	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	भूमीकर (मालपोत)	मालपोतलाई बैज्ञानिक तुल्याउन गाउँक्षेत्रका सम्पूर्ण जग्गाको पुनः वर्गीकरण गर्ने	२०७९ माघ मसान्तसम्म	राजश्व शाखा, सम्पत्ति मुल्यांकन समिति
		बर्गीकरण अनुसारको मालपोत दर निर्धारण गरी आर्थिक ऐन परिमर्जन गर्ने	२०८० आषाढ मसान्तसम्म	कानून शाखा, राजश्व परामर्श समिति र गाउँ सभा

क्र.सं	कर राजस्वको शिर्षक	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
		नयाँ मालपोतको दर कार्यान्वयन गर्ने	२०८० श्रावण देखि	राजश्व शाखा
२	सम्पत्ति कर	सबै वडामा राजश्व सम्वन्धी अन्तरक्रिया गोष्ठी आयोजना गर्ने	२०७९ चैत्र मसान्तसम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र राजश्व शाखा
		सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि संसोधन गर्ने	२०७९ माघ मसान्तसम्म	विधायन समिति
		सफ्टवेयर अद्यावधिक गर्ने	२०७९ फाल्गुनसम्म	राजश्व शाखा र लेखा शाखा
		राजश्व संकलन घुम्तीटोली परीचालन गर्ने	२०८० माघ देखि आवश्यकता अनुसार	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
३	घर जग्गा बहाल कर	घर जग्गा वहाल कर सम्वन्धी कार्यविधि निर्माण गर्ने	२०७९ माघ मसान्तसम्म	कानून शाखा
		घर जग्गा बहाल सम्बन्धी तथ्यांक संकलन गर्ने	२०७९ चैत्र मसान्तसम्म	राजश्व शाखा
		सरकारी तथा संघ संस्थाले भाडामा लिएका घरको वहाल कर कट्टी गरी पठाउन पत्राचार गर्ने	२०७९ माघ देखि निरन्तर	राजश्व शाखा
		करको दरलाई प्रगतिशील बनाउने	२०८० असारसम्म	गाउँ सभा
		ऐलानी जग्गामा बनेका घरहरुलाई बहाल विटौरी शुल्कको दायरामा ल्याउर्न	२०८० श्रावण देखि	सबै वडा अध्यक्ष तथा वडा सचिवहरु
४	व्यवसाय कर	व्यवसाय दर्ताका लागि घुम्ती शीविर स्रचालन गर्ने	हरेक वर्ष माघ महिनामा	राजश्व शाखा
		वडा कार्यालयबाट सिफारीश गर्दा व्यवसाय, सम्पत्ति, भूमी (मालपोत), घरवहाल कर रसिद अनिवार्य गर्ने	२०८० श्रावण देखि	राजश्व शाखा, वडा अध्यक्ष तथा वडा सचिवहरु
		व्यबसायको पुनः वर्गीकरण गरी करको दरलाई प्रगतिशील बनाउने	२०८० असार मसान्त सम्म	गाउँ सभा र राजस्व परामर्श समिति
५	जडीवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर	करको दरमा पुनरावलोकन गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	गाउँ सभा र राजस्व परामर्श समिति

ख. गैरकर राजस्व सुधार योजना

गैरकर राजस्वको क्षेत्रमा आवश्यक सुधारका लागि निम्नानुसारका कृयाकलापहरु प्रस्ताव गरिएको छः

तालिका नं. १६ : गैरकर राजस्व सूधार कार्ययोजना

क्र.सं	गैरकर राजस्वका शिर्षक	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, जराजुरी, आदि प्राकृतिक वस्तुको विक्री	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) गर्ने	२०७९ पौष मसान्त सम्म र त्यसपछि हरेक वर्ष आषाढभित्र	प्राविधिक शाखा र योजना शाखा
		बोलपत्र आह्वान गर्ने र ठेक्का सम्झौता गर्ने	२०७९ पौष मसान्त सम्म र त्यसपछि हरेक वर्ष भाद्रभित्र	प्राविधिक शाखा र योजना शाखा
		क्रसर उद्योग स्थापनाको सम्भाव्यता अध्ययनका लागि नीजिक्षेत्रसँग छलफल गर्ने	२०८० चैत्र मसान्त सम्म	गाउँप्रमुख र प्राविधिक शाखा
२	कोइला खानी, स्लेट, खरीढुंगा लगायत खानीजन्य वस्तुको उत्खनन्	सम्भाव्यता अध्ययनका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने	२०८० चैत्र मसान्त सम्म	कार्यपालिका
३	नक्सापास दस्तुर	नक्सा पास शाखामा दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने तथा तालिम प्रदान गर्ने	२०७९ चैत्र मसान्त सम्म	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
		पुर्व निर्मित भवनहरुको अभिलेखिकरणको लागि सूचना जारी गर्ने	२०८० पौष मसान्त सम्म	प्राविधिक शाखा र योजना शाखा
		खानेपानी, विद्युत, टेलिफोन जस्ता सेवाहरु उपलब्धताका लागि नक्सापासलाई अनिवार्य गराउने	२०७९ माघ १ गते देखि	प्राविधिक शाखा र योजना शाखा
४	व्यक्तिगत घटना दर्ता शुल्क	व्यक्तिगत घटना दर्ताको महत्वलाई जनस्तरसम्म पुर्याउन संचार माध्यमहरुको प्रयोग गर्ने	२०७९ चैत्र मसान्त सम्म	पंजीकरण शाखा तथा वडा कार्यालयहरु
		वडा कार्यालयद्धारा उपलब्ध गराइने विभिन्न सिफारीशका लागि व्यक्तिगत घटना दर्तालाई अनिवार्य गराउने	२०७९ चैत्र मसान्त सम्म	वडा कार्यालयहरु
५	बहाल विटौरी शुल्क	गाउँभित्रका बहाल विटौरी शुल्क लगाउन सकिने संभाव्य क्षेत्रहरुको भिलेख तयार गर्ने	२०७९ चैत्र मसान्त सम्म	राजश्व शाखा
		वहाल विटौरी शुल्कको दर पुनरावलोकन गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	राजश्व शाखा र राजस्व परामर्श समिति
		बहाल विटौरी शुल्क कार्यान्वयनमा ल्याउने	२०८० साउन देखि	राजश्व शाखा
६	पार्किंग शुल्क	हाल संचालना रहेका पार्किंग क्षेत्रहरुमा थप पुर्वाधारको विकास गरी शुल्क निर्धारण गर्ने	२०८० साउन देखि	राजश्व शाखा र योजना शाखा

क्र.सं	गैरकर राजस्वका शिर्षक	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
		गाउँ क्षेत्रभित्र बसपार्क तथा अन्य पार्किंग क्षेत्रको निर्माणका लागि विस्तृत अध्ययन गर्ने	२०८१ मंसीर मसान्त सम्म	योजना शाखा र पुर्वाधार शाखा
७	फोहरमैला व्यवस्थापन	फोहरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यविधि निर्माण गर्ने	२०७९ चैत्र मसान्त सम्म	वातावरण शाखा र कानून शाखा
		फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क निर्धारण	२०८० असार मसान्त सम्म	गाउँसभा र राजश्व परामर्श समिति
		शुल्क असुली कार्य शुरु गर्ने	२०८० साउन देखि	राजश्व शाखा
८	पर्यटन शुल्क	पर्यटकीय क्षेत्रहरु तथा पर्यटन गतिविधिहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने	२०८० कार्तिक मसान्त सम्म	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र कानून शाखा
		संभाव्य पर्यटकीय क्षेत्रहरुमा पर्यटन सेवा शुल्क निर्धारण गर्ने	२०८१ असार मसान्त सम्म	गाउँसभा र राजश्व परामर्श समिति
		पर्यटन शुल्क असूली कार्य शुरु गर्ने	२०८१ साउन देखि	राजश्व शाखा
९	सेवा शुल्क तथा सिफारिश प्रमाणित दस्तुर	सेवा शुल्क र सिफारिश प्रमाणितदस्तुरहरुको दर पुनरावलोकन गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति र गाउँसभा
१०	दर्ता, अनुमति तथा नविकरण दस्तुर	दर्ता, अनुमति तथा नविकरण दस्तुर शुल्क पुनरावलोकन गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	गाउँसभा तथा राजश्व परामर्श समिति

ग. राजस्व प्रशासन सुधार योजना

समग्र राजस्व परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउन राजस्व प्रशासनको क्षेत्रमा गरिनु पर्ने सुधारका लागि देहाय बमोजिमका कृयाकलापहरु प्रस्ताव गरिएको छः

तालिका नं. १७: राजस्व प्रशासन सुधार कार्ययोजना

क्र.सं.	राजस्व प्रशासन सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	गाउँपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरुमा राजश्व सम्वन्धी काम गर्नका लागि एक एक जना दक्ष कर्मचारीको पदपुर्ति	२०७९ फाल्गु मसान्त सम्म	गाउँपालिका
२	गाउँपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरुमा राजश्व सम्वन्धि सफ्टवेयर अद्यावधिक गर्न इन्टरनेट सेवालाई नियमित गर्ने	२०७९ फाल्गुन मसान्त सम्म	गाउँपालिका तथा राजश्व शाखा
३	कर शिक्षा सम्वन्धी जतचेतनामुलक कार्यक्रम स्रचालन गर्ने	२०७९ माघ मसान्त सम्म	राजश्व परामर्श समिति, राजश्व शाखा तथा वडा कार्यालयहरु

क्र.सं.	राजस्व प्रशासन सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
४	करदाता विवरण अद्यावधिक गर्ने	२०७९ पौष मसान्त सम्म	राजश्व शाखा तथा वडा कार्यालयहरु
५	राजश्व सम्वन्धी अनुगमन संयन्त्रको गठन तथा प्रत्येक महिना परीचालन गर्ने	२०७९ माघ मसान्तसम्म	गाउँकार्यपालिका तथा राजश्व परामर्श समिति
६	कर सप्ताह संचालन गर्ने	प्रत्येक आ.व.को माघ महिनाको दोस्रो हप्ता	राजश्व शाखा तथा राजश्व परामर्श समिति
७	कर प्रशासन सम्वन्धी क्षमता विकास तालिम संचालन गर्ने	२०७९ माघ मसान्त सम्म	राजश्व शाखा
८	गाउँ सभाबाट कर असुली सम्वन्धमा पुरस्कार तथा दण्ड जरीवानाको शुरुवात	प्रत्येक गाउँसभाको समयमा	गाउँ कार्यपालिका र राजश्व शाखा
९	गाउँकार्यपालिका, शाखा प्रमुख कर्मचारीहरु त्था वडा सचिवहरुका लागि राजश्व प्रशासन प्रभावकारी भएका अन्य गाउँपालिकाहरुमा अध्ययन भ्रमण	२०७९ फाल्गुन मसान्त सम्म	राजश्व शाखा तथा राजश्व परामर्श समिति
१०	गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयको हकमा प्रत्येक दिन र वडा कार्यालयहरुको हकमा प्रत्येक महिनाको पहिलो हप्ता संकलन भएको राजश्व बैंक दाखिला गर्ने प्रणालीलाई अनिवार्य गर्ने	२०७९ माघ १ देखि	राजश्व शाखा तथा वडा कार्यालयहरु
११	करका दरहरु सबै करदाताले जानकारी पाउने गरी फल्यास प्रिन्ट गरी सबैले देख्ने स्थानमा टाँस गर्ने	२०८० साउन मसान्त सम्म	राजश्व शाखा
१२	कर सम्वन्धमा करदाताहरुलाई क्:क् क्थकतझ बाट जानकारी दिने पणालीको विकास गर्ने	२०८० साउन १ देखि	राजश्व शाखा तथा सूचना प्रविधि शाखा
१३	इ सेवा मार्फत राजश्व संकलनको शुरुवात (परीक्षणको रुपमा वडा नं ३ र ४ मा)	२०८० मंशीर १ देखि	राजश्व शाखा तथा सूचना प्रविधि शाखा
१४	करका दरहरु मोबाइल एप्समा राख्ने	२०८१ साउन १ देखि	राजश्व शाखा तथा सूचना प्रविधि शाखा
१५	गाउँपालिकाको राजश्व नीति तर्जुमा गर्ने	प्रत्येक वर्षको जेष्ठ महिना	राजश्व शाखा तथा राजश्व परामर्श समिति
१६	राजश्व शाखाको सफ्टवेयरमा घर नक्सापासको सफ्टवेयरको इन्टरलिंक गर्ने	२०८० मंशीर १ देखि	राजश्व शाखा, सूचना प्रविधि शाखा तथा प्राविधिक शाखा

परिच्छेद - ६

आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको विगत तीन आर्थिक वर्षको राजस्व परिचानको यथार्थ अवस्था, नेपालको संविधान एबम् प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिकालाई प्राप्त राजस्व अधिकार तथा आय संकलनका क्षेत्रगत आधारहरुको विश्लेषण गरी गाउँपालिकाको आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ । आय प्रक्षेपण गर्दा महालेखा परिक्षकले स्वीकृत गरेको एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ को आधारमा गरिएको छ । यसले गाउँपालिकाको आय बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।

६.१ राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरु

माथि परिच्छेद ५ मा प्रस्ताव गरिएको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा पर्ने प्रभाव समेतलाई ध्यानमा राखी आगामी तीन वर्ष (आ.व. २०७९।८० देखि २०८०।८२) को लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छ। धेरैजसो शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण प्राप्त तथ्यांकमा आधारित छ भने भविष्यमा आयका आधारको दायरा बढ्न गई सोबाट हुने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ। त्यसैगरि केही शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण गर्दा विगतको आय संकलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ । तथ्यांकीय आधार तथा विगतको बृद्धि दर समेत उपलब्ध नभएको स्रोतका लागि कार्यशालामा भएको छलफलका आधारमा एकमुष्ट अनुमान गरिएको छ । प्रत्येक शीर्षकको आय प्रक्षेपण गर्दा देहायका आधारहरु लिइएको छः

तालिका नं. १८ : राजश्व प्रक्षेपणका आधारहरू

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्यता (रु हजारमा)	आय प्रक्षेपणका आधारहरू
११३१३	सम्पत्ति कर	१८००००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ७० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
११३१४	भूमी कर (मालपोत)	१८००००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ६० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
११३२१	घर बहाल कर	१६२०००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ६० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
११३२२	बहाल बिटौरी शुल्क	२५००००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ६० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
१४४११	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	११०३३०००	आ व ०७८।०७९ मा प्राप्त भएको रकममा वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने गरी
१४४२१	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क		
११४७२	विज्ञापन कर	१०००००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ६० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
११४७३	मनोरञ्जन कर	०	हाललाई संभावना नरहेको

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्यता (रु हजारमा)	आय प्रक्षेपणका आधारहरू
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर/घ वर्ग	५०००००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ६० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
११६९१	अन्य कर व्यवसाय कर	१४०००००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ६० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
१३३११	समानीकरण अनुदान	१४०६९८८००	आ व ०७६।०७७ मा प्राप्त भएको रकममा वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने गरी
१३३१२	सशर्त अनुदान	२२४४०००००	आ व ०७८।०७८ मा प्राप्त भएको रकममा वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने गरी
१३३१४	समपुरक अनुदान	२६८३३४०	आ व ०७५।०७६ मा प्राप्त भएको रकममा वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने गरी
१३३१५	विषेश अनुदान	०	हालसम्म प्राप्त नभएकोले अनुमान गर्न नसकिएको
१४१७१	वन रोयल्टी	९१३००	चालु आ व मा वन रोयल्टी वापत रु ८३०००। प्राप्त भएको रकममा वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हने गरी
१४१७२	खानी रोयल्टी	०	आ व ०७८।०७९ मा प्राप्त नभएकोले अनुमान नगरिएको
१४१७३	जलस्रोत रोयल्टी	०	आ व ०७८।०७९ मा प्राप्त नभएकोले अनुमान नगरिएको
१४१७४	पर्वतारोहण रोयल्टी	०	आ व ०७८।०७९ मा प्राप्त नभएकोले अनुमान नगरिएको
१४१७५	पदयात्रा रोयल्टी	०	आ व ०७८।०७९ मा प्राप्त नभएकोले अनुमान नगरिएको
१४१७६	पर्यटन रोयल्टी	०	आ व ०७८।०७९ मा प्राप्त नभएकोले अनुमान नगरिएको
१४१७७	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क	३५००००	चालु आ व मा घरजग्गा रोयल्टी वापत गाउँपालिकाले रु २१०००० । रकम प्राप्त हुने अनुमान गरेकोमा मालपोत कार्यालयसंग सम्पर्क गर्दा चालु आ व मा नै घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क वापत अनुमानित रकम रु ३२००००० । प्राप्त हुन सक्ने जानकारी आएको आधारमा आगामी आ व मा रु ३५००००० । अनुमान गरीएको । त्यस पश्चात क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
१४१७८	सवारी साधन कर	१३१२००	चालु आ व मा सवारी साधन कर वापत प्रदेशबाट रु ११९३०००। प्राप्त हुने अनुमान भएको र अनुमानित रकममा तत् पश्चात वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने गरी
१४१७९	अन्य बाँडफाँट हुने राजस्व	०	
	बिक्रिबाट प्राप्त रकम		

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्यता (रु हजारमा)	आय प्रक्षेपणका आधारहरू
१४२१३	(ढुंगा, गिट्टी, बालुवा	९०६०००	चालु आ व मा यस शीर्षक बाट गाउँपालिकाले रु ५०००००० । रकम प्राप्त हुने अनुमान गरेकोमा IEE Report का आधारमा आगामी दुइ वर्षका लागि १५१००० घनमिटर परीमाण संकलन हुने अनुमान गरीएकोले प्रति वर्ष ७५००० घनमिटरका दरले संकलन हुने र संकलन सम्भावनाको करीव ६७ प्रतिशत उपयोगमा ल्याउन सकिने अनुमान गरीएको । र त्यस पश्चात तेस्रो वर्षमा १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने अनुमान गरीएको ।
	बन पैदावर रु.	०	दहत्तर बहत्तर विक्रीको खासै संभावना नदेखिएको
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क (फोहोरमैला व्यबस्थापन)	४५०००	पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यताको ५० प्रतिशत संकलन हुने र त्यसपश्चात् क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	०	
१४२४१	पार्किङ शुल्क	०	
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	२१५०००	गाउँपालिकामा हाल प्रति वर्ष करिब ३० वटा नयाँ घरहररु निर्माण हुने र प्रति घर औषत रु ५०००। का दरले र अभिलेखिकरण गर्न बाँकी रहेका घरहरु करिब ३००० रहेको र प्रति वर्ष १००० घरको अभिलेखिकरण गर्दा औषत प्रति घर रु २०००। का दरले आम्दानी हुने अनुमान ।
१४२४३	सिफारिश दस्तुर	३७५००००	चालु आ व मा यस शीर्षक बाट गाउँपालिकाले रु ७५०००० । रकम प्राप्त हुने अनुमान गरेकोमा प्रारम्भिक गोष्ठीमा छलफलका आधारमा कुल सम्भाव्यता रकम रु ३७५००००। अनुमान गरीएको । जसमा पहिलो वर्ष कुल सम्भाव्यता रकमको ६० प्रतिशत र त्यस पश्चात क्रमशः वार्षिक १० प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	०	सिफारिश दस्तुरमा समावेश
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	०	सिफारिश दस्तुरमा समावेश
१४२४९	अन्य दस्तुर	०	सिफारिश दस्तुरमा समावेश
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	०	सिफारिश दस्तुरमा समावेश
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	०	सिफारिश दस्तुरमा समावेश
१४५२२	साना सवारी कर	०	हाललाई संभावना नरहेको
१४५२३	जनसहभागिता	०	हाललाई संभावना नरहेको
१४५२९	अन्य राजस्व (विविध आय)	०	

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्यता (रु हजारमा)	आय प्रक्षेपणका आधारहरू
१५१११	बेरुजु	०	

६.२ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण

माथि उल्लिखित प्रक्षेपणका आधारमा गाउँपालिकाको आगामी ३ वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। प्रक्षेपणको लागि राजस्व संकेतका लागि तोकिएको कोडको प्रयोग गरिएको छ।

तालिका नं. १९ : चालू आ.व.को अनुमान तथा आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण

राजश्व संकेत	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय		
		०७६ /०७७	०७९ /०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२
**१००००	**राजस्व तथा अनुदान**	१४८६३३६६.७	१५०१५२२३	१६५०८८०२	१८१४०५८७
**११०००	**कर**	३४५८३३३.३	३२८५४८६	३६१२२३४	३९७१५६८
**११३००	**सम्पत्ती कर**	९३३३३.३	९८९१४	१०७००६	११५८१६
**११३१०	**अचल सम्पत्तीमा लाग्ने कर**	७००००	६६८५७	७१७४३	७७०२७
११३११	व्यक्तिगत सम्पत्तीमा लाग्ने वार्षिक कर	०	०	०	०
११३१२	संस्थागत सम्पत्तीमा लाग्ने वार्षिक कर	०	०	०	०
११३१३	सम्पत्ति कर	६६६६६.७	३६०००	३७८००	३९६९०
११३१४	भूमी कर मालपोत	३३३३.३	३०८५७	३३९४३	३७३३७
**११३२०	**खुद सम्पत्तिमा लाग्ने चालु कर**	२३३३३.३	३२०५७	३५२६३	३८७८९
११३२१	घर बहाल कर	१६६६६.७	२७७७१	३०५४९	३३६०३
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	६६६६.७	४२८६	४७१४	५१८६
**११३५०	**वित्तीय र पुँजीगत कारोबारमा लाग्ने कर**	०	०	०	०
११३५१	वित्तीय र पूँजीगत कारोबारमा लाग्ने कर	०	०	०	०
**११४००	**वस्तु तथा सेवामा आधारित कर**	३३४८३३३.३३	३१५४०००	३४६९४००	३८१६३४०
**११४१०	**मुल्य अभिवृद्धि कर**	३३४३३३३.३३	३१५२२८६	३४६७५१४	३८१४२६६
१४४११	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	३३४३३३३.३३	३१५२२८६	३४६७५१४	३८१४२६६
**११४२०	**अन्तःशुल्क**	०	०	०	०
१४४२१	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	०	०	०	०
**११४४०	**विशेष सेवामा लाग्ने कर**	०	०	०	०
११४४२	स्वास्थ्य सेवा कर	०	०	०	०
११४४३	शिक्षा सेवा शुल्क : शैक्षिक संस्था	०	०	०	०
११४४४	शिक्षा सेवा शुल्क : वैदेशिक अध्ययन	०	०	०	०
**११४५०	**पुर्वाधार सेवाको उपयोग तथा सवारी साधनमा लाग्ने कर**	३३३३.३	०	०	०

राजश्व संकेत	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय		
		०७६ /०७७	०७९ /०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२
११४५१	सवारी साधनमा कर (सवारी दर्ता, वार्षिक सवारी कर तथा पटके सवारी कर)	३३३३.३	०	०	०
११४५२	पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	०	०	०	०
११४७०	**मनोरंजन कर**	१६६६.७	१७१४	१८८६	२०७४
११४७१	सिनेमा डकुमेन्ट्री	०	०	०	०
११४७२	विज्ञापन कर	१६६६.७	१७१४	१८८६	२०७४
११४७३	अन्य मनोरंजन कर	०	०	०	०
११६००	**अन्य कर**	१६६६६.७	३२५७१	३५८२९	३९४११
११६१०	**व्यवसायले भुक्तानी गर्ने**	०	८५७१	९४२९	१०३७१
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	८५७१	९४२९	१०३७१
११६१४	रेडियो, एफ.एम. संचालन दस्तुर	०	०	०	०
११६२०	**व्यवसाय बाहेक अन्यले भुक्तानी गर्ने**	०	०	०	०
११६२१	चालक अनुमती पत्र, सवारी दर्ता किताब सम्बन्धी दस्तुर	०	०	०	०
११६३०	**कृषि तथा पशुजन्य कारोवारमा लाग्ने कर**	०	०	०	०
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको ब्यवसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	०	०	०	०
११६३१	ओखेटोपहारमा लाग्ने कर	०	०	०	०
११६९०	**अन्य कर**	१६६६६.७	२४०००	२६४००	२९०४०
११६९१	अन्य कर (व्यबसाय कर)	१६६६६.७	२४०००	२६४००	२९०४०
१३०००	**अनुदान**	११०६३६००	१११९८०६३	१२३१७८६९	१३५४९६५६
१३१००	**द्विपक्षीय वैदेशिक अनुदान**	०	०	०	०
१३११०	**द्विपक्षीय वैदेशिक चालू अनुदान**	०	०	०	०
१३१११	द्विपक्षीय वैदेशिक चालू अनुदान	०	०	०	०
१३१२०	**द्विपक्षीय वैदेशिक पुँजीगत अनुदान**	०	०	०	०
१३१२१	द्विपक्षीय वैदेशिक पुँजीगत अनुदान	०	०	०	०
१३२००	**बहुपक्षीय वैदेशिक अनुदान**	०	०	०	०
१३२१०	**बहुपक्षीय वैदेशिक चालु अनुदान**	०	०	०	०
१३२११	अन्तरसरकारी अन्तराष्ट्रिय संस्थाबाट प्राप्त चालु अनुदान	०	०	०	०
१३२१२	गैरसरकारी अन्तराष्ट्रिय संस्थाबाट प्राप्त चालु अनुदान	०	०	०	०
१३२२०	**बहुपक्षीय वैदेशिक पूँजीगत अनुदान**	०	०	०	०

राजश्व संकेत	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय		
		०७६ /०७७	०७९ /०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२
१३२२१	अन्तरसरकारी अन्तराष्ट्रिय संस्थाबाट प्राप्त पूँजीगत अनुदान	०	०	०	०
१३२२२	गैरसरकारी अन्तराष्ट्रिय संस्थाबाट प्राप्त पूँजीगत अनुदान	०	०	०	०
१३३००	**अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण**	११०६३६००	१११९८०६३	१२३१७८६९	१३५४९६५६
१३३१०	**अन्तरसरकारी अनुदान**	११०६३६००	१११९८०६३	१२३१७८६९	१३५४९६५६
१३३११	वित्तीय समानिकरण अनुदान	४२६३६००	४०१९९६६	४४२१९६२	४८६४१५९
१३३१२	शसर्त अनुदान	६८०००००	६४११४२९	७०५२५७१	७७५७८२९
१३३१३	विषेश अनुदान	०	०	०	०
१३३१४	समपुरक अनुदान	०	७६६६६९	८४३३३५	९२७६६९
१३३१५	अन्य अनुदान	०	०	०	०
१३३२०	**अन्तरसरकारी पूँजीगत अनुदान**	०	०	०	०
१३३२१	शसर्त पूँजीगत अनुदान	०	०	०	०
१३३२२	विशेष पूँजीगत अनुदान	०	०	०	०
१४०००	**अन्य राजश्व**	३४१४३३.३३३	५३१६७४	५७८६९९	६१९३६३
१४१००	**सम्पत्तिबाट प्राप्त आय**	१३०१००	१४०६७४	१५४७४२	१५९१५३
१४११०	**व्याज**	०	०	०	०
१४१११	वित्तीय निकायबाट प्राप्त व्याज	०	०	०	०
१४११२	व्यापारिक निकायबाट प्राप्त व्याज	०	०	०	०
१४११३	औद्योगिक निकायबाट प्राप्त व्याज	०	०	०	०
१४११४	सेवामुलक निकायबाट प्राप्त व्याज	०	०	०	०
१४११९	अन्य निकायबाट प्राप्त व्याज	०	०	०	०
१४१२०	**लाभांश**	०	०	०	०
१४१२१	वित्तीय निकायबाट प्राप्त लाभांश	०	०	०	०
१४१२२	व्यापारिक निकायबाट प्राप्त लाभांश	०	०	०	०
१४१२३	औद्योगिक निकायबाट प्राप्त लाभांश	०	०	०	०
१४१२४	सेवामुलक निकायबाट प्राप्त लाभांश	०	०	०	०
१४१२९	अन्य निकायबाट प्राप्त लाभांश	०	०	०	०
१४१५०	**भाडा तथा रोयल्टी**	८३३३३.३	०	०	०
१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय	०	०	०	०
१४१५२	क्यासिनोबाट प्राप्त रोयल्टी	०	०	०	०
१४१५९	अन्य स्रोतबाट प्राप्त बाँडफाँट नहुने रोयल्टी	८३३३३.३	०	०	०
१४१७०	**राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त आय**	४६७६६.७	१४०६७४	१५४७४२	१५९१५३

राजश्व संकेत	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय		
		०७६ /०७७	०७९ /०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२
१४१७१	वन रोयल्टी	०	२६०९	२८६९	३१५६
१४१७२	खानी रोयल्टी	०	०	०	०
१४१७३	जलस्रोत रोयल्टी	०	०	०	०
१४१७४	पर्वतारोहण रोयल्टी	०	०	०	०
१४१७५	पदयात्रा रोयल्टी	०	०	०	०
१४१७६	पर्यटन सेवा शुल्क रोयल्टी	०	०	०	०
१४१७७	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन रोयल्टी	७०००	१००५७१	११०६२९	११०६२९
१४१७८	सवारी साधन कर	३९७६६.७	३७४९४	४१२४४	४५३६८
१४१७९	अन्य बाँडफाँट हुने राजश्व	०	०	०	०
१४२००	**बस्तु तथा सेवा बिक्रिबाट प्राप्त रकम**	२०७६६६.७	३९१०००	४२३९५७	४६०२१०
१४२१०	**बस्तु तथा सेवा बिक्रिबाट प्राप्त रकम**	१७३३३३.३	२६५२८६	२९१८१४	३२०९९६
१४२११	कृषी उत्पादनको बिक्रिबाट प्राप्त रकम	०	०	०	०
१४२१२	सरकारी सम्पत्ती बिक्रिबाट प्राप्त रकम	०	०	०	०
१४२१३	अन्य बिक्रिबाट प्राप्त रकम (ढुंगा, गिट्टी, बालुवा ..)	१६६६६६.७	२५८८५७	२८४७४३	३१३२१७
१४२१६	निजी धारा बापतको शुल्क	०	०	०	०
१४२१७	खानेपानी, नहर तथा कुलो उपयोग बापतको शुल्क	०	०	०	०
१४२१८	विद्युत् सेवा शुल्क	०	०	०	०
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क (फोहोरमैला व्यबस्थापन)	६६६६.७	६४२९	७०७१	७७७९
१४२२०	**प्रशासनिक सेवा शुल्क**	०	०	०	०
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	०	०	०	०
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	०	०	०	०
१४२२४	परीक्षा शुल्क	०	०	०	०
१४२२५	यातायात क्षेत्रको आम्दानी	०	०	०	०
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क (सम्पत्ति मूल्यांकन)	०	०	०	०
१४२४०	**दस्तुर**	३४३३३.३	१२५७१४	१३२१४३	१३९२१४
१४२४१	पार्किङ शुल्क	०	०	०	०
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	१००००	६१४२९	६१४२९	६१४२९
१४२४३	सिफारिश दस्तुर	२४३३३.३	६४२८६	७०७१४	७७७८६
१४२४४	ब्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	०	०	०	०
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	०	०	०	०

राजश्व संकेत	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय		
		०७६ /०७७	०७९ /०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, नवीकरण)	०	०	०	०
१४३००	**दण्ड, जरिवाना र जफत**	३६६६.७	०	०	०
१४३१०	**दण्ड, जरिवाना र जफत**	३६६६.७	०	०	०
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	०	०	०	०
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	३६६६.७	०	०	०
१४४००	**अनुदान बाहेकको हस्तान्तरण**	०	०	०	०
१४४१०	**चालु हस्तान्तरण**	०	०	०	०
१४४११	चालु हस्तान्तरण	०	०	०	०
१४४२०	**पूँजीगत हस्तान्तरण**	०	०	०	०
१४४२१	पूँजीगत हस्तान्तरण (नगद मौज्दात तथा हस्तान्तरण)	०	०	०	०
१४५००	**विविध राजश्व**	०	०	०	०
१४५१०	चालु दावी तथा अन्य शुल्कहरु	०	०	०	०
१४५११	बीमा दावी प्राप्ती	०	०	०	०
१४५२०	**अन्य राजश्व**	०	०	०	०
१४५२१	प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	०	०	०	०
१४५२२	साना सवारी कर	०	०	०	०
१४५२३	जन सहभागिता	०	०	०	०
१४५२९	अन्य राजश्व (विविध आय)	०	०	०	०
१४५३०	**पूँजीगत राजश्व**	०	०	०	०
१४५३१	सरकारी घर, जग्गा, गुडविल बिक्रीबाट प्राप्त आय	०	०	०	०
१५०००	**बेरुजु**	०	०	०	०
१५१००	**बेरुजु**	०	०	०	०
१५११०	**बेरुजु**	०	०	०	०
१५१११	बेरुजु	०	०	०	०
३३०००	**दायित्व**	०	०	०	०
३३१००	**आन्तरिक दायित्व**	०	०	०	०
३३१९०	**खुद आन्तरिक ऋण**	०	०	०	०
३३१९१	ऋण पत्र मार्फत् प्राप्त ऋण	०	०	०	०
३३१९२	अन्य आन्तरिक सरकारबाट प्राप्त ऋृण	०	०	०	०
३३१९३	अन्य संघ संस्थाबाट प्राप्त क्रृण	०	०	०	०
३३२००	**वाह्य वित्तीय दायित्व**	०	०	०	०

राजश्व संकेत	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय		
		०७६ /०७७	०७९ /०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२
३३२४०	**खुद वैदेशिक ऋण**	०	०	०	०
३३२४१	वैदेशिक ऋणको प्राप्ति	०	०	०	०
	जम्मा राजस्व, अनुदान तथा दायित्व	१४८६३३६६.७	१५०१५२२३	१६५०८८०२	१८१४०५८७

परिच्छेद -७
निष्कर्ष तथा सुझाव

७.१ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण

यस अध्ययनका आधारमा आगामी तीन आ.व.मा गाउँपालिकाले प्रमुख शीर्षकमा गर्न सक्ने प्रक्षेपित आम्दानी निम्नानुसार रहेको छः

तालिका नं. २० : आगामी ३ वर्षको प्रक्षेपित आय

राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय (रु. हजारमा)		
	०७६ /०७७	०७९ /०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२
आन्तरिक आय	७३३५	१०२७०	१४३७७	१७८२१
संघीय राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त आय	४६३३५.७	१०१६११	११६८५२.७	१३४३८०.५
प्रदेश राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त आय	५६९९	६८३९	७२४९.३४	७६८४.३
अनुदान	४३८६०८	४२१७४५	४६१५०१	४८८२९५
जम्मा	४९७९७८	५४०४६५	५९९९८०	१४२०६४

७.२ निष्कर्ष तथा सुझावहरु

माथि उल्लिखित विवरण अनुसार बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा १ करोड ७८ लाख २१ हजार हुने अनुमान गरिएको छ, जुन चालु आर्थिक वर्षको अनुमानको तुलनामा ४०.७७ प्रतिशत ले बढी हुन आँउछ। यो रकम संकलन गर्न गाउँपालिकाले बर्तमान संरचना तथा ब्यवस्थापन प्रणालीमा ठुलै परिवर्तन गर्न आवश्यक देखिन्छ। यद्दपि विगत आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७८।७९ मा आन्तरिक आयमा गाउँपालिकाले ७६.१४ प्रतिशतले बृद्धि गर्न सफल भएको देखिन्छ। तर पनि परिमाणात्मक हिसावले हेर्दा प्रक्षेपित आय लक्ष्य हासिल गर्न गाउँपालिकाले निम्नलिखित कदम चाल्न आवश्यक देखिन्छः

- प्रस्तावित आन्तरिक आयमा ढुंगा, गिट्टी, वालुवा विक्रिको योगदान करिव ५० प्रतिशत रहेको हुँदा आन्तरिक आयमा योगदान गर्ने आय स्रोतको परिचालनमा विषेश जोड दिने। यसका लागि ढुंगा, गिट्टी, वालुवाको प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदन तत्काल स्वीकृत गरी ठेक्का बन्दोबस्त गर्ने।
- आन्तरिक आयमा बहाल कर तथा व्यबसाय करको हिस्सा पनि ठूलै रहेको हुँदा यस्तो स्रोतको परिचालनको लागि आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गर्ने, घुम्ती टोली परिचालन गर्ने र बहालमा रहेका कार्यालय र संघ संस्थालाई घरबहाल भुक्तानी गर्दा कर कट्टी गरी दाखिला गर्न पत्राचार गर्ने।
- सम्पत्ति करलाई विद्दमान संघीय कानूनी व्यबस्था अनुकुल वनाउने र आर्थिक ऐनमा कर तथा गैर कर राजश्वका विद्यमान दरमा समसायिक परिमार्जन गर्ने साथै छुट र जरिवानाको व्यबस्था गर्ने।

- राजश्व परामर्श समितिको भूमीकालाई थप प्रभावकारी बनाउने ।
- राजस्व संकलनको नियमित प्रगति समीक्षा गर्ने र संकलित राजस्व रकम समयमै बैंक दाखिला हुने कुरालाई सुनिश्चित गर्ने।
- राजश्व शाखाको क्षमता विकास र राजस्व प्रशासन र सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको भरपूर उपयोगमा जोड दिने।
- यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्न तोकिएको शाखालाई लिखत रुपमा जिम्मेवारी प्रदान गरी नियमित रुपमा प्रगति पेश गर्ने र छलफल गर्ने परिपाटी अवलम्बन गर्ने।

७.३ कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

स्थानीय सरकार संचालन ऐनको ब्यवस्था अनुसार राजस्व परामर्श समितिलाई राजस्वका स्रोत, दायरा तथा दरको विश्लेषण गरी आय अनुमान गर्ने र स्रोत अनुमान तथा वजेट सिमा निर्धारण समितिलाई बैशाख १० गते भित्र आगामि ३ आर्थिक बर्षको आय अनुमान गर्ने कार्यमा यो राजश्व सुधार कार्ययोजनाले सहयोग गर्दछ। त्यसैले यस कार्ययोजना बमोजिमका कृयाकलापहरुको सञ्चालनबाट सो समितिलाई कार्यसञ्चालन गर्न पनि अवस्य सहज हुनेछ। समितले राजश्व सुधारका नीति, कृयाकलापहरु तथा वजेट अनुमान पश्चात राजश्व सुधार कार्ययोजना अनुसारका कृयाकलापहरु संचालन भए नभएको तथा अनुमान अनुसार आय असुली भएको नभएको सम्वन्धमा नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने, आगामी आर्थिक बर्षको आय प्रक्षेपणको लागि त्यस अवधि सम्मको कृयाकलाप तथा आय असुली अवस्थाको मूल्यांकन गर्ने तथा आर्थिक बर्ष सम्पन्न भएपछि सो आर्थिक बर्षको लागि तय गरिएका कृयाकलापहरु तथा आय असुली अवस्थाको मूल्यांकन गर्ने कार्य गर्नुपर्ने हुन्छ। यस राजश्व सुधार कार्य योजनाको कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्न कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि निम्न चार तहको अनुगमन तथा मूल्यांकन ब्यवस्था सिफारिश गरिएको छ।

(क) कार्यालय स्तरको अनुगमन: यस तहको अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, राजश्व शाखा तथा अन्य सम्वन्धित शाखाका प्रतिनिधिहरुलाई जिम्मेवार वनाउनु पर्दछ । यसका लागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले कम्तिमा दुई महिनामा एक पटक बैठक वसी कार्ययोजनाको कार्यान्वयन अवस्था तथा राजस्व असुली अवस्थाको अनुगमन गरी लक्ष्य अनुसारको प्रगति हासिल गर्नेतर्फ आवश्यक निर्णयहरु गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ।

(ख) राजश्व परामर्श समितिवाट अनुगमन तथा मूल्यांकन: राजश्व परामर्श समितिले चौमासिक रुपमा राजश्व सुधार योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, आय संकलनको अवस्थाको नियमिति अनुगमन गरी कार्यपालिकालाई आवश्यक परामर्श प्रदान गर्न उपयुक्त हुन्छ । यसका लागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले कार्ययोजनाको प्रगति अवस्थाको विबरण तयार गरी समिति समक्ष पेश गर्ने व्यबस्था मिलाउनु पर्दछ। यसका अतिरिक्त आर्थिक बर्षको समाप्तीमा समितिले कार्ययोजनाको समीक्षा गरी कार्यपालिकामा प्रस्तुत गर्न उपयुक्त हुन्छ।

(ग) कार्यपालिकावाट अनुगमन तथा मूल्यांकनः कार्यपालिकाको बैठकले राजश्व परामर्श समितिवाट प्रस्तुत गरेका सुझावहरुलाई छलफलमा ल्याई आवश्यक निर्णय गर्ने कार्य यस अन्तर्गत पर्दछ। छलफलको क्रममा राजश्व सुधार योजना तथा आय असुली अवस्थाको समिक्षा गरी आवश्यक नीतिगत तथा कार्यगत निर्णय गर्नु आवश्यक भएमा निर्णय गरीन्छ। त्यसैगरी आगामी आर्थिक बर्षको लागि यस कार्ययोजनामा प्रक्षेपण गरिएका आयका प्रत्येक शीर्षकहरुको समीक्षा गरी प्रक्षेपणलाई अपडेट गर्ने र कार्ययोजनाका कृयाकलापहरु पनि परिमार्जन गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

(घ) वाह्य अनुगमन तथा मूल्यांकनः राजश्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सहजिकरणका लागि संघीय मामला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग, प्रदेश मन्त्रालय, दातृ निकायहरु आदिले अनुगमनको लागि सहयोग गर्न सक्दछन्। यस्तो अनुगमन प्रणालीको स्थापनाले गाउँपालिकाको अनुगमन तथा प्रतिवेदन गर्ने क्षमता विकासमा सहयोग पुग्नेछ। त्यसबाहेक समय समयमा गरिने करदाता सन्तुष्टी सर्वेक्षण पनि अर्को एक महत्वपूर्ण अनुगमन औजार हुन सक्दछ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची – १

सन्दर्भ सामग्रीहरु

- नेपालको संविधान २०७२
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (संशोधन सहित)
- अन्तर सरकारी वित्त ब्यवस्थापन ऐन, २०७४ (संशोधन सहित)
- नेपाल सरकारको वजेट वक्तब्य, २०७६।७७
- नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन, २०७६ र विगतका आर्थिक ऐनहरु
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५
- स्थानीय तहमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी ब्यवस्था, २०७४
- एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वगीकरण र व्याख्या, २०७४ (दोस्रो संशोधन सहित)
- बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७६ तथा विगतका आर्थिक ऐनहरु
- प्रदेश तथा स्थानीय कर सम्बन्धी अध्ययन तथा सुझाव प्रतिवेदन, २०७५ – नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) निर्णयबाट गठिन कार्यदलले अर्थ मन्त्रालय समक्ष पेश गरेको
- बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण, २०७५
- ढुंगा, गिट्टी, बालुवाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको प्रतिवेदन, २०७६
- गाउँपालिकाको विभिन्न आर्थिक वर्षहरूको गाउँ विकास योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरू
- संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका परिपत्र तथा प्रकाशनहरू

अनुसूची – २

सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन सूची तथा फाराम

तथ्यांक संकलन सूची

गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय तथा हालको अवस्थाः

- संक्षिप्त परिचय :

- नामांकरण,
- घरधुरी तथा जनसंख्या
- क्षेत्रफल तथा वडा विभाजन
- प्रशिद्ध स्थलहरू

- मुख्य पूर्वाधारको अवस्था

- सडक, बाटो, पुल
- बिजुली
- खानेपानी तथा सिंचाई
- सावर्जनिक भवन तथा पूर्वाधारहरू
- फोहरमैला व्यवस्थापन (फोहरको परिमाण र व्यवस्थापनको अवस्था)

● आर्थिक अवस्था

- उद्योग, व्यवसाय तथा कलकारखाना
- मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरू
- प्राकृतिक तथा पर्यटकिय सम्पदा

गाउँपालिकाको संगठन तथा राजस्वप्रशासन :

● हालको संगठन संरचना

- कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	प्द	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ती	
			स्थायी	करार

● भौतिक सुविधाहरू

- कार्यालयका भवनहरू
- सवारी साधन
- फर्निचर, कम्प्युटर, प्रिन्टर

● राजस्व शाखा तथा राजस्व प्रशासन

- राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नम	पद	जिम्वेवारी

क्र.सं.	नम	पद	जिम्वेवारी

- कार्यकक्ष तथा कार्य स्थलको पर्याप्तता
- फर्निचर, कम्प्यूटर, प्रिन्टर तथा अन्य भौतिक सुविधाहरू
- राजस्व सम्बन्धी डाटा वेस, राजस्व प्रशासनमा सफट्वेयर र त्यसको प्रयोग
- कप्यूटर विलिङ्ग प्रणालिको प्रयोग,

गाउँपालिकाको आय (आन्तरि तथा वाह्य) सम्बन्धी विवरणः

- विगत तीन आर्थिक वर्षहरू (२०७३/७४, ०७४/७५ र ०७५/७६) को यथार्थ आयविवरण
- चालु आर्थिक वर्षको (२०७६/७७) को अनुमानीत/बजेट विवरण र कार्तिक मसान्त सम्मको यथार्थ
- चालु आर्थिक वर्षका लागि गाउँ सभाले पारित गरेको कर, शुल्क तथा दस्तुरका दरहरू

अन्य दस्तावेज तथा सूचनाहरू

- निर्वाचित पदाधिकारीहरूको विवरण
- गाउँ सभाले पारित गरेको आर्थिक ऐन
- राजस्वसंग सम्बन्धित अन्य नीति तथा कार्यक्रमहरू
- गाउँपालिकाको बस्तुस्थिति विवरण (Profile)
- राजस्व परिचालनकालागि भएका प्रभावकारी प्रयासहरू

तथ्यांक संकलन फारम

१. गाउँपालिकाको आयका स्रोतहरू तथा हालको अवस्था

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावना	दर निर्धारणको अवस्था	संकलन भएको/नभएको
क.	**कर तर्फ**			
	भूमि कर (मालपोत)			
	सम्पीत्त कर			
	सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)			
	घर जग्गा बहाल कर			
	व्यवसाय कर			
	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर			
ख.	**अन्य राजस्व**			
	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क			
	नक्सापास दस्तुर			
	व्यक्तिगत घटना दर्ता शुल्क			
	वहाल विटौरी शुल्क			
	पार्किङ्ग शुल्क			
	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क			
	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जिपफ्लायर, प्यारग्लाईडिङ्ग आदि मनोरंजन तथा साहसी खेलकुद सम्वन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवाशुल्क			
	निर्माण, संचालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीयपुर्वाधार तथा सेवामा सेवाशुल्क (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्ययमशाला, पर्यटकिय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, घोविधाट, सडक, वसपार्क, पुलआदि			
	मूल्यांकन सेवा शुल्क			
	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण			

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावना	दर निर्धारणको अवस्था	संकलन भएको/नभएको
	इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म			
	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क			
	वडा मार्फत गरिने सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर			
	दण्ड जरिवाना			

२. गाउँपालिकाको स्वमित्व वा भोगचलनमा रहेका जग्गा

क्र.सं.	जग्गा रहेका स्थान	कि.न.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)
क	स्वामित्वमा रहेको जग्गा				
ख	भोगचलनमा रहेको जग्गा				

स्रोत :

३. गाउँपालिकाको स्वमित्वमा रहेका भवन

क्र.सं.	स्थान	भवनको विवरण	हालको उपभोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)

स्रोत :

४. करमा आधारित सूचनाहरू

क. सम्पत्ति कर सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या : .....

आ.व. २०७५।७६ मा कर तिर्ने करदाता संख्या : ..... संकलित रकम : .....

ख. भवन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	घरको वर्गीकरण	अनुमानित संख्या	बहालमा भएको संख्या	औसत बहाल दर
१	व्यापारीक प्रयोजनका लागि निर्मित भवन/घरहरू *(नोटः व्यापारीक कम्पलेक्स, पार्टी प्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, नीजि विद्यालय तथा क्यापस आदी)*			
२	औद्योगिक प्रयोजनका भवन/घरहरू			
३	आवासिय भवन/घरहरू			
३.१	*कच्ची घरहरू (कच्चीजोडाई तथा छाना ।)*			
३.२	*अर्ध कच्ची घरहरू (माटोको जोडाई र कंकिट वा स्टिलको छाना भएका)*			
३.३	*पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर (Without RCC Frame Structure)*			
३.४	*पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर (With RCC Frame Structure)*			
जम्मा				

ग. जग्गा सम्बन्धी विवरण

क.सं.	जग्गाको किसिम	अनुमानित क्षेत्रफल	औसत मुल्यांकन दर (मालपोत कार्यालयको आधारमा)	कैफियत
१	शहरी क्षेत्र			
२	आवासिय क्षेत्र			
३	कृषी क्षेत्र			
४	वन तथा अन्य क्षेत्र			
जम्मा				

घ. सवारी साधन सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या : .....

आ.व. २०७५।७६ मा कर तिर्ने करदाता संख्या : ..... संकलित रकम : .....

ङ. व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या : .....

आ.व. २०७५।७६ मा कर तिर्ने करदाता संख्या : ..... संकलित रकम : .....

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	सानालगानी	मझौला लगानी	ठूला लगानी	कैफियत
१	उद्योग				
२	वित्तीय संस्था (बैक, विकास बैक, सहकारी, विमा आदि)				
३	व्यापारिक भवन, मल, निजी अस्पताल, संस्थागत कलेज विद्यालय				
४	डिलर तथा थोक विक्रेता				
५	अन्य व्यवसायहरू				

च. खानीजन्य वस्तु विकी तथा निकासी

क्र.सं.	उत्पादन/उत्खनन स्थल	बस्तुहरू	कुल उत्खनन योग्य परिणाम	विकी मुल्य	संभाव्य निकासी परिमाण
१		ढुङ्गा			
		गिट्टी			
		स्लेट			
		बालुवा			
		दहत्तर वह्त्तर			
		अन्य			

छ. जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु व्यवसायिक उपयोग

क.सं.	बस्तुहरू	इकाई	कुल संकलन परिणाम	अनुमानित मुल्य
क.	जडिबुटी जन्य बस्तुहरू			
ख.	कवाडी जन्य बस्तुहरू			
ग.	जिव जन्तु			

ज. वहाल विटौरी

क.सं.	सम्पत्तिहरू	इकाई	परिमाण	दर
क.	भवन तथा कोठाहरू			
ख.	मेसिनहरू			
ग.	सार्वजनिक सम्पत्ति			

झ. गाउँपालिकाले निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापन गरेका सेवा

क्र.सं.	सेवाहरू	उपलब्ध गराईएको स्थान वा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवा शुल्कको संभावना के छ ?	हालको अवस्था (आय)
१	फोहरमैला व्यवस्थापन				
२	स्थानीय खानेपानी				
३	बिजुली				
४	धारा				
५	अतिथि गृह				
६	धर्मशाला				
७	पुस्तकालय				
८	सभागृह				
९	ढल निकास				
१०	सडक बत्ति				
११	सार्वजनीक शौचालय				
१२	पार्क				
१३	पौडी पोखरी				
१४	व्यायमशाला				
१५	पर्यटकिय स्थल				
१६	हाट बजार				
१७	पशु बधशाला				

क्र.सं.	सेवाहरू	उपलब्ध गराईएको स्थान वा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवा शुल्कको संभावना के छ ?	हालको अवस्था (आय)
१८	शवदाह गृह				
१९	बसपार्क				
२०	अन्य पार्किङ्ग क्षेत्र				
२१	सिफारिश तथा प्रमाणित				
२२	दर्ता, अनुमाति, नविकरण दस्तुर				
२३	मूल्यांकन सेवा शुल्क				
२४	नक्सापास				
जम्मा					

अनुसूची – ३

प्रारम्भिक कार्यशालाको कार्यक्रम तथा उपस्थिति

बारपाका सुलिकोट गाउपालिका
राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी
प्रारम्भिक कार्यशाला
२०७९ जेठ १३ गते

कार्यक्रम तालिका

समय	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी
७.३०-८.३०	खजा	
८.३०-९.००	कार्यक्रम शुभारम्भ	गाउँपालिका
९.००-९.३०	परिचय, कार्यक्रमको उद्देश्य, अवधारणा तथा कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रिया	सहजीकरण समूह
९.३०-१०.३०	कर तथा शुल्क सम्बन्धी अवधारणा	सहजीकरण समूह
१०.३०-११.३०	स्थानीय सरकारको राजश्व अधिकार	सहजीकरण समूह
११.३०-१२.००	फाराम प्रस्तुती तथा समूह विभाजन	सहजीकरण समूह
१२.००-१२.४५	खना	
१२.४५-१४.१५	राजस्व प्रक्षेपण तथा राजश्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी समूह कार्य	सहभागिहरु सबै
१४.१५-१५.१५	समूह प्रस्तुति तथा सुझाव संकलन	सहजीकरण समूह तथा सहभागिहरु सबै
१५.१५-१६.१५	तथ्यांक संकलनका लागि टोली गठन र फाराम प्रस्तुति	सहजीकरण समूह
१६.१५-१६.३०	समापन	गाउँपालिका

अनुसूची – ४

परामर्श कार्यशालाको कार्यक्रम तथा सहभागिहरुको उपस्थिति

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका
राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी
परामर्श कार्यशाला
२०७९ जेठ १७ गते

कार्यक्रम तालिका

समय	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी
०७.३०-०८.३०	खजा	
०८.३०-०९.००	कार्यक्रम शुभारम्भ	गाउँपालिका
०९.००-११.००	कार्ययोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुति	सहजीकरण समूह
११.००-१२.३०	छलफल तथा सुझाव संकलन	सहभागिहरु
१२.३०-०१.००	कार्यक्रम समापन	गाउँपालिका
०१.००-०१.३०	खना	
१६.१५-१६.३०	समापन	गाउँपालिका

अनुसूची ५

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९

बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्नको निमित्त स्थानीय कर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथा आय संकलनको प्रशासनिक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २२८ को उपधारा (२) बमोजिम बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाको नवौ गाउँसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१) **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम ***बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका आर्थिक ऐन, २०७८*** रहेको छ ।

(२) यो ऐन २०७९ साल श्रावण १ गते देखि बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका क्षेत्रभित्र लागु हुनेछ ।

२) **सम्पत्ति कर** : गाउँपालिका क्षेत्र भित्र अनुसूची (१) बमोजिम सम्पत्ति कर/घरजग्गा कर लगाइने र असुलउपर गरिने छ ।

३) **भूमि कर (मालपोत)** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अनुसुचि (२) बमोजिम भूमि कर (मालपोत) लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

४) **घर बहाल कर**: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले वहालमा दिएकोमा अनुसूची (३) बमोजिम घरजग्गा वहाल कर लगाइने र असुल गरिनेछ ।

५) **व्यवसाय कर** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पुँजिगत लगानी र आर्थिक कारोबारका आधारमा अनुसुची (४) बमोजिम व्यवसाय कर लगाइने र असुलउपर गरिनेछ ।

६) **जडिबुटि, कबाडि र जिवजन्तु कर**: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले ऊन, खोटो, जडिबुटि, बनकस, कवाडि माल र प्रचलित कानूनले निषेध गरिएको जीवजन्तु वाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिं, प्वांख, छाला जस्ता वस्तुको व्यवसायिक कारोबार गरेबापत अनुसूची (५) बमोजिमको कर लगाइने र असुलउपर गरिनेछ ।

७) **सवारी साधन कर** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र दर्ता भएका सवारी साधनमा अनुसूची-६ बमोजिम सवारी साधन कर लगाइने र असुलउपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भइ सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि प्रदेश बमोजिम हुनेछ ।

८) **विज्ञापन कर**: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने विज्ञापनमा अनुसुचि ६ बमोजिम विज्ञापन कर लगाईने र असुलउपर गरिनेछ। तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि प्रदेश बमोजिम हुनेछ।

९) **मनोरञ्जन कर** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने मनोरञ्जन व्यवसाय सेवामा अनुसूची ८ बमोजिम व्यवसाय कर लगाईने र असुलउपर गरिनेछ। तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि बमोजिम हुनेछ।

१०) **बहाल बिटौरी शुल्क**: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र आफुले निर्माण, रेखदेख वा संचालन गरेका अनुसूची ९ मा उल्लेख भए अनुसार हाट बजार वा पसलमा सोही अनुसूचीमा भएको व्यवस्था अनुसार बहाल विटौरी शुल्क लगाईने र असुलउपर गरिनेछ।

११) **पार्किङ्ग शुल्क**: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै सवारी साधनलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराएबापत अनुसूची १० बमोजिम पार्किङ्ग शुल्क लगाईने र असुलउपर गरिनेछ।

१२) **ट्रेकिङ्ग**, कायकिङ, क्यानोइङ्ग, बन्जिजम्पिङ्ग, जिपप्लाएर र र्‍याप्टिङ्ग, शुल्कः गाउँपालिका क्षेत्रभित्र ट्रेकिङ्ग, कायकिङ, क्यानोइङ्ग, बन्जिजम्पिङ्ग, जिपप्लाएर र र्‍याप्टिङ्ग सेवा वा व्यवसाय सञ्चालन गरेबापत अनुसूची ११ बमोजिमको शुल्क लगाईने र असुलउपर गरिनेछ।

१३) **सेवा शुल्क, दस्तुर** : गाउँपालिका निर्माण, संचालन वा व्यवस्थापन गरेका अनुसूची १२ मा उल्लिखित स्थानीय पूर्बाधार र उपलब्ध गराईएको सेवामा सेवाग्राहीबाट सोहि अनुसूचीमा व्यवस्था भए अनुसार शुल्क लगाइने र असुलउपर गरिनेछ।

१४) **पर्यटन शुल्क** : गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र प्रवेश गर्ने पर्यटकहरुबाट अनुसूची १३ मा उल्लिखित दरमा पर्यटन शुल्क लगाईने र असुलउपर गरिनेछ। तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको सोहि बमोजिम हुनेछ।

१५) **सडक मर्मत संभार शुल्क** : गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र गाउँपालिकाले निर्माण गरेका सडकहरु संचालन हुने सवारी साधनलाई अनुसूची १४ बमोजिम सडक मर्मतसंभार शुल्क लगाइने र असुलउपर गरिनेछ।

१६) **प्राकृतिक स्रोत साधन उपयोग कर** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र ढुंगा, गिट्टी, स्लेट, बालुवा, चुनढुङ्गा, खरीढुङ्गा, अभ्रख, दहत्तर, बहत्तरमा अनुसुची १५ बमोजिम कर लगाइने र असुलउपर गरिनेछ। तर प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोही बमोजिम हुनेछ।

१७) **दण्ड जरिवाना** : गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र अनुसुची १६ बमोजिम व्यवस्था भए दण्ड जरिवाना लगाउन सक्नेछ ।

१८) **कर छुट** : यस ऐन बमोजिम कर तिर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा संस्थाहरुलाई कुनै पनि किसिमको कर छुट दिईने छैन । तर असामान्य परिस्थितीमा आवश्यकता र औचित्यका आधारमा कर छुट सम्बन्धी व्यवस्था गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

१९) **कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धी कार्यबिधिः** यो ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार कर तथा शुल्क संकलन सम्वन्धी कार्यविधि गाउँ कार्यपालिकाले तोके अनुसार हुनेछ ।

२०) यस ऐनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि दफा १०, १२, १५ का प्रावधानहरु गाउँ कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरेको मितिबाट लागु हुनेछ ।

२१) **प्रचलित कानून बमोजिम हुने** : यस ऐनमा लेखिएको व्यवस्थामा यस ऐन बमोजिम हुने र सो बाहेक अन्य व्यवस्था प्रचलित कानूनमा लेखिए बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची १

दफा २ सँग सम्बन्धित

सम्पत्ति करको दर

क्र.सं.	कर योग्य सम्पत्तिको मूल्य	सम्पत्ति करको दर बार्षिक रु.	कैफियत
१	५ लाख रुपैँया सम्म	३०।-	
२	५ लाख १ रुपैँया देखि १० लाख सम्म	६०।-	
३	१० लाख १ रुपैँया देखि १५ लाख सम्म	१५०।-	
४	१५ लाख १ रुपैँया देखि २० लाख सम्म	२००।-	
५	२० लाख १ रुपैँया देखि २५ लाख सम्म	३००।-	
६	२५ लाख १ रुपैँया देखि ३० लाख सम्म	५००।-	
७	३० लाख १ रुपैँया देखि ४० लाख सम्म	७००।-	
८	४० लाख १ रुपैँया देखि ५० लाख सम्म	११००।-	
९	५० लाख १ रुपैँया देखि ६० लाख सम्म	१५००।-	
१०	६० लाख १ रुपैँया देखि ७० लाख सम्म	२०००।-	
११	७० लाख १ रुपैँया देखि ८० लाख सम्म	२६००।-	
१२	८० लाख १ रुपैँया देखि ९० लाख सम्म	३४००।-	
१३	९० लाख १ रुपैँया देखि १ करोड सम्म	४४००।-	
१४	१ करोड १ देखि १ करोड ३० लाख सम्म	५६००।-	
१५	१ करोड १ ३० लाख १ रुपैँया देखि १ करोड ५० लाख सम्म	७०००।-	
१६	१ करोड ५० लाख १ रुपैँया देखि १ करोड ० लाख सम्म	८६००।-	
१७	१ करोड ८० लाख १ रुपैँया देखि २ करोड रुपैँया सम्म	१०४००।-	

१८	२ करोड १ रुपैँया देखि २ करोड ५० लाख सम्म	१२६००।-	
१९	२ करोड ५० लाख १ रुपैँया देखि ३ करोड सम्म	१५०००।-	
२०	३ करोड १ रुपैँया देखि ३ करोड ५० लाख सम्म	१७६००।-	
२१	३ करोड ५० लाख १ रुपैँया देखि ४ करोड सम्म	२०६००।-	
२२	४ करोड १ रुपैँया देखि ४ करोड ५० लाख सम्म	२३६००।-	
२३	४ करोड ५० लाख १ रुपैँया देखि ५ करोड सम्म	२७१००।-	
२४	५ करोड १ रुपैँया माथि सवैको	दुई रुपैँया प्रति हजार	

अनुसूचि २

(दफा ३ सँ सम्बन्धित)

भूमि (मालपोत) कर

क.सं.	विवरण	दर/रेट
१	क) अब्वल प्रति रोपनी	रु. १४।-
	ख) दोयम प्रति रोपनी	रु. १२।-
	ग) सिम प्रति रोपनी	रु. १०।-
	घ) चाहार प्रति रोपनी	रु. ८।-
२	जरिवाना	
	क) प्रति वर्ष	२५ %
	ख) पाँच वर्ष सम्म	७५%
	ग) पाँच वर्ष भन्दा माथि	१००%

स्पस्टीकरण :- मालपोत तथा भुमीकरको बारेमा स्पष्ट दस्तुर नखुलेको कारण द्विविधा परेमा विगत वर्षमा लिए अनुसार दररेट अनुसार गर्न सकिन्छ ।

अनुसूचि ३

(दफा ४ सँग सम्बन्धित)

घर जग्गा बहाल कर

क.सं.	प्रकार	विवरण	वार्षिक रु.
१	बहाल कर	क) व्यक्तिगत प्रयोजन	१०%
		ख) संघ संस्था तथा व्यवसायिक प्रयोजन	१२%

अनुसूचि ४

(दफा ५ सँग सम्बन्धित)

व्यवसाय कर

क्र.सं.	व्यवसायको नाम	श्रेणी	दर/रेट	नवीकरण शुल्क
१	मदिरा तथा चुरोट डिलर समेत थोक विक्रेता		५०००।-	२५००।
२	अन्य डिलर समेत थोक विक्रेता		५०००।-	२५००।
३	निर्माण सामाग्री विक्रेता	क.एक भन्दा बढी डिलरसिप भएको	४०००।-	२०००।
४	कम्प्यूटर टिभी रेडियो घडी		२०००।-	१०००।
५	मोबाइल मर्मत		२०००।-	१०००।
६	पेट्रोलियम पदार्थ	क. डिजेल पेट्रोल पम्प	५०००।-	२५००।
		ख. मट्टीतेल डिलर	२०००।-	१०००।
		ग. ग्यास डिलर	२०००।-	१०००।
७	दैनिक उपभोग्य खाद्य पदार्थ	क. थोक विक्रेता:	१५००।-	७५०।
		ख. खुद्रा	१०००।-	५००।
८	फेन्सी तथा कपडा पसल	क. थोक विक्रेता: ख. खुद्रा	१५००।- १०००।-	७५०। ५००।
९	सवारी साधन विक्रेता	क.मोटर साइकल जिप कार ट्याक्टर तथा सोरुम	५०००।-	२५००।
		ख. मोटरसाइकल स्कुटर स्पयेयर पार्ट सम्बन्धि सामान बेच्ने	२५००।-	१२५०।
१०	नसिङ होम सामुदायिक अस्पताल		१५००।-	७५०।
११	औषधी थोक विक्रेता र क्लिनिक		२०००।-	१०००।
१२	औषधी पसल र क्लिनिक		१५००।-	७५०।
१३	आँखा क्लिनिक र चस्मा पसल		१०००।-	५००।
१४	क्लिनिक र ल्याब		३०००।-	१५००।
१५	औषधी पसल		४०००।-	२०००।
१६	डेन्टल क्लिनिक		४०००।-	२०००।
१७	निर्माण व्यवसायी		सेवा शुल्क दस्तुर तथा अनुसुची १२ मा उल्लेख भए बमोजिम	
१८	होटल	क) होटल लज रेष्टुरेण्ट समेत	३०००।-	१५००।
		ख) सामान्य खाजा पसल	२०००।-	१०००।
१९	रेष्टुरेण्ट	क) विशिष्ट तारे होटल	३०००।-	१५००।
		ख) सामान्य रेष्टुरेण्ट	२०००।-	१०००।
२०	उद्योग	क) रेलिङ तथा क्लक उद्योग	५०००।-	२५००।
		ख) आल्मुनियम तथा तामाका भाडा उद्योग	५०००।-	२५००।
		ग) बेकरी उद्योग	१०००।-	५००।

क्र.सं.	व्यवसायको नाम	श्रेणी	दर/रेट	नवीकरण शुल्क
		घ) चामल तथा तेल उत्पादन गर्ने साना उद्योग	१०००।-	५००।
२१	फर्निचर, उद्योग तथा काठ विक्री वितरण		१५००।-	७५०।
	फर्निचर उद्योग मात्र		१०००।-	५००।
	छपाइ तथा प्रकाशन (अफसेट)		१०००।-	५००।
	कम्प्यूटर		१०००।-	५००।
	ड्राइभिङ इन्स्टिच्यूट ४ पांग्रे		२०००।-	१०००।
	फ्याक्स इन्टरनेट, साइबर कुरियर्स सेवा मात्र		१०००।-	५००।
२२	वित्तिय कम्पनीहरु	क. वर्गको	५०००।-	२५००।
		ख. वर्गको	४०००।-	२०००।
		ग. वर्गको	३०००।-	१५००।
		घ. वर्गको	२०००।-	१०००।
२३	सहकारी संस्था	क. ऋण तथा बचत	५०००।	२५००।
		ख. कृषि सहकारी	२०००।	१०००।(
२४	विमा कम्पनी शाखा कार्यालय		७०००।-	३५००।
२५	प्राविधिक शिक्षालय/भाषा प्रशिक्षण केन्द्र आदि		१००००।-	५०००।-
२६	होस्टेल		५०००।-	३०००।-
२७	वर्कसप	क) वस ट्रक आदि मोटर पार्टस विक्री समेत	२०००।-	१०००।-
		ख).मर्मत	१०००।-	५००।-
		ग) मोटर साइकल वर्कसव	१०००।-	५००।-
		घ). टायर मर्मत तथा हावा भर्ने	१०००।-	५००।-
		ङ). टायर पसल तथा ब्याट्री पसल	१०००।-	५००।-
२८	बैदेशिक रोजगार सेवा		५०००।-	२५००।
२९	ब्युटी पार्लर		५०००।-	२५००।
३०	फोटो स्टुडियो	क) कलर ल्याब तथा फोटो स्टुडियो	१५००।-	७५०।
		ख)फोटो स्टुडियो	१०००।-	१०००।-
३१	टेलरिङ	क) कपडा सहित टेलरिङ	१०००।-	५००।
		ख. टेलरिङ मात्र	८००।-	४००।
३२	हेयर कटिङ	क.)तीन सिट भन्दा माथि	१०००।-	५००।
		ख) दुइ सिट सम्मको	८००।-	४००।-
	जुत्ता चप्पल पसल	क) होलसेल तथा खुद्रा	८००।-	४००।
		ख) जुत्ता चप्पल कस्मेटिक	६००।-	३००
		ग) सामान्य कस्मेटिक	५००।-	२५०।

क्र.सं.	व्यवसायको नाम	श्रेणी	दर/रेट	नवीकरण शुल्क
३३	उत्पादनमुलक उद्योग	क) चिम्नी उद्योग	३०००।-	१५००।-
		ख) ईटाभट्टा	१५००।-	७५०।
३४	भाँडा पसल	क) थोक तथा खुद्रा	८००।-	४००।
		ख) विक्रेता	६००।-	३००।
३५	आर्टस व्यवसाय	क) डिजिटल	१०००।-	५००।
		ख)साधारण	५००।-	२५०।-
३६	इलेक्ट्रिक पसल		१०००।-	५००।
३७	धागो टाँक पसल		८००।-	४००।
३८	सिसा प्लाइ कार्पेट फ्लेम आदि विक्रेता		१०००।-	५००।
३९	फर्निचर सोरुम		१०००।-	५००।
४०	खेलौना उपहार गिफ्ट विक्रेता		१०००।-	५००।
४१	केवल नेटवर्क		१०००।-	५००।
४२	मासु पसल	क) कुखुरा	१०००।-	५००।
		ख) खसी बोका र कुखुरा	१५००।-	७५०।
		ग) राँगा तथा वँगुर	१०००।-	५००।
		घ) माछा पसल	१०००।-	५००।
		ङ) अन्य मासु पसल	१२००।-	८००।-
४३	ग्रिल उद्योग		१०००।-	५००।
४४	स्टेशनरी		१०००।-	५००।-
४५	दाना अण्डा तथा ह्याचरी पसल		५००।-	२५०।-
४६	ज्याकेट तथा झोला पसल		५००।-	२५०।-
४७	मसला उद्योग		५००।-	२५०।-
४८	तरकारी तथा फलफूल पसल		५००।-	२००।-
४९	मिठाई पसल		५००।-	२००।-
५०	रासायनिक मल तथा एग्रोभेट	क) डिलर तथा थोक	१०००।-	५००।
		ख) खुद्रा	८००।-	४००।
५१	कुटानी पिसानी	सेलर होल्डर	४००।-	२००।
५२	आईसक्रिम तथा दुग्ध सम्बन्धि परिकार		१०००।-	५००।
५३	सुनचाँदी ज्वयलर्यस पसल		५०००।-	२५००।
५४	टेन्ट हाउस तथा क्याटरिङ		५०००।-	२५००।
५५	पाउरोटी भण्डार		१०००।	५००
५६	पशु औषधी पसल		१०००।	५००
५७	बिज भण्डार		१०००।	५००
५८	ज्योषित सेवा		१०००।	५००
५९	अडिटर फर्म		१०००।	५००
६०	रेमिटेन्स सेवा (आइ.एम.इ.)		१०००।	५००
६१	मोबाइल टावर		१०००।	५००
६२	सिरक डसना उद्योग		१०००।	५००
६३	कृषि तथा पशुपंक्षी फर्महरु	क) ५०० सम्म कुखुरा	५००।-	२५०

क्र.सं.	व्यवसायको नाम	श्रेणी	दर/रेट	नवीकरण शुल्क
		ख) ५०१ देखि १००० सम्म कुखुरा	७००।-	३५०
		ग) १००१ देखि ५००० सम्म कुखुरा	१०००।-	५००।
		घ) ५००१ देखि माथि	१५००।-	७५०।
		ङ) फलफूल तथा तरकारी खेती	५००।-	२५०
		च) गाई वंगुर बाखा पालन व्यवसाय	५००।-	२५०
		छ) माछा पालन व्यवसाय	५००।-	२५०
		पशु वधशाला	२०००।-	१०००।-
६४	संचार सेवा	क.नेपाल टेलिकम एनसेल युटिएल र अन्य	१००००।-	५००।
		ख.कुरियर सेवा	५००।-	२५०।-
		ग.पिकनिक स्पट	५०००।-	२५००।-
		घ.मसाज पार्लर	५०००।-	२५००।-
		ङ. ब्युटी पार्लर	२०००।-	१०००।-
६५	साइकल मर्मत तथा विक्री		४०००।-	२०००।-
६६	मोटरसाइकल मर्मत तथा विक्री		५०००।-	२५०००।-
६७	**सुनचाँदी तथा गहना पसल**			
	क) सवै किसिमका सुनचाँदीका सामान राखी विक्री गर्नेलाई		५०००।-	२५००।-
	ख) सवै किसिमका सुनचाँदीका समान अर्डर अनुसार बनाउनेलाई		६०००।-	३०००।-
	ग) चादीका समान बनाई विक्री गर्नेलाई		३०००।-	१५००।-
६८	**मिठाई तथा चिया पसल**			
	क) फ्रिज राखी उच्च स्तरको मिठाई समेत विक्री गर्नेलाई		५००।-	२५००।-
	ख) सामान्य मिठाई चिया नास्ता विक्री गर्नेलाई		३००।-	१५०।-

स्पष्टिकरण: (क) माथि उल्लेख भएको व्यवसायमा सोही अनुसार र उल्लेख नभएकाहरुमा रु. ५०००।- सम्म नबढ्ने गरी गाउँ कार्यपालिकाको वैठकबाट निर्णय गरी व्यवसाय कर असुलउपर गरिने छ ।

(ख) कुनै एक व्यवसायको इजाजत लिई अन्य व्यवसाय थप गरेमा व्यवसायमा माथि उल्लेखित दरको प्रत्येक व्यवसायमा २५% ले हुन आउने रकम थप व्यसाय कर असुलउपर गरिने छ ।

अनुसूचि ५

(दफा ६ सँग सम्बन्धित)

जडीबुटी कवाडी र जिवतन्तु करका दरहरु

(क) <u>जडीबुटी</u>

क्र.सं.	कर शिर्षक/प्रति के.जी.	दर रेट (रु. मा)
१	सुनगाभा	२०।-
२	टिमुर	५।-
३	क्वफल	३।-
४	काउलो	५।-
५	पखन	१०।-
६	चुत्रो बोक्रो	२०।-
७	समयो	५।-
८	रुद्राक्ष	८।-
९	घुच्चो	९।-
१०	बोजो	१०।-
११	काठ प्रति क्यु फिट साल	१५।-
१२	सल्ला	१५।-
१३	अन्य	१५।-
१४	जिवतन्तुको हाडखोर	१०।-

(ख) <u>कवाडी माल</u>

क्र.सं.	कवाडीको माल नाम/प्रति क्विन्टल	दर रेट (रु. मा)
१	खाली बोतल (मदिरा)	५०।-
२	तामाको तार (पुरानो भाडा)	८००।-
३	टिन एवं जस्ता	२००।-
४	फ्लाम	१५०।-
५	काँच	१०००।-
६	अन्य	कार्यालयले तोकिए बमोजिम

अनुसूचि ६

(दफा ७ सँग सम्बन्धित)

सवारी साधन कर

क्र.सं.	विवरण	स्वीकृत मासिक कर रु. मा	कैफियत
१	टाँगा रिक्सा	१०।-	
२	अटो - रिक्सा	५०।-	
३	इ रिक्सा	५।-	

अनुसूचि ७

(दफा ८ सँग सम्बन्धित)

विज्ञापन कर

क्र.सं	विवरण	वार्षिक रु.
१	प्रति वर्ग फुट होडिङ	रु.२००।-
२	पोल ब्यानर	रु.१००।-

अनुसूचि ८

(दफा ९ सँग सम्बन्धित)

मनोरञ्जन कर

क्र.सं.	विवरण	दर प्रति वर्ष
१	मेला महोत्सव	रु. १००।-
२	सांस्कृतिक प्रदर्शनी	रु. १००।-
३	व्यवसायीक भिडियो कर	रु. २००।-

अनुसूचि ९

(दफा १०सँग सम्बन्धित)

वहाल विरौटी कर

क्र.सं.	विवरण	स्वीकृत दर मासिक	कैफियत
१	हाट बजार	रु. ५०।-	वार्षिक
२	ऐलानी जग्गा माग	रु. ५००।-	प्रति रोपनी
३	बाटोको छेउका अस्थायी पसल भाडा प्रति टहरा	रु. १०००।-	वार्षिक
४	अन्य भाडा	रु. ५०००।-	वार्षिक

अनुसूचि १०

(दफा ११सँग सम्बन्धित)

पार्किङ कर

क्र.सं.	विवरण	वार्षिक रु.
१	क) ठूला उपकरण	रु. २०००।-
२	ख) ठूला बस, ट्रक, लरी ट्याक्टर	रु. १०००।-
३	ग) भाडाका मिनि बस, मिनि ट्रक	रु. ५००।-
४	घ) जीप, कार भ्यान	रु. ३००।-

५	ङ) माइक्रोबस	रु.३००।-
६	च) मोटरसाइकल	रु. ५०।-

अनुसूचि ११

(दफा ९ सँग सम्बन्धित)

ट्रेकिङ शुल्क

क्र.सं.	विवरण	प्रति व्यक्ति दर रु. मा	कैफियत
१	बारपाक क्षेत्र प्रवेश शुल्क	५००।-	विदेशी नागरिकलाई अनिवार्य तर स्वदेशी नागरिकलाई निशुल्क
२	रुपाकोट पदमार्ग	५००।-	विदेशी नागरिकलाई अनिवार्य तर स्वदेशी नागरिकलाई निशुल्क

अनुसूचि १३

(दफा १३ सँग सम्बन्धित)

पर्यटन शुल्क

क.सं.	विवरण	दर
१	सीता गुफा	रु. ५०।-
२	बारपाक भिसी सङ्ग्रालय	रु. ५०।-
३	सुलिकोट डाँडा	रु. ५०।-
४	घुन्चोक पोखरी	रु. ५०।-
५	बुद्ध पार्क बारपाक	रु. ५०।-
६	बैजनी ताल	रु. ५०।-
७	माइकोट देवी मन्दिर	रु. ५०।-
८	दिल बहादुर रम्तेल स्मृती पार्क	रु. ५०।-
९	शहिद पार्क बारपाक	रु. ५०।-

स्पष्टीकरण अनुसूची-१३ मा उल्लेखित व्यवस्था विदेशी नागरिकको हकमा मात्र लागू हुनेछ ।

अनुसुची–१२

दफा १३ संग सम्बन्धित

नेपालको संबिधानको धारा २२८ को उपधारा २ बमोजिम

सेवा शुल्क, दस्तुर

क्र.सं.	बिवरण		आ.व. २०७८/७९ को लागी स्वीकृत दर रु.
१		निबेदन फारम	१०।-
२		नक्कल उतार प्रमाणित (प्रतिलिपि प्रतिपाना)	१०।-
	क	नक्कल उतार प्रमाणित (प्रतिलिपि प्रतिपाना)	१०।-
	ख	कन्सुलर प्रमाणित प्रतिपाना	५००।-
३		**नाता प्रमाणित शुल्क**	

क्र.सं.		बिवरण	आ.व. २०७८/७९ को लागी स्वीकृत दर रु.
	क	नेपालिमा सिफारिस	१५०।-
	ख	अग्रेजीमा सिफारीस	३००।-
४		जग्गा नामसारी सिफारिस (थप प्रति कित्ता रुं.५०)	१००।-
५		छुट भएको जग्गा दर्ता सिफारीस	३००।-
६	.क	नाम संम्सोधन सिफारिस	२००।-
	ख	चार किल्ला प्रमाणित	२००।
	ग	अन्य मुचुल्काहरु	३००।
७		घरबास भए नभएको सिफारीस	५००।-
८		सडकले छोए नछोएको सिफरिस	५००।-
९		हालैको बकस पत्रमा (साकार) सिफारीस	१०००।-
१०		शेष पछीको बकस पत्र	२०००।
११		अंश वण्डा सिफारीस (थप प्रति कित्ता रु. ५०)	१००।-
१२		अपुताली सिफारिस	५००।-
१३		अपुताली जग्गा नामसारी सिफारिस	१०००।-
१४		बक्यौता नरहेको सिफरीस (मालपोत प्रयोजन)	१००।-
१५		**नागरीकता सिफारीस दस्तुर**	
	क	बंशज नागरीकता सिफारीस	१५०।-
	ख	अंगिकृत नागरीकता सिफारीस	५००।-
	ग	अंगिकृत नागरीकता फारम दस्तुर	२००।-
१६		**नागरिकता प्रतिलिपि सिफारिस**	
		वंशज नागरिकता सिफारिस	३००।-
		अंगीकृत नागरिकता सिफारिस	५००।-
१७		**घर नक्सा सडक अवरोध**	
	क	१००० बर्गफिट सम्मको घर निर्माण गर्दा (अनलोड गरेको २४ घण्टा भित्र हटाउने)	१५००।-
	ख	१००१ देखि २००० बर्गफिट सम्मको घर निर्माण गर्दा (अनलोड गरेको २४ घण्टा भित्र हटाउने)	२०००।-
	ग	२००१ देखि माथि बर्गफिट सम्मको घर निर्माण गर्दा (अनलोड गरेको २४ घण्टा भित्र हटाउने)	२५००।-
१८		**नक्सा पास दस्तुर** (आर सिसि फ्रेम स्टक्चर आवश्यक प्रयोजन)	
१९		**प्लिन्थ एरिया १००० बर्ग फिट सम्म**	
	क	जमिन तला	रु ३ प्रति बर्ग फिट
	ख	प्रथम तला	रु ४ प्रति बर्ग फिट
	ग	दोस्रो तला र क्रमश	रु ५ प्रति बर्ग फिट
२०		**प्लिन्थ एरिया १००० बर्ग फिट भन्दा माथि**	
	क	जमिन तला	रु ४ प्रति बर्ग फिट
	ख	प्रथम तला	रु ५ प्रति बर्ग फिट
	ग	दोस्रो तला र क्रमश	रु ६ प्रति बर्ग फिट
२१		**आर सिसि फ्रेम स्टक्चर ब्यापारी प्रयोजन**	
	क	जमिन तला	रु ५ प्रति बर्ग फिट
	ख	प्रथम तला	रु ६ प्रति बर्ग फिट
	ग	दोस्रो तला र क्रमश	रु ७ प्रति बर्ग फिट
२२		**प्लिन्थ एरिया १००० बर्ग फिट भन्दा माथि ब्यापारी प्रयोजन**	

क्र.सं.		बिवरण	आ.व. २०७८/७९ को लागी स्वीकृत दर रु.
	क	जमिन तल	रु ५ प्रति बर्ग फिट
	ख	प्रथम तल	रु ६ प्रति बर्ग फिट
	ग	दोस्रो तला र क्रमश	रु ७ प्रति बर्ग फिट
२३		**लोड वियारिङ्ग वाल सिस्टम**	
	क	आर सिसि छाना भएको	रु ३ प्रति बर्ग फिट
	ख	जस्ताको छाना भएको	रु २ प्रति बर्ग फिट
२४		अस्थाई टहरा (गोठ, खोर, कटेरा, गोदाम आदी)	
	क	जमिन तल	रु १ं प्रति बर्ग फिट
२५		व्यक्तिगत घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, विवाह तथा बसाइसराइ)	२००।-
२६		घटना दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि	५००।-
२७		**सिफारीस**	
	क	नेपालीमा सिफारीस (बिबिध प्रकारका)	२००।-
	ख	अंग्रेजीमा सिफारीस बिबिध प्रकारका	४००।-
	ग	पेन्सन सिफारीस नेपालको लागी	२००।-
	घ	पेन्सन सिफारीस सार्क मुलुकको लागी	५००।-
	ङ	पेन्सन सिफारीस बिदेशको लागी	१०००।-
	च	पेन्सन वारेसनामा सिफारीस	१०००।-
	छ	नोकरी रहेको वा अवधि प्रमाणित सिफारीस बैदेशिक	५००।-
	ज	चारित्रिक सिफारीस (भारतको लागी)	६००।-
	झ	भारत बाहेक अन्य (चारित्रिक सिफारीस) मुलुकको लागी	१०००।-
	ञ	चारित्रिक सिफारीस नेपालको लागी	२००।-
२८		**कर चुक्ता सिफारीस**	
	क	नेपालीमा सिफारीस	३००।-
	ख	अंग्रेजीमा सिफारीस	५००।-
२८		**बहाल कर सिफारिस**	२००।-
		२९ आय श्रोत प्रमाणित	
	क	नेपाली प्रयोजन	०.१०
	ख	वैदेशिक प्रयोजन	०.२५
३०		धितो मुल्यांकन प्रति हजार	२. ५।-
३१		काठको सिफारीस दस्तुर (आफ्नै जग्गामा रहेका कुकाठ कटान)	५००।-
३२		संघ संस्था दर्ता तथा नविकरणको लागी सिफरीस	५५०।-
३३		बन्द कोठा घर पसल आदि खोल्नुपर्दा मुचुल्का बापत	१५००।-
३४		**खानेपानी सिफारीस**	
३५		नयाँ धारा खानेपानी जडान सिफारीस	५००।-
३६		खानेपानी धारा नामसारी	३००।-
३७		**उद्योग दर्ता**	
	क	कृषिजन्य उद्योग सिफारीस	५५०।-
	ख	बनजन्य उद्योग सिफारीस	८५०।-
	ग	सुचना प्रविधिजन्य उद्योग सिफारीस	५०००।-
	घ	उत्पादनमुलक उद्योग सिफारीस	२०५०।-
	ङ	पर्यटनजन्य उद्योग सिफारीस	६५०।-
	च	निर्माणजन्य उद्योग सिफारीस	८००।-
		अन्य उद्योग सिफारिस	१०००

क्र.सं.		बिवरण	आ.व. २०७८/७९ को लागी स्वीकृत दर रु.
३८		प्राइभेट फर्म तथा साझेदारी फर्म रजिष्ट्रेशन तथा नविकरण कुल पुँजी लागतको)	
३९		**एक लाख सम्मको**	
	क	रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१२००।-
	ख	निवेदन दस्तुर	१००।-
	ग	नविकरण दस्तुर	८००।-
		एक लाख तीन लाख सम्मको	
	क	रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३५००।-
	ख	निवेदन दस्तुर	१००।-
	ग	नविकरण दस्तुर	१२०।-
		तीन लाख देखि पाँच लाख सम्मको	
	क	रजिष्ट्रेशन दस्तुर	७०००।-
	ख	निवेदन दस्तुर	१००।-
	ग	नविकरण दस्तुर	२००।-
		पाँच लाख देखि बिस लाख सम्मको	
	क	रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१५०००।-
	ख	निवेदन दस्तुर	१००।-
	ग	नविकरण दस्तुर	३५००।-
		बिस लाख देखि एक करोड सम्मको	
	क	रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२५०००।-
	ख	निवेदन दस्तुर	१००।-
	ग	नविकरण दस्तुर	५५००।-

४०		**निजि बिद्यालय दर्ता सिफारीस**	२५००।-
	१	**मन्टेश्वरी**	
	क	धरौटी	१००००००।-
	ख	दर्ता	१००००।-
	२	**कक्षा नर्सरी देखि कक्षा ८ सम्म दर्ता सिफारीस**	५०००
	क	धरौटी	२००००००।-
	ख	दर्ता	१५०००।-
	३	**कक्षा ९ देखि १२ सम्म दर्ता सिफारीस**	
	क	धरौटी	३००००००।-
	ख	दर्ता	२००००।-
४१		वित्तिय कारोवार गर्ने सहकारी संस्था खोल्न सिफारीस	२५००।-
४२		वित्तिय कारोवार गर्ने सहकारी संस्था दर्ता	१००००।-
४३		सटही काउन्टर आदि खोल्न सिफारीस	२०५०।-
४४		फाइन्नासियल बैक	५०५०।-
४५		सहकारी संस्था गैर बित्तिय	१०००।-
४६		न्यायिक समिति दस्तुर	
	क	**मुद्धामामिला मिलापत्र (दुबै पक्षबाट)**	५००।-
	ख	प्रतिउत्तर पत्र दस्तुर	१००।-
	ग	फिराद दस्तुर	१००।-
	घ	इतलानायनामा दस्तुर	१०।
	ङ	सम्पत्ती रोक्का निबेदन दस्तुर	५००।
	छ	न्यायिक समिति अन्य फुटकर निबेदन दस्तुर	१०।

४७		व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्र	१०।-
४८		हलभाडा प्रतिदिन (१० प्रतिशत कर समेत)	१६५०।-
४९		मल्टिमिडिया प्रोजेक्टर प्रतिदिन	५००।-
५०		सरसफाई केन्द्र, पार्क अध्ययन तथा अनुगमनका लागी प्रवेश पास संस्थागत	१०००।-
५१		**घ बर्गको निर्माण व्यवसायी**	१०००।
	क	इजाजत पत्र	१०००।-
	ख	दर्ता	१५०००।-
	ग	नामसरी	६०००।-
	घ	नबिकरण	५०००।-
	ङ	प्रतिलिपि	५०००।-
५२		**व्याहलोडहर**	
	क	व्यक्तिगत	२२००।-
	ख	उपभोक्ता समिति	२२००॥-
	ग	संस्थागत/सरकारी प्रयोजन	२२००॥-
५३		**अमिन सेवा शुल्क**	
	क	व्यक्तिगत माग प्रतिकित्ता	२०००।-
	ख	संस्थागत प्रति कित्ता	२०००।-
५४		**जग्गा विकाश (प्लटिङ)**	
	क	जग्गा विकाश अनुमति	१०००।-
	ख	जग्गा विकाश नक्सा स्वीकृत प्रतिरोपनी	१००००।-
५५		सुचिकृत	
	क	कन्सल्टेन्सी	१०००।
	ख	ठेकेदार	३०००।-
	ग		
५६		पानीको मुहान दर्ता	१०००।-
५७		व्यवसायी/बस दर्ता बार्षिक नबिकरण	
५८		संघ संस्था सुचीकृत दर्ता (गैर सरकारी संस्था)	५००।-
५९		अटो रिक्सा	५००।-
६०		**डिजेल/पेट्रोल/ग्यास**	
	क	दर्ता	५०००।-
	ख	नविकरण	५००।-
७३		इलेक्टिक	
	क	दर्ता	४०००।-
	ख	नविकरण	३००।-
७४		**ठेलागाडा**	
		इजाजत पत्र	१००।
	क	दर्ता	२००।-
	ख	नविकरण	२५।-
७५		**निशुल्क सिफारीस**	
	क	छात्राबृत्ति सिफारीस	
	ख	प्राविधिक शिक्षालय	
	ग	बृहत रोगहरु (मुटु,क्यान्सर,मृगौला,ब्याकइन्जुरी)	
	घ	सरकारी कार्यालयहरु/सामुदायिक बिद्यालयहरु	
	ङ	अपाङ्ग परिचय पत्र सिफारिस	
	च	अति बिपन्न सिफारीस	
	छ	व्यक्तीगत ३५ दिनभित्रमा नि:शूल्क	
	ज	आर्थिक सहायता सीफारीस	

	झ	बिपतजन्य सिफारीस	
	ञ	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमसंग सम्बन्धित कुनै पनि सिफारीस	
७६		प्राबिधिक सेवा परामर्श	
	क	रक इस्टमेट (५ लाख भन्दा कम लागत अनुमान भएको)	५०००
	ख	रक इस्टमेट (५ देखि २५ लाख सम्म लागत अनुमान भएको)	१००००
	ग	रक इस्टमेट (५ लाख भन्दा कम लागत अनुमान भएको)	
		रक इस्टमेट (२५ लाख भन्दा माथि लागत अनुमान भएको)	१५०००
	घ	बिस्तृत लागत अनुमान (५ लाख भन्दा कम लागत अनुमान भएको)	लागत अनुमानको ३ प्रतिशत
	ङ	बिस्तृत लागत अनुमान (५ लाख भन्दा कम लागत अनुमान भएको)	लागत अनुमानको २ प्रतिशत
	च	बिस्तृत लागत अनुमान (२५ देखि ५० लाख सम्म लागत अनुमान भएको)	लागत अनुमानको १ प्रतिशत
	छ	बिस्तृत लागत अनुमान (५०लाख देखि एक करोड सम्म लागत अनुमान भएको)	लागत अनुमानको ०.८ प्रतिशत
	ज	बिस्तृत लागत अनुमान (एक करोड भन्दा माथि लागत अनुमान भएको)	लागत अनुमानको ०.७५ प्रतिशत
	झ	कार्य मुल्यांकन लागत अनुमान ५ लाख भन्दा कम	लागत अनुमानको ३ प्रतिशत
	ञ	कार्य मुल्यांकन लागत अनुमान ५ लाख देखि २५ लाख सम्म	लागत अनुमानको २ प्रतिशत
	ट	कार्य मुल्यांकन लागत अनुमान २५ लाख देखि ५० लाख सम्म	लागत अनुमानको १ प्रतिशत
	ठ	कार्य मुल्यांकन लागत अनुमान ५० लाख देखि १ करोड सम्म	लागत अनुमानको ०.८ प्रतिशत
	ढ	कार्य मुल्यांकन लागत अनुमान १ करोड भन्दा माथि	लागत अनुमानको ०.७५ प्रतिशत
७७		सम्पति मूल्याङ्कन	सम्पति मूल्याङ्कनको ०.०२ प्रतिशत

अनुसुची–१४

(दफा १६ सँग सम्बन्धित)

प्राकृतिक स्रोत साधन उपयोग कर

रोडा, ग्रेग्रान, स्लेट, गिटी, ढुंगा, चट्टान ढुंगा, चिप्स पार्ने माटो, अन्य साधारण माटो, बालुवा, चुनढुंगा, नदी तथा खोलाले बगाएर ल्याएको काठ, कुकाठ र दाउरा जराजुरी जस्ता दहत्तर वहत्तर र खानी तथा नदीजन्य पदार्थमा देहाय बमोजिमको शुल्क लगाई असुलउपर गरिनेछ ।

क्र.सं.	विवरण	इकाई	दर रेट
१	रोडा ग्रेग्रान	प्रति क्यू फिट	७-
२	स्लेट ढुंगा	प्रति क्यू फिट	७-
३	गिटी ढुंगा	प्रति क्यू फिट	७-
४	चट्टान ढुंगा	प्रति क्यू फिट	७-
५	कटिङ्ग ढुंगा	प्रति क्यू फिट	७-
६	चिप्स	प्रति क्यू फिट	७-
७	इट्टा पार्ने माटो	प्रति क्यू फिट	७-
८	अन्य साधारण माटो	प्रति क्यू फिट	७-
९	बालुवा	प्रति क्यू फिट	७-
१०	चुनढुंगा	प्रति क्यू फिट	१०।-
११	नदी वा खोलाले बगाएर ल्याएको काठ	प्रति क्यू फिट	३००।-
१२	नदी वा खोलाले बगाएर ल्याएको कुकाठ	प्रति क्यू फिट	५०।-
१३	नदी वा खोलाले बगाएर ल्याएको	प्रति केजी	४।-
१४	नदी वा दाउरा जराजुरी	प्रति केजी	४।-

अ) दहत्तर बहत्तर भन्नाले नदी खोल्सा खोल्सी वन क्षेत्र वा सार्वजनिक वा निजी जग्गाबाट उत्खनन् वा संकलन गरिने वहुमूल्य पत्थर, ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक महत्वका शालिकग्राम शील र अति मूल्यवान वस्तु वाहेकका नदीले बगाई ल्याएको वा बिग्रिएको ढुंगा, गिटी, माटो, चट्टान, काठ, कुकाठ, दाउरा, जराजुरी जस्ता नदीजन्य तथा खानी जन्य प्राकृतिक श्रोतलाई सम्झनुपर्छ ।

आ) ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, क्रसर, इट्टा, स्लेट तथा चुनढुंगा उद्योग व्यवसायहरु विधिपुर्वक दर्ता र नविकरण गरी अनिवार्य रुपमा मूल्य अभिवृद्धि करमा समेत दर्ता भई कारोवार गरेको हुनुपर्नेछ । विभिन्न आयोजनाको नाममा खोलिएको यस्ता उद्योग तथा व्यवसायले सम्बन्धित आयोजनामा बाहेक अन्यत्र विक्रि वितरण गर्न पाउने छैनन् ।

इ) क्यू फिट बाहेक अन्य इकाइमा कारोवार भएका कारोवार भएको इकाईलाई क्यु फिटमा परिर्वतन गरी गणना गर्नुपर्नेछ ।

अनुसुची–१५

(दफा १६ सँग सम्बन्धित)

दफा १६ मा भएको ब्यबस्था गाउँकार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूचि १६

(दफा १७ सँग सम्बन्धित)

दण्ड जरिवाना दस्तुर

क्र.सं.	विवरण	जरिवाना दस्तुर
१	गाउँपालिकामा बुझाउनुपर्ने भूमीकर समयमा नबुझाएमा	२०%

क्र.सं.	विवरण	जरिवाना दस्तुर
२	व्यवसाय कर विगत वर्षको वक्यौतमा तिर्न बाँकी रहेमा कक्यौता रकममा लाग्ने	२०%
३	विगत आ.व. को वक्यौता वहाल करमा	२०%
४	विभिन्न संघ संस्था समूह नविकरण गर्न समयमा नआएमा	२०%
५	बिना अनुमति पानीमा माछा मार्नेलाई	५००।-
६	नदीमा विष राख्ने तथा करेन्ट लगाउने	१०००।-
७	अनुमति नलिई पलटिङ गरेमा ५ रोपनी सम्म	५०,०००।-
८	अनुमति नलिई प्लटिङ गरेमा ५ रोपनी भन्दा बढी	१,००,०००।-
९	निषेधित क्षेत्रमा निर्माण सामाग्री राखी अठचालिस घण्टा भित्र नहटाएमा	१०००।-
१०	निषेधित क्षेत्रमा फलफूल ठेलागाडा तरकारी घुम्ती पसल प्रचार वोड तथा अन्य साना व्यवसाय गरेमा	सामान जफत गरी रु. १००।- जरिवाना
११	सार्वजनिक स्थलमा फोहोर मैला फालेमा	फोहोर मैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ बमोजिम
१२	छतको पानी, वाथरुपको पानी र किचनको पानी सार्वजनिक स्थलमा फालेमा	रु. १०००।-
१३	नक्सा पास विना घर बनाएमा	रु. १०००।- प्रति फिट
१४	आ.सी.सी. फ्रेम स्टक्चर	नक्सा पास दस्तुरमा थप रु. ५।- प्रति वर्ग फुट
१५	ब्लक, ढुङ्गा माटोको जोडाई अस्थायी र अन्य संरचना लागि	नक्सा पास दस्तुरमा रु. ५।- प्रति वर्ग फुट
१६	अनुमती बिना खानीजन्य ढुङ्गा उत्खन गरेमा	रु. ५०००।-
१७	नदीजन्य ढुङ्गा गिटी बालुवा चोरी निकाशी प्रति घन मिटर	समान जफत सहित रु. ५०००।-
१८	विना इजाजत मेशिनरी औजार स्काभेटर, जेसिभि सार्वजनिक जग्गामा प्रयोग प्रति दिन	रु. ५०००।-
१९	विना इजाजत मेशिनरी औजार तथा स्काभेटर, जेसिभि व्यक्तिगत जग्गामा प्रयोग गरेमा प्रतिदिन	रु. २००।-
२०	यसरी उल्लेखित बाहेक अन्य विषयका सम्बन्धमा	प्रचलित कानून बमोजिम गाउँ कार्यपालकिले